

ZRÍNYI MIKLÓS
NEMZETVÉDELMI EGYETEM

Bebesi Zoltán nyá. rendőr őrnagy

KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS ÉS TERRORIZMUS.

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS.

Témavezető: Dr. Kőszegvári Tibor nyá. vezérőrnagy
Professor Emeritus, az MTA doktora

Budapest, 2009.

TARTALOMJEGYZÉK

<i>A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA</i>	4
<i>AZ ÉRTEKEZÉS CÉLKITŰZÉSEI</i>	4
<i>A KIDOLGOZÁS MUNKAMÓDSZERE</i>	6
<i>HIPOTÉZISEK</i>	7
<i>AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE</i>	7
1. FEJEZET: A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS NAPJAINKBAN	9
<i>1.1 A KÁBÍTÓSZER TERMELÉS, -KERESKEDELEM ÉS -FOGYASZTÁS HELYZETE A HARMADIK ÉVEZRED ELEJÉN</i>	9
<i>1.2 A HAZAI DROGPLAC ÉS DROGFOGYASZTÁS A NEMZETKÖZI TENDENCIÁK ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN</i>	16
<i>1.3 A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS</i>	21
<i>1.4 A KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMA EURÓPÁBAN</i>	24
<i>1.5 A KÁBÍTÓSZER-ELLENES NEMZETKÖZI HARC SZERVEZETI, INTÉZMÉNYI HÁTTERE</i>	28
<i>1.6 AZ EURÓPAI UNIÓ KÁBÍTÓSZER-ELLENES KÜZDELME</i>	32
<i>1.7 A KÁBÍTÓSZER-ELLENES HARC SZERVEZETI KÉRDÉSEI NÉHÁNY EU-TAGÁLLAM GYAKORLATÁBAN</i>	39
<i>ÖSSZEGZÉS</i>	46
2. FEJEZET: A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS KAPCSOLATA A TERRORIZMUSSEL	48
<i>2.1 A TERRORIZMUS FOGALMI JELLEMZŐI</i>	48
<i>2.2 A TERRORIZMUS MINT NAPJAINK PROBLÉMÁJA</i>	54
<i>2.3 A TERRORIZMUS MEGJELENÉSI FORMÁI</i>	58
<i>2.4 A KÁBÍTÓSZER-KERESKEDELEM ÉS A TERRORIZMUS KAPCSOLATA</i>	64
<i>2.5 A TERRORISTA CSOPORTOK ÉS A SZERVEZETT BŰNÖZÉS KAPCSOLATA BOSZNIÁBAN</i>	70
<i>2.6 A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZŐI ÉS TERRORISTA SZERVEZETEK STRUKTURÁLIS SAJÁTOSSÁGAI</i>	73
<i>ÖSSZEGZÉS</i>	76
3. FEJEZET: A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS ÉS A VELE KAPCSOLATOS TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM LEHETŐSÉGEI	78
<i>3.1. A KÁBÍTÓSZER-KERESKEDELEM ÉS A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM SZÜKSÉGESSÉGE ÉS MÓDSZEREI</i>	78
<i>3.2 TERRORCSELEKMÉNYEK MEGELŐZÉSE, FELDERÍTÉSE</i>	82
<i>3.3 EGYÜTTMŰKÖDÉS, FELDERÍTÉS, INFORMÁCIÓGYŰJTÉS, OPERATÍV ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A KÁBÍTÓSZER ÉS A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEMBEN</i>	84
<i>3.4 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK A KÁBÍTÓSZER-CSEMPÉSZEK KISZŰRÉSÉRE</i>	92
<i>3.5 A TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉS KATONAI LEHETŐSÉGEI</i>	98
<i>3.6 A KÁBÍTÓSZER-ELLENES KÜZDELEM ALAPVETŐ KERETRENDSZERE – A NEMZETI DROGSTRATÉGIA</i>	103
<i>3.7 A NEM RENDŐRI SZERVEK STRATÉGIAI FELADATAI</i>	107
<i>3.8 AZ INTEGRÁLT VÉDELMI SZFÉRA MEGTEREMTÉSÉNEK SZÜKSÉGSZERŰSÉGE A TERRORIZMUS ÉS A KÁBÍTÓSZER ELLENI KÜZDELEM ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN</i>	110
<i>ÖSSZEGZÉS</i>	115
A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK	117
<i>ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK</i>	118
<i>AJÁNLÁSOK</i>	119
<i>FELHASZNÁLT IRODALOM</i>	120
<i>A SZERZŐ SAJÁT PUBLIKÁCIÓI</i>	135
FÜGGELÉK	136
<i>1. TÁBLÁZAT: HEROIN LEFOGLALÁSOK (KG) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT</i>	136
<i>2. SZ. TÁBLÁZAT: AMFETAMIN LEFOGLALÁSOK (KG) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT</i>	137
<i>3. SZ. TÁBLÁZAT: ECSTASY LEFOGLALÁSOK (DB) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT</i>	138
<i>4. SZ. TÁBLÁZAT: KOKAIN LEFOGLALÁSOK (KG) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT</i>	139
<i>5. SZ. TÁBLÁZAT: LEFOGLALT LSD (EGYSÉGEK) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT</i>	140

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA.

A XXI. század kezdetén a fejlett demokráciák új típusú kihívással szembesültek: a globális, határokon átnyúló terrorizmus megjelenésével. Ez a terrorizmus szorosan összekapcsolódik a szervezett bűnözéssel, mindenekelőtt a kábítószeres előállításával és csempészetével. Célja már nem konkrét követelések megfogalmazása, hanem a civilizáció alapvető intézményeinek leromolása, eszközei pedig szinte semmiben nem korlátozottak.

A kábítószer társadalmi tömegproblémaként a XX. sz. utolsó évtizedeiben jelent meg, hogy azután újabb és újabb megjelenési formákban öltön testet. Az egyes kábítószeres társadalmi veszélye, az egészségre gyakorolt káros hatása eltérő; egyes jogrendszerek tolerálják a könnyű drogok legális fogyasztását, más jogrendszerek (köztük a magyar is) a nulla tolerancia elvét tekintik alapnak. A kábítószer egyszerre kriminológiai, büntetőjogi és egészségügyi probléma, amelynek kezelése egyre nagyobb feladatokat ró az egyes társadalmakra. A kábítószer-politikák a társadalmi reagálás célszerű irányait próbálják meghatározni, miközben a probléma közegészségügyi, pszichiátriai, szociológiai, bűnüldözési és nemzetbiztonsági megközelítésű tudományos elemzése az egymástól eltérő megoldási stratégiák rangsorolásának és összehangolásának komplex követelményét veti fel.

Azokat a szempontokat kell megragadnunk, amelyek a probléma kezelését lehetővé teszik, és azokat az eszközöket kell bemutatnunk, amelyek segítségével stratégiai céljaink elérhetőek. Tudományos szempontból interdiszciplináris jellegű problémával szembesülünk, amely – a hadtudomány illetékességi körében – egyaránt megköveteli a védelempolitikai, rendvédelmi, kriminológiai és kriminalisztikai aspektusok feltárását. A kérdéskör igen jelentős külföldi, és egyre gyarapodó belföldi szakirodalommal rendelkezik, amelynek áttekintése alapot adhat egy komplex tárgyalási mód bevezetéséhez.

AZ ÉRTEKEZÉS CÉLKITŰZÉSEI.

Konkrét célkitűzések:

1. A *kábítószer-probléma* és a *kábítószer-bűnözés* egymásból eredő, a *narko-terrorizmus pedig ezekhez kapcsolódó* fogalmak; azonban míg a *probléma* kezelése szélesebb, polgári (civil), társadalmi, szociális és pedagógiai feladat, addig a *bűnözés* elleni fellépés a rendvédelmi szervek, a bűnüldözés, az igazságszolgáltatás feladata. A célkitűzés tehát abban fogalmazható meg, hogy ezen az értekezésen keresztül is bizonyítsam a téma rendkívül komplikált, soktényezős voltát és bizonyos szinteken lehetséges megoldásokat ajánljak –

részben a kábítószerrel közvetlenül összefüggő területeken, részben a tágabban is értelmezett biztonság területén.

2. A tapasztalatok, törvényszerűségek összegzése, elemzése, adaptációja révén rámutasak a kutatási eredmények alkalmazási lehetőségeire.

3. Javaslatokat dolgozzak ki a rendvédelmi szervek részére a kábítószer-bűnözéssel és a terrorizmussal összefüggő elméletek, stratégiák módosítására az egyes taktikai és hosszú távú stratégiai célok hatékonyabb megvalósítása érdekében.

A kitűzött célok megvalósítása érdekében:

- *Tanulmányoztam* a kábítószer-bűnözéssel, a terrorizmussal, a terrrorszervezetekkel, kapcsolatos hazai és nemzetközi szakirodalmat, megismertem a legújabb kutatási eredményeket.

- *Konzultációt folytattam* hazai és külföldi szakemberekkel, magyar és nemzetközi konferenciákon vettem részt. Kutatási eredményeimet a konzultációkat követően tovább pontosítottam.

- Az ORFK SZBESZ kiemelt főnyomozójaként szerzett *gyakorlati tapasztalataimat összevettem* a hazai és nemzetközi elméleti ismeretekkel és a szintetizált eredményt beépítettem az értekezésbe.

- *Elvégeztem* Bolíviában a „Garras del Valor” kábítószer-bűnözés elleni különleges kiképzést, (amelynek eredményeként átfogó elméleti és gyakorlati ismeretekre tettem szert a kábítószer-bűnözés elleni küzdelem témakörében), valamint Budapesten a Nemzetközi Rendészeti Akadémiát (ILEA), amelyen az FBI, az ATF valamint a DEA ügynökei speciális ismereteket tanítottak a terrorizmus elleni nyomozás legújabb módszereiből.

- *Részt vettem* Budapesten egy kéthetes, a német BKA által tartott képzésen, ahol a kábítószer-bűnözés elleni nyomozás ismeretanyagát sajátítottam el.

- Tapasztalatszerzési szándékkal, de munkakörömből adódóan is, folyamatosan *konzultáltam* a Katonai Biztonsági Hivatal, a Nemzetbiztonsági Hivatal, az Információs Hivatal terrorizmussal és a kábítószer-bűnözéssel foglalkozó munkatársaival.

- Számos, e témakörben zajló *előadáson vettem részt*, a Magyar Külügyi Intézet és a MHTT Nemzetbiztonsági és Hírszerző Szakosztálya szervezésében.

Részeredményeimet konferenciákon és publikációkban tettem közzé.

Az értekezésemben a téma szerteágazó volta és az értekezésem behatárolt terjedelme miatt *nem tűztem célul*:

- A terrorizmus és kábítószer-bűnözés jelenségének átfogó, részletes vizsgálatát, az e témában született tudományos ismeretanyag elemzését, vagy bemutatását.
- Az EU illetőleg Magyarország terrorizmus- és kábítószer-bűnözés elleni stratégiájához kapcsolódó jogi szabályozási környezet bemutatását.
- Az egyes terrorszervezetek, szélsőséges csoportosulások szervezetének, tevékenységének részletesebb bemutatását.

A fenti területekből, témakörökből csak olyan mértékben merítettem, amilyen mértékben a címben szereplő téma kifejtése és az ennek során alkalmazott munkamódszerek azt megkívánták. Utalok azonban azokra a szakirodalmi hivatkozásokra, melyek a további kutatások megalapozását, illetőleg az egyes kérdések részletesebb feldolgozását lehetővé teszik.

A KIDOLGOZÁS MUNKAMÓDSZERE

A kutatási téma igen összetett, kiterjed a jogi, rendőri, a gazdasági, szociológiai, politikai, egészségügyi valamint oktatási területekre is. A választott módszerek közül az analízis (dedukció) kiterjed a sajátos fogalom a sajátos fogalomkészletére (kábitószer probléma probléma, gerilla, szabadságharcos, fogyasztó, eladó, termelő stb.).

A kutatáshoz regurálni kellett a jelzett területeket, így fókuszáltam a kábítószer termelés, kereskedelem és fogyasztás problematikájára valamint sokoldalú kapcsolataira a terrorizmussal, amely a kutatás központi eleme. A modern technikának döntő jelentősége van a folyamatokban mindegyik oldalon, mert az beépül a képességekbe és differenciálja azokat. Társadalomkutatási aspektusból a szervezetek szociológiai természetét illetően jelentős átfedések vannak, fontosnak ítélem meg a jellemzők részletes beazonosítását és leírását. A „hadviselés” az iparszerű kábítószer probléma és a terrorizmus ellen nem a klasszikus eljárásokra épül, a specifikumok feltárása a kutatómunka fontos része. Az empirikus adatok megerősítik a feltevéseimet és nemcsak illusztrálják, de igazolják is a veszély természetét. A téma kidolgozásához felhasználtam e területen szerzett komplex gyakorlati tapasztalataimat is.

Az értekezés felhasználhatóságához mindenképpen meg kell említeni azt a tényt, hogy csak nyílt forrásból származó anyagokat használhattam fel: e körben azonban a hozzáférhető lehető legszélesebb nemzetközi szakirodalom áttekintésére törekedtem. Értekezésemet a későbbiekben ki szeretném egészíteni olyan minősített információkkal, amelyekkel kiegészítve az illetékes szolgálatoknál, mint szakmai felkészülési segédlet vagy tankönyv szerepelhetne.

HIPOTÉZISEK

Hipotézisemet összefoglalva a következők előre bocsátást tartom lényegesnek.

1. A 21. századi fenyegetések és kihívások komplex, globális összefüggés-rendszerébe ágyazódva a nemzetközi kábítószer-bűnözés és a transznacionális terrorizmus egymással összefonódva, mint *narko-terrorizmus* a nemzeti és a nemzetközi biztonságot, akár a globális stabilitást is veszélyeztető tényezővé válhat. Ez a veszély – más kockázati tényezőkkel együttesen – Magyarországot és szövetségeseit is fenyegetheti, ezért csak a hazai és a nemzetközi bűnüldöző, rendvédelmi, nemzetbiztonsági és más illetékes szervezetek szoros együttműködésével, munkamódszereik tökéletesítésével és összehangolásával hárítható el.

2. A magyarországi tapasztalatok azt támasztják alá, hogy a narko-terrorizmus elleni közdelem hatékonyságának fokozása érdekében nem elsősorban átszervezésekre, hanem az illetékes szervezetek hatásköreinek pontosítására és szabályozottabb, koordináltabb együttműködésére van szükség, mindenekelőtt az információ-megosztás és a fedett műveletek terén.

3. A változások a védelmi szféra speciális integrációja irányába mutatnak.

AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE.

Az értekezés elkészítésekor három fő részben kívánom kutatásaimat összefoglalni. Az első fejezetben a kábítószer-bűnözés jelenlegi helyzetét és jövőbeni fejlődési kilátásait, valamint a kábítószer elleni fellépés lehetőségeit tekintem át. Bemutatom a kábítószer-ellenes küzdelemre szakosodott hatóságok nemzeti és nemzetközi szinten megvalósított együttműködését, annak stratégiai hátterét, célkitűzéseit és intézményes kereteit.

Dolgozatom második fejezetében a kábítószer-bűnözés és a terrorizmus kapcsolatát töreksem feltárni. A terrorizmus, mint jelenség fogalmilag nehezen megragadható, bár vannak történeti előzményei, mégis tipikusan a XX. sz. második felében vált napjainkra már globális jellegű problémává. Ideológiai alapjai és megjelenési formái igen eltérőek lehetnek. A XX. sz. végétől a demokratikus társadalmak ellen intézett terrortámadások jellemzői lényegesen eltérnek a korábbi megjelenési formáktól. Olyan új fenyegetésekkel kell szembenéznünk, mint a nukleáris terrorizmus, a bioterrorizmus vagy az informatikai (cyber-) terrorizmus. A terrorista szervezetek tevékenységéhez szükséges, gyakran igen jelentős anyagi források nagy része ma már bűncselekményekből teremődik elő. Különösen a kábítószer-bűnözés és a terrorizmus kapcsolata jelent komoly veszélyt. Mindkét tevékenység nagyfokú szervezettséget igényel, magában a szervezeti rendszerben is vannak hasonlóságok, alkalmanként a terrorista szervezet egyben kábítószer-bűnöző szervezetnek is minősülhet. A narko-terrorizmus egyik

fő megjelenési formája a dél-amerikai drokartellek és az ottani politikai mozgalmak összefonódása: e kérdéskört módomban állt a helyszínen is tanulmányozni.

Értekezésem harmadik fejezete a kábítószer-bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelem lehetőségeit tekinti át. Abból a kérdésből indultam ki, hogy a terrorizmus elleni harc mivel kezelhető leghatékonyabban? Elsősorban a megelőzéssel kezelhető, hiszen egy már bekövetkezett terrortámadás esetén legfeljebb a károk csökkentéséről beszélhetünk. A kábítószer-bűnözés mint a szervezett bűnözés egyik legrégebbi formája lehetővé tette, sőt ki is kényszerítette, hogy olyan rendőri módszerek alakuljanak ki, melyek – szükség szerint katonai eszközökkel kiegészítve – a bűnmegelőzést szolgálják, pontosabban magának a társadalmi problémának az eszkalációját kívánják megakadályozni. Operatív eszközök használata, a hírszerzés és az információ megosztása a megfelelő, intézkedésekre jogosult szervezetekkel a leghatékonyabb eszköz lehet a kábítószer elleni küzdelemben is, mert optimális esetben megakadályozza a szer piacra jutását, a társadalomnak okozott károkat, a bűnözői körök haszonszerzését és megerősödését. Ezeket a tapasztalatokat a terrorizmus elleni küzdelemben is hasznosítani lehet, amelynek során talán még fontosabb a terrorista szervezetek működésének ellehetlenítése, a szervezetek felderítése és a megelőző csapatok foganatosítása.

Munkám záró részében – a jelenlegi magyar szervezeti, stratégiai, jogszabályi feltételek figyelembevételével – a narco-terrorizmus kezelésének egy, a jelenleginél hatékonyabb módjára teszek javaslatot.

Kutatásaimat 2009. augusztus 24 –én zártam le.

1. FEJEZET: A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS NAPJAINKBAN.

1.1 A KÁBÍTÓSZER TERMELÉS, -KERESKEDELEM ÉS -FOGYASZTÁS HELYZETE A HARMADIK ÉVEZRED ELEJÉN.

Mai világunk fenyegetései közül talán a két legveszélyesebb a terrorizmus és a kábítószer-bűnözés. Az Európában fogyasztott heroin elsősorban Afganisztánból származik, amely a tiltott ópium-előállítás tekintetében változatlanul világelső. A globális ópiumtermelés 2007-ben ismét jelentősen (34%-kal) nőtt, így becslések szerint 8870 tonnát ért el, főként az afgán termelés növekedésének következtében, amelyet 8200 tonnára becsültek. A globális potenciális heroin termelés ebből kifolyólag 2007-ben rekordszintet ért el, mennyiségét 733 tonnára becsülték (UNODC, 2008)¹. Az elmúlt néhány évben az Afganisztánban felszámolt laboratóriumok számának növekedése arra utal, hogy az ópiumot egyre gyakrabban még az országon belül morfínná vagy heroinná alakítják át. A szomszédos országokban (Pakisztán, Irán) történt nagy morfin-lefoglalások azonban azt jelzik, hogy Afganisztánon kívül is komoly feldolgozás zajlik (CND, 2008; UNODC, 2007)².

A heroin Európát két fő kereskedelmi útvonalon keresztül éri el: a történelmileg fontos balkáni útvonalon és annak elágazásain, Pakisztánon, Iránon és Törökországon át, valamint az egyre nagyobb mértékben használatos „észak felé vezető úton”, Közép-Ázsián és az Orosz Föderáción keresztül. A Délnyugat-Ázsiából induló heroin másodlagos kereskedelmi útvonalakon közvetlenül Pakisztánból is eljuthat Európába (például az Egyesült Királyságba), de Pakisztánon és a Közel-Kelet országain, valamint Afrikán keresztül is elérheti Európa és Észak-Amerika illegális piacait (INCB³, 2008a; Europol, 2008; UNODC, 2007; WCO, 2007)⁴.

A Délnyugat-Ázsiából származó heroint Dél-Ázsián (Banglades) keresztül csempészik be Európába (INCB, 2008a). Az Európai Unión belül másodlagos elosztó központként Hollandia és kisebb mértékben Belgium játszik fontos szerepet (Europol, 2008).

Az ópiumok világszinten bejelentett lefoglalásai 2006-ban 384 tonnára emelkedtek az ópium, és 104 tonnára a heroin és a morfin esetében. A világszerte lefoglalt ópium legna-

¹ ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (*United Nations Office on Drugs and Crime-UNODC*)

² ENSZ Kábítószer Bizottsága (*The Commission on Narcotic Drugs, CND*)

³ Nemzetközi Kábítószer-ellenőrző Szerv (*International Narcotics Control Board, INCB*)

⁴ Vámigazgatások Világszervezetének (*World Customs Organisation, WCO*) Tanácsa

gyobb részéért (81%) Irán volt a felelős, heroint és morfint pedig elsősorban Pakisztánban (34%), másodsorban Iránban (20%), Törökországban (10%) és Kínában (6%) foglaltak le (UNODC, 2008).

Európában becslések szerint 48 200 alkalommal körülbelül 19,4 tonna heroint foglaltak le 2006-ban. (EMCDDA,⁵ 2008)⁶ A legnagyobb számú lefoglalást változatlanul az Egyesült Királyságból jelentették, a legnagyobb mennyiséget 2006-ban (10,3 tonnát) Törökországban sikerült lefoglalni. Általánosságban elmondható, hogy a lefoglalt heroin mennyisége e két országot tekintve igen nagy különbséget mutatott: Törökországban egy átlagos lefoglalás százszorosa volt az egyesült királysági mennyiségeknek, ami a szállítási láncban elfoglalt pozíciójuk különbségét tükrözi. Az elmúlt tíz évben az európai heroin-lefoglalások csökkenő tendenciát mutattak, ezen belül 2001-ben relatív csúcsot, majd 2003-ban rekordnak számítóan alacsony szintet értek el. Az Európai Unióban lefoglalt heroin mennyisége 2001 és 2006 között összességében csökkent, a Törökországban lefoglalt mennyiség ezzel szemben közel háromszorosára nőtt ugyanebben az időszakban.

A (heroin illegális előállításához használt) *ecetsav-anhidrid* globális lefoglalásai 2006-ban 26 400 literre emelkedtek, amelynek nagy részét az Orosz Föderációban (9900 liter) és Kolumbiában (8800 liter), kisebb részét Törökországban (3800 liter) találták (INCB, 2008). Az Afganisztán és Európa közötti kereskedelmi útvonalakat prekursor vegyi anyagok (főleg a „selyemúton” csempészett ecetsav-anhidrid) és szintetikus kábítószeres (főként *Ecstasy*) kelet felé történő csempészésére is használják (Europol, 2008).

A 2006-ban Lettországból és Litvániából jelentett *metilfentanil*-lefoglalások és az illegálisan előállított *fentanil* intravénás használatának észtországi növekedéséről szóló jelentések azt jelzik, hogy gondosabban kell ellenőrizni a (heroinnál jóval erősebb) fentanilhoz hasonló *szintetikus ópoidok* hozzáférhetőségét.

A 2006-ban 126 tonnára becsült globális amfetamintermelés továbbra is Európában koncentrálódik, amely a 2006-ban bejelentett összes amfetamin-laboratórium 79%-áért felelt (UNODC, 2008), bár kezd áttérjedni a világ más részeire, konkrétan Észak-Amerikára és Délkelet-Ázsiára is. 2006-ban világszinten nézve több mint 19 tonna amfetamint foglaltak le (CND, 2008; UNODC, 2008).

⁵ EMCDDA (*European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction*, A Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja)

⁶ Az 1995-2006 közötti lefoglalásokhoz l. a Függelék 1. sz. táblázatát.

Az Európában lefoglalt amfetamin⁷ nagy részét – fontossági sorrendben – Hollandiában, Lengyelországban és Belgiumban, illetve kisebb mértékben, Észtországban és Litvániában állítják elő. 2006-ban az Európai Unióban 40 olyan telephelyet fedeztek fel, amely részt vett az amfetamin előállításában, csomagolásában vagy tárolásában. Az Europol (2007) és az UNODC (2008) jelentése szerint 123 laboratóriumot számoltak fel az európai országokban.

Törökország körülbelül 20 millió amfetamin-tabletta lefoglalásáról számolt be. Bulgáriából is jelentették az amfetamin ezen formában történő előállítását, amelynek nagy része vélhetőleg a közel-keleti fogyasztóknak szánt exportra készült.

2006-ban becslések szerint Európában 38 000 lefoglalással összesen 6,2 tonna amfetaminport foglaltak le. Bár a 2006-ra vonatkozó ideiglenes szám adatok a 2004-ben és 2005-ben bejelentett magasabb szintekhez képest visszaesésre utalnak, a 2001.–2006. közötti öt éves időszakban a lefoglalások száma és a lefoglalt amfetamin mennyisége egyaránt nőtt. Ez azonban csak előzetes következtetés, mivel egyelőre nem állnak rendelkezésre az Egyesült Királyság adatai, noha Európában jellemzően ebből az országból jelentik a legtöbb lefoglalást. A porral ellentétben az amfetamin-tabletták lefoglalásairól egyre inkább csak néhány ország számol be; 2006-ban az Európai Unióban összesen 390 000 tablettát foglaltak le (zömében Spanyolországban).

2006-ban az amfetamin tipikus kiskereskedelmi ára a jelentéstevő országok felében a grammonkénti 10 EUR és 15 EUR között mozgott. A 2001–2006 közötti időszakban az amfetamin kiskereskedelmi ára a Cseh Köztársaság, Spanyolország és Románia kivételével mind a 16, az elemzéshez elegendő adatot közlő országban csökkent.

A *metamfetamin* előállítása Észak-Amerikában, továbbá Kelet- és Délkelet-Ázsiában koncentrálódik. A metamfetamin globális termelését 2006-ban 266 tonnára becsülték, amivel minden más tiltott szintetikus kábítószer megelőzött. 2006-ban metamfetaminból világszerte körülbelül 15,8 tonnát foglaltak le, ennek legnagyobb részét Kelet- és Délkelet-Ázsiában, kisebb részét Észak-Amerikában. Európából a lefoglalások kevesebb, mint 1%-a származott (UNODC 2007, 2008).

A metamfetamin tiltott előállítása Európában is előfordul, bár nagy részben a Cseh Köztársaságra korlátozódik, ahol 2006-ban több mint 400 kisüzemi „konyhalaboratóriumot” fedeztek fel. A kábítószer a jelentések szerint Szlovákiában és – kisebb mértékben – Litvániában is termelik (INCB, 2008).

⁷ L. a Függelék 2. sz. táblázatát

2006-ban 17 európai országból körülbelül 3000 metamfetamin-lefoglalást jelentettek, 154 kg mennyiségben. A lefoglalások és a felfedezett mennyiségek többségéért Norvégia felelt, utána pedig Svédország, a Cseh Köztársaság és Szlovákia következett. Az utóbbi két országban a lefoglalások jellemzően kisebbek, néhány grammban vagy még kevesebb mennyiségben voltak mérhetőek. 2001 és 2006 között a metamfetamin európai lefoglalásainak száma és mennyisége egyaránt nőtt, noha más kábítószerkéhez képest továbbra is alacsony. A rendelkezésre álló korlátozott adatok azt mutatják, hogy 2006-ban a metamfetamin jellemző tisztasága 20% és 55% között volt (EMCDDA, 2008).

A globális *Ecstasy*-termelés az UNODC (2007) jelentése szerint 2006-ban körülbelül 102 tonnára esett vissza. Úgy tűnik, hogy a termelés földrajzilag diverzifikáltabb lett, és a helyi fogyasztásra szánt előállítás Észak-Amerikában és Ázsia keleti és délkeleti részén mostanra általánosabbá vált. Ennek ellenére továbbra is Európa az *Ecstasy* termelésének fő helyszíne, ezen belül a gyártás elsősorban Hollandiában (ahol néhány év visszaesés után 2006-ban újra emelkedett a termelés), Belgiumban, illetve kisebb mértékben Lengyelországban és az Egyesült Királyságban intenzív. A kábítószer-lefoglalásokról szóló adatokból⁸ kiderül, hogy Európa az *Ecstasy* fogyasztása és termelése tekintetében egyaránt fontos szereppel bír. Európából 2006-ban több mint 20 000 lefoglalást jelentettek, ami összesen közel 14 millió *Ecstasy* tabletta lefoglalását eredményezte.

Az *Ecstasy*ből lefoglalt mennyiség legnagyobb részéért Hollandia felelt (4,1 millió tabletta), utána következett az Egyesült Királyság, Törökország, Franciaország és Németország. Az *Ecstasy*-lefoglalások száma a 2001–2006 közötti időszakban összességében visszaesett, a lefoglalt mennyiség pedig a 2002-es csúcstól ugyancsak csökkenni kezdett. A 2006-os év során a világszerte lefoglalt 4,5 tonna *Ecstasy* 43%-áért Nyugat- és Közép-Európa felelt (UNODC, 2008).

Európában, 17 országban a 2006-os évben elvégzett felmérések az *Ecstasy* tabletták többségében (70%) egyedüli pszichoaktív anyagként MDMA⁹-t vagy más *Ecstasy*-szerű anyagot (MDEA¹⁰, MDA¹¹) találtak.

A kivétel Spanyolország és Lengyelország volt, ahonnan azt jelentették, hogy az *Ecstasy*ként forgalomba hozott tablettákban rendszeresen találtak amfetamint vagy metamfetamint, gyakran az MDMA-val vagy annak valamelyik analógjával együtt. Lettorságban és Máltán az elemzett tabletták többsége semmilyen ellenőrzött anyagot nem tartalmazott.

⁸ Az 1995-2006 közötti lefoglalások adataihoz l. a Függelék 3. sz. táblázatát

⁹ MDMA (3,4-metiléndioxi-N-metamfetamin, más néven extasy)

¹⁰ MDEA Lizergsav (Lysergic acid)

¹¹ MDA (3,4-methyléndioxi-amfetamin)

A legtöbb ország arról számolt be, hogy az Ecstasy tabletták jellemző MDMA-tartalma valahol 25 és 65 mg között volt, bár az elemzett minták között akadtak komoly különbségek (9–90 mg). Emellett néhány országból (Belgium, Dánia, Németország, Franciaország, Hollandia, Norvégia) nagydózisú, 130 mg-ot meghaladó MDMA-tartalmú Ecstasy tablettákat is jelentettek, és egyes piacokon mostanra a jó minőségű MDMA-por is elérhetővé vált. Az Ecstasy tabletták MDMA-tartalmában egyelőre nem figyelhető meg világos középtávú tendencia. Az azonban egyértelmű, hogy az 1990-es évek elejével összehasonlítva, amikor a kábítószer először vált széles körben elérhetővé Európában, az Ecstasy mára lényegesen olcsóbb lett. Bár egyes jelentésekben még 1 euróért árusított tablettákról is említést tesznek, a legtöbb országból most tablettánként 3–9 EUR közötti jellemző kiskereskedelmi árat jelentettek, a 2001–2006-ról rendelkezésre álló adatok pedig azt mutatják, hogy az (inflációnak megfelelően kiigazított) kiskereskedelmi ár csökkenése folytatódott (EMCDDA, 2008). Az EU-tagállamok közül az amfetaminok használata viszonylag magas a Cseh Köztársaságban, Észtországban és az Egyesült Királyságban, és a kábítószer terén fennálló átfogó országos helyzethez képest magas még a közép- és észak-európai országok némelyikében. Ezzel szemben a szintetikus hallucinogén kábítószer, mint például a lizergénsav-dietil-amid (LSD) fogyasztási szintjei összességében véve alacsonyabbak, és jó ideje viszonylag állandóak is.

Az egyes országokban tapasztalt magasabb előfordulási szinteket – leegyszerűsítve – két külön fogyasztási mintával együtt kell értelmezni. Az országok egy kis csoportjában az amfetamin vagy metamfetamin intravénás használata felel a problémás kábítószer-használók és a kábítószer-problémák miatt segítséget kérők összesített számának jelentős hányadáért. Ezekkel a krónikus populációkkal ellentétben a szintetikus kábítószer – különösen az Ecstasy – és az éjszakai klubok, a tánczene és bizonyos szubkultúrák között létezik egy általánosabb összefüggés: ez azt jelenti, hogy az általános népességgel összehasonlítva lényegesen magasabb használati arányokat jelentenek a fiatalok köréből, és bizonyos közegekben, illetve a népesség egyes alcsoportjaiban kiugróan magas használati szinteket figyelnek meg (EMCDDA, 2008).

A legfrissebb adatok továbbra is a *kokainhasználat* növekedését¹² mutatják Európában. A több országban végzett populációs felmérések a használat jelentős növekedését észlelték a fiatalok körében az 1990-es évek közepe óta. Ezeket a megállapításokat a célzott vizsgálatok eredményei is alátámasztják, amelyek bizonyos rekreációs színtereken (az éjszakai életben és a zenés-táncos szórakozóhelyeken) a kokainhasználat nagyon magas szintjeit figyelték meg.

¹² Az 1995 és 2006 között kokain lefoglalásokhoz l. a Függelék 4. sz. táblázatát

Ezzel párhuzamosan a kokain elérhetőségének mutatói – a kábítószer lefoglalásainak számát és a lefoglalt mennyiségeket is beleértve – drámai mértékben emelkedtek Európában (EMCDDA, 2008).

Az EU néhány tagállamában az elmúlt években jelentősen megnőtt a kokainhasználat következményei miatti kezelések iránti igény, és egyes országokban, városokban, illetve régiókban ma már meghaladja az ópium kezelés iránti keresletet. Emellett a kezelés alatt álló ópiumhasználók jelentős része másodlagos kábítószerként említi a kokaint, amely súlyosbíthatja a problémáikat és megnehezítheti az ellátásukat. A kokain sok országban a kábítószerrel összefüggő halálesetek toxikológiai elemzésében is nagy arányban szerepelt, általában az ópiumokkal és más anyagokkal együtt.

Azzal a megfigyeléssel szemben, hogy Európában a kokainhasználat összességében emelkedik, fontos megjegyezni, hogy az országok között komoly különbségek mutatkoznak, ami sok ország esetében még mindig nagyon alacsony használati szinteket jelent. A kokain-problémákkal kapcsolatos országos tapasztalatok ugyancsak nagyon vegyesek, Európán belül például viszonylag kis számú ország felel a kokain miatti kezelési igények többségéért.

A kokain forrása, a kokacserje termesztése változatlanul az Andok régiójának néhány országában koncentrálódik. Az ENSZ Kábítószerügyi és Bűnüldözési Hivatala (2008) a 2007-es évre 994 tonna tiszta kokain-hidrokloridra becsülte a potenciális kokaintermelést, amelynek 61%-áért Kolumbia, 29%-áért Peru, 10%-áért Bolívia felelt. A felszámolt laboratóriumok számának elemzése arra utal, hogy a termelés legnagyobb része továbbra is ebben a három országban zajlik, bár más, dél-amerikai országokban is előfordulhat az észak-amerikai és az európai fő fogyasztói piacokra történő exportálást megelőzően. A kálium-permanganát (a kokain-hidroklorid elegyítéséhez használt kémiai reagens) tiltott kereskedelméről szóló információk is ezt a megállapítást támasztják alá: 2006-ban a világszerte lefoglalt 101 tonna kálium-permanganátból 99 tonnát Kolumbia jelentett be (INCB, 2008).

Az Andok régiójában előállított kokaint a dél-amerikai országokból Európába csempézik (Brazílián, Ecuadoron, Venezuelán keresztül). A Karib-térség továbbra is fontos tranzit-zónának számít az Európába tartó kokainszállítmányok szempontjából. A nyugat-afrikai országokon – különösen a Guineai-öblön és a Zöld-foki Köztársaság, Guinea és Bissau-Guinea partvidékén – keresztülhaladó szállítás az elmúlt néhány évben jelentős mértékben megnőtt (CND, 2008; INCB, 2008).

Az Európába érkező kokain számára változatlanul Spanyolország és Portugália a fő belépési pont, az utóbbi szerepe 2005 óta jelentősen nőtt. A kokain mellett közvetlenebb úton is bejut Európába: hajóval az Atlanti-óceánon keresztül vagy légi úton, különösen Hollandiá-

ba, Belgiumba, Olaszországba, Franciaországba, az Egyesült Királyságba és Németországba. A jelentések szerint Hollandia és Franciaország egyaránt fontos tranzit ország a kokain további európai terjesztése szempontjából (Europol, 2007). A kelet-európai országokon (Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia, Románia, Oroszország) áthaladó kokain behozatalról szóló jelentések a közelmúltból új kereskedelmi útvonalak kialakulására utalhatnak Európának ezen a részén.

A cannabis-növény és a cannabis-gyanta után a kokain a legtöbbet forgalmazott kábítószer a világon. 2006-ban a kokain globális lefoglalásai enyhén csökkentek, 706 tonnára. A lefoglalt mennyiség legnagyobb részéért, globálisan nézve a 45%-áért változatlanul Dél-Amerika felelt, amit Észak-Amerika 24%-kal, majd Nyugat- és Közép-Európa 17%-kal követett (UNODC, 2008).

Az elmúlt 20 évben a kokain-lefoglalások száma Európában emelkedett és ez a 2001.–2006. közötti időszakban is folytatódott, a 2003-as csökkenéstől eltekintve. A lefoglalt kokain mennyisége az elmúlt évtizedben ugyancsak emelkedőben volt, de rendszeresen előfordultak kisebb ingadozások. 2006-ban az európai kokain-lefoglalások száma 72 700 esetre nőtt, a lefoglalt mennyiség pedig 121 tonnát tett ki. A legtöbb lefoglalást továbbra is Spanyolországból jelentették: az adott év európai lefoglalásainak 58%-át és a lefoglalt mennyiség 41%-át. A Portugáliában lefoglalt mennyiség ugrásszerű növekedése 2005. óta – aminek köszönhetően az ország 2006-ban az európai összmennyiség 28%-áért felelt –, azt mutatja, hogy a kokainkereskedők egyre nagyobb arányban veszik igénybe az Ibériai-félszigetet az európai piacra való belépéshez.

Az EU néhány tagállamában az elmúlt években jelentősen megnőtt a kokainhasználat következményei miatti kezelések iránti igény és egyes országokban, városokban, illetve régiókban ma már meghaladja az ópium kezelés iránti keresletet. Emellett a kezelés alatt álló ópiumhasználók jelentős része másodlagos kábítószerként említi a kokaint, amely súlyosbíthatja a problémáikat és megnehezítheti az ellátásukat. A kokain sok országban a kábítószerrel összefüggő halálesetek toxikológiai elemzésében is nagy arányban szerepelt, általában az ópiumokkal és más anyagokkal együtt.

Azzal a megfigyeléssel szemben, hogy Európában a kokainhasználat összességében emelkedik, fontos megjegyezni, hogy az országok között komoly különbségek mutatkoznak, ami sok ország esetében még mindig nagyon alacsony használati szinteket jelent. A kokainproblémákkal kapcsolatos országos tapasztalatok ugyancsak nagyon vegyesek, Európán belül például viszonylag kisszámú ország felel a kokain miatti kezelési igények többségéért.

A felszámolt laboratóriumok számának elemzése arra utal, hogy a termelés legnagyobb része továbbra is az említett három dél-amerikai országban zajlik, bár más országokban is előfordulhat az észak-amerikai és az európai fő fogyasztói piacokra történő exportálást megelőzően. A kálium-permanganát (a kokain-hidroklorid elegyítéséhez használt kémiai reagens) tiltott kereskedelméről szóló információk is ezt a megállapítást támasztják alá: 2006-ban a világszerte lefoglalt 101 tonna kálium-permanganátból 99 tonnát Kolumbia jelentett be (INCB, 2008).

Az LSD használatát és kereskedelmét még mindig marginálisnak lehet tekinteni, bár az európai lefoglalások az elmúlt néhány évben talán az e kábítószer iránti érdeklődés újraéledésére utalnak¹³. Az 1990-es évekbe visszanyúló, hosszú távú csökkenő tendencia után 2003 óta a lefoglalások száma és mennyisége egyaránt emelkedőben van. A jelenlegi helyzet nem egyértelmű, mivel az előzetesen rendelkezésre álló adatok mindkét téren enyhe visszaesést mutatnak, ugyanakkor egyelőre nem tett jelentést az Egyesült Királyság, holott rendszerint ebből az országból jelentik az LSD-ből lefoglalt legnagyobb mennyiségeket. Az LSD (inflációnak megfelelően kiigazított) kiskereskedelmi ára 2001. óta enyhe csökkenést mutat, 2006-ban a legtöbb európai országban az egységenkénti 5–11 EUR tartományban volt (EMCDDA, 2008).

1.2 A HAZAI DROGPIAC ÉS DROGFOGYASZTÁS A NEMZETKÖZI TENDENCIÁK ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN.

A magyarországi kábítószerhelyzet fontos jellemzője, hogy a délszláv válság, majd pedig az afganisztáni események eredményeképpen megváltozott hazánk szerepe a nemzetközi kábítószer-kereskedelemben. A szállítási útvonalak jelentős része ettől az időszaktól kezdve országunkon vezetett keresztül. A hazai bűnözői csoportok is egyre inkább aktivizálták magukat a várható extraprofit érdekében. A tranzitcsempészet vonatkozásában Magyarország a Balkán-útvonal egyik meghatározó, közbenső állomása lett. Ezt a megállapítást támasztják alá a határokon és az országon belüli nagytételű lefoglalások, a bűnügyi hírszerzés információi, valamint a nemzetközi együttműködésből származó adatok. A délszláv háború lezárását követően ismét megnyílt a klasszikus balkáni útvonal, mellette azonban kiegészítőként megmaradt a Bulgáriát, Romániát, Magyarországot, Ausztriát érintő közép-balkáni útvonal. Ezen két irányon bonyolódik le az EU államaiba irányuló heroin-forgalom jelentős hányada. A hazai fogyasztásra szánt heroin szinte teljes mennyisége ilyen módon érkezik hazánkba. Magyarország speciális

¹³ Az 1995-2006. közötti lefoglalásokhoz l. a Függelék 5. sz. táblázatát

földrajzi elhelyezkedése miatt különösen érintett a kérdésben, hiszen két útirányban is tranzitszerepet tölt be. A klasszikus kábítószer (pl. marihuána, heroin) mellett – az európai trendekhez igazodva – a kilencvenes évek közepén az ún. „modernkori kábítószer” (amfetamin, metamfetamin és származékaik) is felbukkant az illegális drogpiacon. Mindezek eredményeként rövid idő alatt tranzit országból egyre jelentősebb felvevőpiacra rendelkező célországgá váltunk. A szintetikus kábítószer robbanásszerű elterjedéséről a '90-es évek közepétől beszélhetünk. Az e kategóriába tartozó drogok 2004-ig jellemzően Nyugat-Európából – elsősorban Hollandiából – kerültek becsempészésre. 2004-től tapasztaljuk, hogy az egykori Jugoszlávia utódállamaiban is folyik szintetikus kábítószer előállítás, amelyek magyarországi piacra jutnak. A narkotikumokat elsősorban budapesti centrummal, saját terjesztői hálózaton keresztül, 2-3 lépcsőben juttatták el a fogyasztókhoz. A fogyasztás színhelyei jellemzően ma is a fiatal felnőttek által látogatott zenés szórakozóhelyek.

Magyarországon szinte kizárólag az úgynevezett barna heroin található, amely Törökország, Bulgária, Szerbia érintésével érkezik hazánkba. A heroin jelentős területet ural a hazai kábítószerpiacon. Használata főleg Budapesten mutatható ki, de vidéken is – a keleti országrész nagyobb városaiban: Miskolc, Debrecen, Nyíregyháza stb. – található fogyasztók. A felmérések és a statisztikák alapján kimutatható, hogy fogyasztói rétege főleg a budapesti roma etnikumból és a legális vagy illegális, hazánkba telepedett külföldi nációkból – arab, albán, török, kínai, vietnámi – áll. Megjelenése Budapest, IV., VI., VII., VIII., X., XI. és XIII. kerületeiben fordul elő nagy számban.

A kábítószer-túladagolások száma egyértelműen a heroinnak köszönhető, és a halálesetek előfordulása általában a fent megjelölt kerületek valamelyikéhez köthető. A fogyasztást tekintve a heroin fogyasztókon egyértelműen jelentkeznek a kábítószer-fogyasztás külső jelei: hajhullás, foghullás, tompa (erős alkoholos befolyásoltsághoz hasonló) tudati állapot.

A heroin értékesítésével a bűnügyi beszámolók alapján főleg arab, albán elkövetői csoportok fogalakoznak, de az elmúlt években jelentős piacot a szakított ki magának egy vietnámi szervezett bűnözői csoport, amelyet 2007. szeptemberében számolt fel a Budapesti Rendőr-főkapitányság. Egy adag ára körülbelül 3000-4000 Forint/pakett, amely körülbelül 0,3 grammnak felel meg.

A marihuána után a legkedveltebb kábítószerfajták az úgynevezett diszkó drogok – amfetaminok (Speed, Ecstasy tableta) –, amik a szintetikus kábítószer nagy családjába tartoznak. E kábítószer sajnálatosan ma már a hétfégi szórakozóhelyek elengedhetetlen „kellékei”. Több fővárosi szórakozóhely és a köré csoportosuló bűnözői körök megélhetési forrását

jelenti az e drogokat fogyasztó fiatalok szórakozási lehetőségeinek biztosítása (kábitószer-értékesítés). Van olyan fiatal, aki egy ilyen átmulatott éjszaka alatt akár 4-5 darab Ecstasy tablettát is elfogyaszt. E fogyasztói magatartás nagy veszélyeket rejt magában, ugyanis míg a tabletták színe, mérete és mintázata azonos, addig összetétele korántsem biztos, hogy megegyezik az előzőleg fogyasztott anyagéval. Tehát más anyag más élettani hatást fejt ki, és ez akár a fogyasztó halálához is vezethet.

A szintetikus kábitószeret holland és lengyel droglaborokból csempészik hazánkba, de az elmúlt évek folyamán két esetben a magyar bűnüldöző szervek is számoltak fel ilyen laboratóriumot.

A lefoglalási adatok és a bűnügyi beszámolók azt mutatják, hogy a csempészek nem akarják elaprózni a behozatalt, hanem nagyobb tételekkel próbálkoznak. 2006-ban és 2008-ban egyaránt volt olyan büntetőeljárás, amelynek során a Budapesti Rendőr-főkapitányság több mint 100 000 ecstasy tablettát foglalt le egy-egy csempészesapattól. A kábitószer utcai ára amfetamin esetén 3500-4500 Forint/gramm, Ecstasy tableta esetén 1000-3000 Forint/darab az értékesítés helytől függően (például a szórakozóhelyeken már sokkal drágábban lehet beszerezni az anyagot, mint az úgynevezett lakótelepi dílerektől).

A kokain általában nyugat-európai tranzitállomásokon keresztül kisebb 0,5 – 5 kg-os mennyiségekben érkezik hazánkba. A kokain felvásárló piaca az életszínvonal emelkedésével egyenes arányban mutat növekedést. A kokain fogyasztását csak a tehetősebb rétegek engedhetik meg maguknak, ugyanis ára a tisztaságától függően grammonként elérheti a 15-20.000 Ft-ot. A bűnügyi beszámolók alapján a terjesztők a kokaint tíz grammos vagy ennél nagyobb kiszerezésben értékesítik tovább.

Kábitószer utcai árai forintban 2007-ben				
FORINT	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Leggyakoribb	Átlag
Hasis (gr)	1880	2804	2308	2342
Marihuána (gr)	1770	2582	2274	2176
Heroin (gr)	10531	15263	12488	12897
Heroin (pakett)	4022	6000	4910	5011
Kokain (gr)	12648	16827	14931	14738
Crack (gr)	11444	16667	11750	14056
Amfetamin (gr)	2468	3573	3014	3020
Ecstasy (tabletta)	806	1593	1164	1199
LSD (adag)	2458	3500	2930	2979
Metadon (20 mg)	1247	1930	1600	1589
Metadon (5mg)	472	763	545	617

Nemzeti Drog Fókuszpont Éves Jelentés 2008

1. sz. táblázat: Kábitószer utcai ára forintban, 2007-ben

A 2008. évi kábítószer-lefoglalási adatokat, a hazai drogfogyasztási szokásokat és a bűnügyi statisztikákat vizsgálva egyértelműen kijelenthetjük, hogy az egyik legkedveltebb kábítószerfajta a marihuána. Fogyasztása egyre népszerűbb a fiatalok körében. Napjainkban már nem meglepő, hogy az általános iskolás rétegekben is található alkalmi fogyasztók, függők, sőt értékesítő személyek is. A marihuánát eleinte hollandiai forrásokból szerezték be a csempészek és kisebb száz-kétszáz grammos tételekben értékesítették hazánkban. A kétezres évek közepén azonban tendencia-változás következett be. A rendőrségi lefoglalási adatok, és a bűnügyi beszámolók arról adnak tájékoztatást, hogy ebben az időben hazánkban beindult az illegális marihuána termesztés, és a csempész útvonalakon akár tíz vagy húsz kilós tételekben csempészték a kenderet. A 2008-as év azonban jelentős változásra mutatott rá. Magyarországon úgymond nagyüzemben indult meg a kábítószer termesztés. Budapesten az elmúlt közel háromnegyed évben több mint húsz olyan lakást vagy családi házat derített fel a rendőrség, melyben profi módszerekkel termesztették a kábítószert, főleg vietnámi bűnelkövető csoportok – de olyan eset is előfordult, amikor korábbi olimpiai bajnok követte el a bűncselekményt.

A felszámolt ültetvényeken a helyszíni szemlét végrehajtó nyomozók profi berendezéseket és modern kertészeti körülményeket találtak. A vietnamiak a bérelt ingatlanokból kipakolták a bútorokat, az ablakokat leragasztották, bent pedig minden négyzetméteren marihuánát termesztettek. Melegházi technikával – mesterséges napfényvel, öntözéssel, páratartalommal, szellőztetéssel – dolgoztak. A rendőrség által nyilvánosságra hozott adatok alapján a bűnbanda egyrészt a hazai piacot kívánta ellátni olcsó marihuánával, de külföldre is szállítottak volna. A drogot termesztők korábban elhagyott tanyákon, ipari telepeken alakították ki ültetvényeiket, a családi házas környezet új módszer, és egy varroda meséjével a kiugró energiafogyasztás is megmagyarázható.

Az akciók alkalmával a nyomozók összesen 15.000 tő növényt és 40 kg fogyasztásra kész szárított növényi anyagot foglaltak le.¹⁴

Az utóbbi 3-4 év tapasztalata, hogy a szintetikus kábítószer-csempészésben és terjesztésben közreműködő elkövetői kör szervezettsége, konspiráltsága növekedett. A bűnszervezeteken belül a munkamegosztás tovább differenciálódott (anyagi eszközöket biztosítók, szervezők, futárok, nagybani elosztók, depóztatók, kistételekben árusítók, védelmet biztosítók). Oldódni látszik a korábbi Budapest-centrikusság. Egyes vidéki nagyvárosokban működő szervezett bűnözői körök is bekapcsolódtak a szintetikus kábítószerek Hollandiából történő illegális importjába. A Holland Királyság eddigi liberális szemléletű kábítószer-politikája bizonyos szigorítások

¹⁴ BRFK 2009. május 15. hivatalos lefoglalási adat

irányába mutat. A holland városok helyi vezetése olyan jellegű jogszabályok kibocsátására készül, amelyek megtiltanák a külföldi állampolgároknak az ún. „Coffe-shopba” történő belépést. Amennyiben ez a tendencia erősödik, Magyarországon fel kell készülni az egyre fokozódó cannabis-termesztésre. A Nyugat-Európából történő szintetikus kábítószer csempészetéhez gyakran kapcsolódik cannabis származék és kokain illegális behozatala is. A hazánkban történt jelentősebb kokain-lefoglalások adatai azt mutatják, hogy Magyarország az utóbbi időszakban – a rendkívül magas árak miatt – elsősorban tranzitszerepet játszik a fekete-tengeri, földközi-tengeri kikötők és a nyugat-európai piac között. Az EU csatlakozást követően ezen a területen is kezd „felértékelődni” hazánk szerepe. A kokain vonatkozásában elsősorban az ún. „futárkijánlások” révén jelentős Magyarország szerepe. A magyar származású futárok a bűnszervezet által biztosított pénzből Dél-Amerikába utaznak, ott magukhoz veszik (nyelés vagy egyéb rejtési módon) a kokaint és azt Nyugat-Európa valamely államába csempészik, ahol nigériai szervezőknek vagy azok bűntársainak adják át. A módszerrel Magyarországra nem, vagy csak kisebb mennyiségben érkezik kábítószer. A szintetikus kábítószer vonatkozásában tapasztalt erősödő szervezettség a csempészésre szánt kábítószer mennyiségi növekedéséhez vezetett. Ebbe az irányba hat Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozása, amely lehetővé teszi a drogfutárok – így a kábítószer-szállítmányok – ellenőrzésmentes, szabad áramlását.

A kábítószerügyekben indított büntetőeljárások éves felderítési mutatói az elmúlt 15 év távlatában, 83-94% között mozogtak, ami más bűncselekményekhez képest kiemelkedőnek értékelhető. A különböző elkövetési magatartásformák közül igen kevés az, amely nem kapcsolható a szervezett bűnözéshez (a saját célú fogyasztás céljából történő előállítás, termesztés, feltételezve, hogy az alapanyagok is saját forrásból állnak rendelkezésre). A szervezett bűnözés hazai helyzetképe a kábítószer-bűnözés központi szerepét mutatja. A terjesztés több vonatkozásban kapcsolódik a szervezett bűnözéshez. Egyrészt a bűnszervezetek által irányított csempészet látja el a terjesztői hálózatot, másrészt a terjesztők védelmi pénzt fizetnek bevételükből az adott földrajzi területet, szórakozóhelyet felügyelő bűnszervezeteknek. Az ORFK statisztikai adatai szerint a felderített bűnszervezetek több mint 60%-a első számú tevékenységi formaként kötődik a kábítószer-csempészethez és a kereskedelemhez. Új típusú, fokozott biztonsági kockázatként jelenik meg a kábítószer-terjesztés és - fogyasztás állami, fegyveres és rendvédelmi szervezeteknél történő megjelenése, terjedése (Honvédség, Rendőrség, Büntetés-végrehajtás).

1.3 A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS.

Kriminológiai értelemben a kábítószerrel összefüggő bűncselekményeket – Lévay nyomán eljárva - három csoportba lehet sorolni:

- a kábítószer-törvény megsértése, azaz a kábítószer-problémára vonatkozó büntetőjogi tényállásokba ütköző bűncselekmények – ezt nevezzük direkt kábítószer-bűnözésnek,
- a kábítószer megszerzése érdekében elkövetett bűncselekmények – ez az úgynevezett indirekt kábítószer-bűnözés. Két alcsoportja van: *a beszerző bűnözés* (itt az elkövető célja, hogy bűncselekmény – pl. recepthamisítás révén – közvetlenül kábítószerhez jusson) és a *jövedelemszerző bűnözés* (bűncselekmény útján pénzt szerezni és azon kábítószerrel vásárolni).
- a kábítószer hatása alatt elkövetett, illetve a kábítószeres életmódból fakadó bűncselekmények – ezt nevezzük következménybűnözésnek. Itt kell megemlíteni bizonyos fokig azokat a bűncselekményeket is, amelyeknek drogfogyasztó az áldozata és az áldozattá válás a drogfogyasztással áll összefüggésben (LÉVAY, 1992, pp. 60-61).

A kábítószer-probléma a drogok nem orvosi célú, illegitim fogyasztásából eredő jelenségek gyűjtőneve, amelynek kínálati és kereseti oldalát különítjük el egymástól. A kínálati oldal jelenségei: az illegitim fogyasztást célzó és szolgáló droghasználat, termesztés; az illegitim kábítószer-kereskedelem és a kábítószeres terjesztés, valamint az ezekkel összefüggő bűnözés; a droghasználatból származó hasznok „tisztára mosását” szolgáló pénzügyi, vállalkozói tevékenységek; a kábítószeres, gyógyszerek szállítása, forgalmazása, értékesítése, és az ezekre vonatkozó kontroll intézményei. A keresleti oldalon a drogok orvosilag indokolatlan, illetve helytelen használatával és az ezzel szorosan összefüggő problémákkal találkozunk (LÉVAY, 1992, p. 25).

A kábítószer-szintér főszereplői:

- a drogfogyasztó,
- az előállító (termelő),
- és a kereskedő (terjesztő).

A szintér körül mindezen személyek élete és tevékenysége forog: a kábítószer. Összetettségről beszélhetünk, de valójában látnunk kell a szereplők különbözőségét és ezt a szabályozásnak is tükröznie kellene.

A normativitás alapján az egyes élvezeti szerekhez való társadalmi viszonyulás lehet tiltó, megengedő és kétértelmű. Az alkohol és a koffein (kávé) tekintetében alapvetően a megengedő (permisszív) normák érvényesülnek, ezzel szemben a kábítószernek minősülő anya-

gok vonatkozásában tiltó (absztinencia) megítélés a meghatározó. A nikotinnal (dohánnyal) és az ehhez kapcsolódó szokással, a dohányzással összefüggésben pedig kétértelmű, ellentmondásos (ambivalens) kultúráról beszélhetünk. A kriminológia egy újabb kutatási területtel bővült, ez pedig a „kábitószer-probléma és a bűnözés” tárgyköre. Kábítószer-bűnözés mindazon bűncselekmények összessége, amelyeket saját kábítószer-fogyasztásuk biztosítása érdekében a fogyasztók, illetve a kábítószeres illegális előállítás, csempészete, kereskedelme során az ezzel foglalkozó személyek követnek el.¹⁵

A kábítószer-bűnözés megelőzésére irányuló tevékenység céljai között elsősorban a kábítószeresítés visszaszorítása, a kínálat csökkentése, a kábítószeresítéssel összefüggő, abból fakadó bűnözés szerepel¹⁶. A célok sorrendisége, a célok elérésének eszközei az egyes államok kábítószer politikájától függenek. Ez a következőképpen alakul:

1. A nulla-tolerancia a kábítószeresítés minden fajtájával szembeni tilalomra épülő drogpolitika. Ilyen az USA kábítószer-politikája. Kedvező hatása lehet a kereslet csökkentésére, ha egészségügyi felvilágosítással, továbbá a kezelést és rehabilitációt szolgáló intézményrendszerrel egészül ki. Negatív következménye: a büntetőjog szerepének előtérbe kerülése.

2. A prohibicionista politika enyhébb, a betegség-modellre épülő, ún. kompromisszumos változatában bűncselekmény a kábítószeresítés, de a kábítószeresítéssel kapcsolatban az elsődleges cél a gyógyítás, nem pedig a büntetés. A keresleti oldal vonatkozásában a büntetőjogi jellegű beavatkozásnak csak kiegészítő szerepe van az egyéb prevencióeszközök mellett. Ebben a modellben a kábítószeresítés csökkentése döntően a szocializációban közreműködő intézmények (család, iskola) és az egészségügy feladata. A rendőrség és egyéb rendészeti szervek a betegség-modellnek megfelelő politika estén elsősorban a kínálat korlátozására koncentrálnak.

3. A kábítószeresítés osztályozásán alapuló ún. holland modell a prevencióes feladatok megosztását, ésszerű differenciálását teszi lehetővé. Lényege: a cannabis típusú kábítószeres öt gramm alatti használatának és terjesztésének de facto legalizálásával szétválasztotta az ún. elfogadható kockázattal járó és az elfogadhatatlan kockázattal járó drogok fogyasztóinak közösségét.

Az elfogadható drogokat fogyasztók létszámának csökkentésére iskolai és egészségügyi felvilágosítás révén törekednek Hollandiában. A rendőrségi tevékenység az elfogadhatatlan kockázattal járó kábítószeresítéssel összefüggő területre korlátozódik. Ezen belül felvilágosító

¹⁵ Egy országban a kábítószer-bűnözés magas szintje, széles elterjedtsége negatív irányba befolyásolja a közbiztonságot, a gazdasági életet és a politikai közállapotokat.

¹⁶ Mindennek társadalompolitikai-tervezési vonatkozásaihoz l. AIELLO, 2008.

munkával, segítő szolgálatokkal járulnak hozzá a rendőrségi szakemberek a keresletkorlátozáshoz és a kábítószereszből fakadó hátrányos következmények csökkentéséhez. A felderítés és bűnüldözés egyértelműen az elfogadhatatlan kockázatokkal járó drogokra és az ahhoz kapcsolódó jelenségekre koncentrál, legfontosabb célja a kínálat korlátozása és a kábítószereszel összefüggő bűncselekmények megelőzése (LÉVAY, 1998, pp. 226-227).

Bármelyik kábítószer-politika mellett érveljünk is abban egyetérthetünk, hogy globális és multidiszciplináris jelenségről van szó, amely összehangolt, jól koordinált nemzetközi, nemzeti és helyi válaszokat kíván, amelyből az illetékes kormányzati szerveknek, önkormányzatoknak, a nem kormányzati szerveknek és a helyi közösségeknek egyformán ki kell venni a részüket. „A „fentről lefelé” tartó kezdeményezéseket „alulról felfelé” tartó kezdeményezéseknek kell kiegészíteniük, és úgy vertikális, mint horizontális irányban koordinálni kell a nemzeti kábítószer-ellenes küzdelmet.” (SZOMOR, 1997, p. 28).

A kábítószer-kereslet csökkentése körébe sorolható a tájékoztatás, felvilágosítás, a primer prevenció és a korai megelőzés, valamint a szekunder és terciér megelőzés, azaz a kezelés, rehabilitáció, szociális reintegráció, methadon-fenntartás, bűnmegelőzés, a börtönbüntetés utáni reintegráció, de ide sorolható az ártalomcsökkentés is (FINSZTER, 2008).

A kínálatcsökkentés körébe tartozik klasszikus értelemben a vámellenőrzés, a kábítószer-bűnüldözés és a pénzmosás ellenőrzése. Az igazságügyi eljárások (büntetőeljárás, az ügyészség munkája, bírósági szakasz, büntetés-végrehajtás) is ebbe a kategóriába sorolható.

A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika egyik általános jellegzetessége, hogy lényegesen más a büntetőjogi beavatkozás célja, tartalma és eszköze a fogyasztók, mint a drogok előállítói, illetve kereskedői tekintetében. Amíg az előbbiek esetében a cél elsősorban a gyógyítás, a reszocializáció és ezek révén a rendszeres kábítószereszel megelőzése, illetve a fogyasztásról, droghasználatról való leszokás, eszköze pedig a büntetés alternatívájaként a terhelt számára felkínált terápiás vagy más oktatási-, nevelési-, képzési programban való részvétel, addig az illegális droghasználókkal, gyártókkal és a kereskedőkkel szembeni büntetési célok a megtorlás, az elrettentés, eszközei a hosszútartamú szabadságvesztés és a kábítószer bűncselekményekből származó jövedelem, haszon elvonására lehetőséget biztosító vagyoni elleni szankciók (LÉVAY, 2001/b, p. 164).

A kábítószer-fogyasztókkal kapcsolatos, a drogszintér más szereplőihez képest markánsan különböző, a társadalmi beilleszkedésüket szolgáló nevelő, gyógyító intézkedések alkalmazását előtérbe helyező kriminálpolitika drogpolitikai alapja pedig a kábítószer-fogyasztásra való reagálás medikális modellje. Ennek lényege: a kábítószer-fogyasztó elsősorban gyógykezelésre, nevelésre, támaszra szoruló személy, nem pedig bűnöző, éppen ezért még bűncse-

lekménynek minősülő kábítószer-visszaélése esetén is büntetés helyett vagy mellett lehetőséget kell teremteni arra, hogy igénybe vehesse a gyógyulását, integrációját szolgáló intézményeket.” (LÉVAY, 2001/b, pp. 165-166.).

Gyakorlatilag minden államban lehetőség van a büntetés elkerülésére, a büntetőeljárás megszüntetésére, ha az elkövető önként vállalja, illetve aláveti magát a gyógykezelésnek. A büntetés alternatívájaként szolgáló intézmény alkalmazására akkor van lehetőség, ha a terhelt bűncselekménye illegitim kábítószer-használatot (fogyasztást) vagy saját fogyasztást célzó, szolgáló illegális birtoklást valósított meg. Több tagállamban egyéb visszaélés (pl. terjesztés) esetén is megengedett büntetés helyett a gyógykezelés felajánlása, amennyiben cselekménye összefügg kábítószeres életmódjával, és az adott visszaélés csekélyebb súlyú (FINSZTER – BÓCZ, 2008).

1.4 A KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMA EURÓPÁBAN.

A kábítószer-csempészet és - felhasználás elleni küzdelemben nem csupán egyetlen ország, egy országon belül sem csupán egyetlen bűnüldöző szerv vesz részt, ezért az adott útvonalon szállított kábítószer becsült mennyiségének kérdésében is igen eltérő véleményekkel találkozhatunk. Már földrajzi fekvésüknél fogva sem várhatjuk el ugyanis, hogy a Balkán-útvonal által igencsak érintett Törökország hatóságai mondjuk a brit vámigazgatás szakértőivel azonos véleményen legyenek. Egy dolog azonban biztos; a naponta Európába indított kábítószer-mennyiség legalább egy mázsa körüli tehető. Ezt az óriási mennyiséget nagyrészt szárazföldi közúti, kisebbik hányadát vasúti és légi forgalomban juttatják el rendeltetési helyükre.

A Balkán-útvonal a népvándorlás óta ismert, fontos kereskedelmi csatorna, melyet a kábítószer-kereskedelemben betöltött szerepét tükröző vonalvezetése” alapján három fő csoportra oszthatunk. Mint ahogyan a szállított kábítószer-mennyiség becslésében hatóságoként és országoként különböző szám adatok látnak napvilágot, az útvonalak felosztása is a csoportosító ország vagy hatóság tapasztalatait tükrözi. A hazánkat (is) érintő forgalom alapján – a kilencvenes évek elején - a következő (ma már inkább történetinek minősülő) felosztás alkalmazása vált szakmailag általánosan elfogadottá:

a) *A klasszikus, vagy déli Balkán-útvonal*, mely hazánkat elkerülve Törökország - Bulgária - az egykori Jugoszlávia, illetve komphajó igénybevételével Görögország - Olaszország területén át vezet Nyugat-Európába.

Az egységes „titói” Jugoszlávia az Európába jutó heroin legfontosabb útszakasza volt. Jelentőségét a délszláv háborúban elveszítette, mivel Jugoszlávia felbomlott, a keletkezett utódállamok egymással folyamatosan harcban álltak, s ebből adódóan a kábítószer-kereskedők ezt az útvonalat elkerülték.

Információk vannak arra vonatkozóan, hogy az utóbbi időben, mivel az adott térségben a helyzet normalizálódott, így ismételten megnőtt az ezen az útvonalon történő heroin szállítások száma. Ezt támasztja alá a szerb-montenegrói határon lefoglalásra kerülő kábítószer mennyiség is.

b.) A *Közép-balkán útvonal* kiindulási pontja szintén Törökország volt, majd a kábítószer Görögországon, Macedónián, Szerbia-Montenegrón keresztül jutott el Magyarországra, illetve a másik tranzit-útvonal, amit használtak Törökország, Bulgária, Szerbia-Montenegró volt. A közép-balkáni útvonal a dél-szláv háború kitörése után szintén háttérbe szorult (a harci cselekmények miatt), és csak a helyzet normalizálódása után került előtérbe.

Ez az útvonal több problémát is felvetett. Az egyik ága, amely Törökországból Bulgárián és Szerbia-Montenegrón vezetett, a drogfutárok számára azért nem volt annyira kedvelt, mert Bulgáriában csak a kiépített úthálózaton, illetve az állam által üzemeltetett repülőtereken keresztül lehet csempészni a kábítószerrel és ez nagyban elősegíti a rendvédelmi szervek munkáját. A korabeli Bulgária a csempészek számára „sötét ló”, mivel stabil államnak számított a térségben, erősödő jogrenddel és kábítószer-felderítésre kiképzett erőkkel. Szófia az Európai Unióhoz történő csatlakozás elősegítése érdekében bizonyítani akart, és ebből adódóan a hatóságok komolyan vették a kábítószer-csempészet elleni fellépést. Szerbia-Montenegró is igyekezett a kábítószer-szállítókkal, kereskedőkkel szembeni hatékonyabb fellépésre. Ezen országok számára fontos volt, hogy minél több heroin futárt fogjanak el, mivel mindnyájan szeretnék uniós tagországgá válni, és ebből adódóan „bizonyítási kényszert” éreznek.

A másik ág, amely Törökország, Görögország, Macedónia és Szerbia-Montenegrón keresztül vezetett hozzánk, azt a problémát vetette fel a csempészek számára, hogy nagyon sok határon kell átjutniuk, ebből adódóan több arra a lehetőség, hogy a szállítmányt az adott ország rendvédelmi szervei elfogják.

Görögország a térség legdemokratikusabb és legstabilabb országa, ennél fogva a legkiképzettebb rendvédelmi erőkkel rendelkezik, komoly nyugat-európai segítséget kapva munkájukhoz. Görögország szempontjából a legnagyobb kihívást a hatalmas kiterjedésű tengeri határ, a tagolt partszakasz, ill. a sok sziget jelenti. Ennél fogva Görögország főként a tengeri ellenőrzésre fekteti a fő hangsúlyt, amelyben együttműködőként Olaszország is hatékonyan részt vesz. Mindkét útvonalról megállapítható, hogy a Balkán térségének földrajzi tagoltsága

egyrészt kedvezett a kábítószer-csempészeknek (főként kis tételeknél), nagy tételeknél viszont a kiépített útvonalak (autópályák, autóutak), fő közlekedési csomópontok gátolták a kábítószer- csempészetet, mivel ezek az útvonalak jól ellenőrizhetők voltak.

c.) Az *északi* Balkán-útvonal Törökországból kiindulva Bulgárián (vagy Bulgáriát elkerülve Edirnéből közvetlenül komppal Constancába), Románián és Magyarországon keresztül haladva éri el Nyugat-Európát. A délszláv háború kitörése után az intenzív heroin-kereskedelem erre az útvonalra tevődött át, amelyen Törökországból kiindulva Bulgárián és Románián keresztül Magyarország érintésével kerül a kábítószer Nyugat-Európába.

A 90-es évek után a balkáni útvonalon lefoglalt heroin 90 %-át ezen az útvonalon foglalták le. Románia szerepe az utóbbi időben nagymértékben megnőtt, mivel a gazdasági helyzetét kihasználva a kábítószer kereskedők a volt *securitáté* embereit is felhasználva csempészték a kábítószer Nyugat-Európába. A magyar-román határnál lefoglalt kábítószer mennyiség napjainkban is igazolja, hogy továbbra is ez a legfontosabb útvonal a heroin szállításában.

Kb. 8-9 éve a román tengeri kikötőben, Constancában folyamatosan megnőtt a lefoglalt kábítószer mennyisége, amiből arra lehet következtetni, hogy újabban Törökországból közvetlenül Romániába viszik a kábítószer, majd onnan tovább vagy Európába, vagy Oroszországba. Új tendenciaként jelentkezik a volt szovjet tagköztársaságok szerepe a heroin szállításban, mivel az ottani kaotikus jogi helyzetet, valamint állami korrupciót kihasználva a kábítószer csempészzel foglalkozó bűnszervezetek előszeretettel használják már ezt az útvonalat is. Nem kizárható az sem, hogy Oroszországban egy olyan fogyasztói réteg jött létre, amely a Balkánról érkező heroin egy részét felvásárolja.

A kokain európai karrierjének okait, mozgatórugóit részben a termelőhelyek, forrásországok éghajlati, gazdasági, kulturális, társadalmi-politikai viszonyaiban, részben pedig a „nagy kokainpiac”, az Amerikai Egyesült Államok szigorító intézkedéseinek hatásában kell keresni. Jelentősen hozzájárul továbbá ezekhez az eszközigenyes és az (túhasználattal együtt járó, fokozott) AIDS-megbetegedés kockázatát magában hordozó herointól való egyre fokozódó elfordulás is.

A termelőhelyek nagyságát és az éves kokain-hidroklorid-kapacitást alapul véve az első helyen Peru, a második helyen Bolívia áll. Termőterületét és előállítói kapacitását tekintve a dél-amerikai kokaintermesztők között Kolumbia csak a harmadik, de miután az itteni laborokban dolgozzák fel a perui és bolíviai kokasztát és kokainbázist, így a fogyasztásra kész kokain világméretben legnagyobb előállítója Kolumbia. Kolumbia saját forrásokból szár-

mazó kokain-hidroklorid „termése” évi 60-65 tonna, amit a 30.000 hektáron termesztett kokacserje levelének feldolgozásával nyer.

A kolumbiai kokain-kartellek éves forgalmából származó „tisza” bevételt a szakértők 100-150 milliárd USA dollárra teszik. Ez a jelentős bevétel komoly érdekeket mozgat meg, így nem meglepő, hogy valóságos narko-terrorizmus alakult ki Kolumbiában.. A „három nagy”-on kívül jelentős még Argentína, Brazília, Ecuador, Paraguay, Suriname és Venezuela szerepe a dél-amerikai kokainkereskedelemben.

A kontinens érintett országainak tragédiája, hogy nincs alternatív növénykultúra, amely egyrészt gazdaságosan telepíthető lenne, másrészt hasonló jövedelmet biztosíthatna a semmilyen más kereseti lehetőséggel nem rendelkező parasztnak. Szakértők számításai szerint egy kokatermesztő paraszt éves jövedelme 1.500 USA dollár, ezzel szemben egy hektár kokacserje kiirtása 2.000 USA dollár és egy hektár új növénykultúra palántázása 4.000 USA dollár kiadást jelent.

A kulturális, történelmi, etnikai-nyelvi sajátosságok és hagyományok folytán Európa kokain-kapuja Spanyolország és Portugália. A csak a dél-amerikai Andok heglánc lejtőinek körzetében vegetáló kokacserje finomított hatóanyaga, a kokain, 1984-ben kezdte Európa „meghódítását”. Európa több okból is kedvező piacnak tűnt és már látható, hogy beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

Az Amerikai Egyesült Államok hatóságai rendkívüli szigorításokat vezettek be a kokainkartellek elleni harcban, nagy erőket és jelentős anyagi eszközöket vetettek be a csempészet és terjesztés, tehát a kínálati oldal visszaszorítására. Mivel a nagy kartellek és kisebb kereskedőcsoportok érthetően nem kívántak lemondani a páratlan profitot nyújtó kokainkereskedelem egyetlen megszerezhető dollárjáról sem, újabb fizetőképes piac után néztek. Ilyen, megfelelő vásárlóerővel és már stabilan kialakult többmilliószámú drogfogyasztói táborral rendelkező piac volt az 1980-as évek elején Nyugat-Európa, és az eltelt időben csak „javultak” a körülményei.

A „Balkán-útvonal”-on folyó heroin-csempészet ellen fokozódó nemzetközi rendőri együttműködés is a kokain malmára hajtotta a vizet – sok fogyasztó tért át a dráguló és időnként nehezen megszerezhető (ráadásul látható nyomokat, tüszúrásokat okozó és AIDS-veszélyes) heroinról, vagy akár az amfetaminről is a tisztább fogyasztói kultúrájú kokainra. A termelőhely és célszágok földrajzi elhelyezkedése folytán a szállítás két módja kínálkozik Európa felé: a tengeri hajózás és a légitársaságok, légitelér-szállítás igénybe vétele. A Dél-Amerikából Nyugat-Európába csempészett kokain nagy része tengeri úton érkezik kontinensünkre, a legfőbb „behatolási pontok” a spanyol és a holland kikötők. *A légi szállítás elő-*

nye a gyorsaság és az útvonalak variálhatósága. A gyorsaság folytán a befektetett pénz hamarabb és többet „fial”, míg az útvonalak gazdag választéka lehetővé teszi a származási és célország közötti kapcsolat eltüntetését, fedését, így a „gyanús profil”-ba sorolás alól a küldemény, vagy a futár mentesülhet a vámvizsgálatok során.

A dél-amerikai Suriname-t és a Holland-Antillákat kulturális és történelmi gyökerek kötik Hollandiához. Ez a kötődés megmutatkozik a csempészútvonalak szervezésében is – az amszterdami Schiphol Nemzetközi Repülőtér így lett a kokain légi tranzitjának kulcspontja, a légi futárok átszállóhelye Európában. A holland hatóságok 1991-ben 6 millió USA dollárt koboztak el kábítószer csempészettel összefüggésben és a DEA együttműködésével 4 millió 658 ezer USA dollár értékű vagyont zároltattak az elkövetők bankszámláin.

Nyugat-Európa a kokain terjedésével egyúttal fontos helyszíne lett a pénzmosásnak is. A „hagyományos pénzmosóhelyek”, Svájc, Luxemburg és Lichtenstein mellett fontos szerepet játszanak már a németországi és spanyol bankok is.

1.5 A KÁBÍTÓSZER-ELLENES NEMZETKÖZI HARC SZERVEZETI, INTÉZMÉNYI HÁTTERE.

Már az első világháború után, a Népszövetségnek is volt a kábítószerre szakosodott bizottsága. E szervezet az ENSZ Kábítószer Bizottságának (UNODC) jogelődje volt. Az ENSZ-család részét képezte még az ún. *United Nations Drug Control Program* (UNDCP) melynek 1997-ben jogutódja lett az ún. *United Nations Office on Drug and Crime* (UNODC), azaz az ENSZ Kábítószer-és Bűnmegelőzés Hivatala (ld. BIRTA, 1990, BLAHÓ-PRANDLER, 2001). A szervezet neve is jelzi, hogy a kábítószer-problémát nem lehet elszigetelten kezelni, hiszen a drog a határokat nem ismerő, szervezett bűnözéstől elkülöníthetetlenül létezik, sokszor annak finansziális hátterét adja. A Hivatal központja Bécsben van, de a világ számos pontján összesen 21 irodával és mintegy 500 alkalmazottal rendelkezik. Minden évben jelentést készít az aktuális kábítószer-helyzetről, segíti az ENSZ valamennyi tagállamát a drog- és az azzal összefüggő bűncselekmények felderítésében. Megszervezi és lebonyolítja az ENSZ segélyprogramjait, amelyek összefüggésben vannak az elmaradott országok drogtermelésével és annak felszámolásával.

A drogprobléma kezelésének másik prioritási területe a kínálat és az elérhetőség csökkentése. Az UNODC projektek célja ezen a területen a drogok termesztésének, előállításának, kereskedelmének és elosztásának megakadályozása. Az ENSZ már a 70-es években felismerte, hogy a kábítószer probléma megoldása nem lehetséges addig, amíg a tradicionálisan ter-

melő országok virágzó mák, kokain és cannabis-ültetvényeit fel nem számolják. A UNODC alternatív földhasznosítási projektjeinek a célja, hogy javítsák a vidéki életfeltételeket és más jövedelmező növényi kultúrák termesztését támogassák olyan területeken, ahol a kokacserje, az ópium és a kender termesztése széles körben elterjedt. A termékhelyettesítési projektek fontosságának felismerése következtében az ENSZ Közgyűlésének 20. ülészakán kidolgozásra került egy akcióterv (*Action Plan on International Cooperation on the Eradication of Illicit Drug Crops and Alternative Development*) a kábítószeres illegális termesztésének felszámolása érdekében.

A Hivatal globális munkájának magját képezik a termékhelyettesítési projektek, regionális, nemzeti és szubregionális szinten is támogatnak alternatív földhasznosítási programokat. Ezek a projektek főként Latin-Amerika, Délkelet- és Délnyugat-Ázsia országainak nyújtanak segítséget a területi UNODC irodák bevonásával. A kábítószeres termelésének területén az elmúlt néhány évtized munkájának köszönhetően sikerült komoly eredményeket elérni, számos ázsiai országban, köztük Pakisztánban, Thaiföldön és Laoszban nagymértékben csökkent az ópiumültetvények száma. Számos UNODC projekt valósult meg Bolíviában és Peruban az illegális kokacserje ültetvények felszámolása érdekében. Az elért eredmények azonban még közel sem mondhatók kielégítőnek, hiszen számos projekt nem valósulhatott meg, többek között Kolumbiában, Mianmarban és Afganisztánban sem. Ennek különböző okai vannak, a pénzhiány, a helyi kormányok nem megfelelő együttműködése és a politikai és jogi akadályok mind-mind nehezítik a UNODC tevékenységét (VÁGÓ, 2006, pp. 37-38.).

Az ENSZ kábítószer elleni küzdelmének harmadik fontos szerve a Nemzetközi Kábítószer Ellenőrző Testület (*International Narcotics Control Board – INCB*). A Testület egy mind a kormányoktól, mind az ENSZ-től független, az ENSZ kábítószerügyi konvenciók végrehajtását ellenőrző szervezet. Az INCB 13 független tagból áll, akiket a WHO ajánlására a Gazdasági és Szociális Tanács választ meg.

A Testületet 1968-ban hozták létre az 1961-es ENSZ Egységes Kábítószer Egyezményben foglaltaknak megfelelően. A szervezet titkársága, szervezetileg az UNODC *Division for Treaty Affairs* részleg foglalkozik a szerződésekkel és a jogi ügyekkel (székhelye Bécs). A Testület egyik fő feladata az orvosi és tudományos célokra felhasznált legális kábítószeres, pszichotróp anyagok és prekursorok gyártásáról, forgalmazásáról és kereskedelméről szóló hatósági jelentések felülvizsgálata. Az INCB hatáskörébe tartozik a globális opiát egyensúly betartásának szabályozása. A szervezet javaslatokat tehet a kábítószer-egyezmények mellékleteiben szereplő anyagokat illetően azok ellenőrzés alá vonásáról, törléséről és másik listára

való áthelyezéséről. A testület ezen kívül segítséget nyújt a világ országainak a kábítószer-ellenőrző rendszerek gyenge pontjainak felderítéséhez.

Az INCB, az UNODC és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) az INTERPOL együttműködésével regionális továbbképző programokat szervez a fejlődő országok kábítószer-ellenőrzésében dolgozók számára. Ezek a programok nem csak a részt vevő országok közötti együttműködést javították, hanem hozzájárultak ahhoz is, hogy a régiók összefogását ösztönözzék. Az INCB minden évben jelentést készít a tevékenységéről, melyet az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsának nyújt be, amelyben felvázolja a kábítószer-ellenőrzés helyzetét a világ különböző részein.

Az ENSZ ezen három, kábítószerügyekben érintett szerve mellett a szervezet egyéb intézményei is részt vesznek a kábítószer-probléma kezelésében. Az Egészségügyi Világszervezet a drogfüggőséggel foglalkozó bizottságán keresztül¹⁷ 1949 óta érintett a nemzetközi kábítószerellenőrzési-rendszerben. A mentális egyenséggel és a szerhasználattal foglalkozó részleg¹⁸ keretein belül a *Management of Substance Abuse* tevékenységi köre a megelőzés, a szerhasználat negatív egészségügyi és szociális következményeinek csökkentése, illetve javaslatokkal az ENSZ-nek a pszichoaktív szerek szabályozásával kapcsolatban.

A WHO a globális drogprobléma leküzdése érdekében különböző programok és projektek kereteiben együttműködik az ENSZ egyéb szerveivel. A *Global Initiative* elnevezésű projektet a UNODC-vel összefogva valósította meg 1998 és 2003 között. A program kiemelt célja az volt, hogy számos helyi szervezet bevonásával csökkentse a droghasználatot Közép- és Kelet-Európában, Délkelet-Ázsiában és Dél-Afrikában. A világszervezet tevékenységének fontos részét képezi a HIV/AIDS terjedését megelőzni szándékozó kollaboratív kutatási projekt a drogfüggőség kezelésére¹⁹, melynek résztvevő országai többek között Kína, Thaiföld és Ukrajna.

Az *Interpol*, amely 186 tagállamával a világ legnagyobb rendőri szervezete, erre szakosodott igazgatóságának tevékenységével nagy mértékben járul hozzá a kábítószer elleni harchoz. Az Interpol Magyar Nemzeti Iroda (IP.MNI.) korábban az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóságának egységeként működött, ma pedig az ORFK NEBEK keretében végzi feladatait.

Az *Europol* kormányközi, koordinációs szervezet. Feladata a tagországok rendőrségei közötti információcsere és -elemzés, az együttműködés keretében a szervezett bűnözés elleni

¹⁷ WHO Expert Committee on Drug Dependence

¹⁸ Department of Mental Health and Substance Abuse

¹⁹ WHO collaborative research projekt on drug dependence treatment and HIV/AIDS.

fellépés és megelőzés. Hatáskörébe tartozik a terrorizmus, a kábítószer-kereskedelem, az illegális bevándorlás, a tiltott radioaktív és nukleáris anyagok csempészése, a lopott autók csempészése, a pénzmosás és az euró hamisítása elleni fellépés. A Tanács 1995. július 26-án határozott az Europol felállításáról. A hágai székhellyel létrehozott szervezet 1999. július 1-jén kezdte meg működését, felváltva az 1995-ben ideiglenesen felállított és szűkebb feladat-és hatáskörrel bíró ún. Europol Kábítószeregységet (*Europol Drugs Unit*).²⁰ 2001-ben, Brüsszelben az Europol és az EMCDDA egyezményt írt alá az információk közös cseréjéről.

A nemzeti rendőrségek és az Europol között – a Schengeni Egyezmény Végrehajtási Megállapodásában is meghatározottak szerint – úgynevezett összekötők, összekötő tisztek (*ELOS – Europol-Liaison Officers*) közvetítenek. Az ő felügyeletük és irányításuk az egyes tagországok igazságügyi, illetve belügyminisztereire tartozik, így az összekötők jogi és eljárási felhatalmazásaikat is az illetékes nemzeti minisztertől kapják.

Az Europol Szerződés 2.§.(1) fogalmazza meg az Europol valódi célját és működtetésének értelmét: „...az Europol... a tagországok illetékes hatóságainak a teljesítőképességét és együttműködését hivatott javítani, különös tekintettel a nemzetközi bűnözés súlyosabb megjelenési formáira, az illegális kábítószer-kereskedelem és a terrorizmus elleni fellépésre, illetve a bűnmegelőzésre...” Mindezekkel összefüggésben és a Szerződés 3.§-ban foglaltak szerint az Europol feladatai közé tartozik:

- a tagországok közötti információcsere előmozdítása,
- az információk elemzése és értékelése,
- a kiképzés és a továbbképzés támogatása a tagországokban,
- segítségnyújtás a szükséges infrastruktúra megteremtéséhez.

Az Europol keretében 2002 óta működik a közös nyomozócsoport és jogosultságot kapott az Europol, hogy adott esetben az egyes tagországokat nyomozás megkezdésére „kérje fel”. Az Europol költségeit a tagországok fizetik. A költségeket az egyes tagországok bruttó nemzeti össztermékének értéke alapján állapítják meg. Az Europol a Bel- és Igazságügyek Tanácsának, azaz a tagállamok bel- és igazságügy-minisztereinek tartozik elszámolással.

Itt szükséges megemlíteni a nemzetközi információ-áramlás speciális szervezeti egységeit is. Mint arra Tonhauser László (személyes tapasztalatai alapján) volt szíves a szerző figyelmét felhívni, az Egyesült Államokban (El Paso, Texas állam) működik az EPIC (El Paso Intelligence Center, <http://www.justice.gov/dea/programs/epic.htm>), egy, 1974-ben eredetileg

²⁰ Magyarország és az Europol együttműködéséről az 1999. évi LIV. törvény, az Európai Unió tagállamival folytatott bűnügyi együttműködéséről a 2003. évi CXXX. törvény rendelkezik.

a déli határvédelem és az illegális migráció megakadályozására 1974-ben életre hívott szervezet, mely azonban 1988-tól lényeges, a kábítószer-kereskedelem és az illegális fegyverkereskedelem megakadályozását lehetővé tevő jogosítványokat kapott. Az EPIC jelenleg olyan, világméretű számítógépes információs és nyilvántartási rendszert üzemeltet, mely az amerikai hatóságok számára lehetővé teszi a potenciális veszélyforrások kellő időben való feltárását. Az e rendszerrel való összekapcsolódás a magyar bűnüldöző szervek számára is számtalan haszonnal járhatna.

1.6 AZ EURÓPAI UNIÓ KÁBÍTÓSZER-ELLENES KÜZDELME.

Az európai bel- és igazságügyi együttműködés az EK tagállamai között az Unió fejlődése során az integráció egyéb területeihez hasonlóan lassan fejlődött és a Maastrichti szerződés létrehozásáig a közösségi kereteken kívül zajlott. A téma két²¹ jelentős előrelépést hozó dokumentumban, az Egységes Európai Okmányban és a Schengeni Egyezményben, valamint az annak végrehajtására vonatkozó megállapodásban, vagy Végrehajtási Egyezményben kapott helyet. Az Egységes Európai Okmány 1987-ben került elfogadásra. Az okmány 1993-ra célul tűzte ki az egységes piac megvalósítását, mely magában foglalja az áruk, személyek, tőke és szolgáltatások szabad mozgását. Az egységes piac megvalósítása és a határon történő ellenőrzés felszámolása azonban igen érzékeny kérdés, hiszen a tagállamok számára komoly biztonsági kockázattal jár.

Ezen kockázat ellensúlyozására a tagállamok a bel- és igazságügyi együttműködés szorosabbra fűzését szorgalmazták és az okmány bevonta az együttműködés kereteibe a szervezett bűnözés és az illegális migráció elleni küzdelmet is. Ezen feladatok megoldására a tagállamok munkacsoportokat alakítottak, melyek továbbra is az EK keretein kívül, kormányközi szinten működtek.²²

A kábítószer problémájáról és az ellene folytatott küzdelemről sem az Alapító Szerződés, sem az Egységes Európai Okmány nem rendelkezett. Az első igény a drogok elleni fellépésre a Közösség szintjén – az Európában is egyre népszerűbbé váló új szintetikus drogok megjelenésével párhuzamosan – az 1980-as évek végén fogalmazódott meg. 1988-ban az Európai Parlament javaslatára a költségvetésben elkülönítettek egy fejezetet, amit a kábítószer

²¹ Egységesen kezeltem a Schengeni Egyezményt és az annak végrehajtására kiadott Schengeni Végrehajtási Egyezményt.

²² Ilyen munkacsoport volt

- 1986-ban a bevándorlási ad hoc munkacsoport;
- 1989-ben a Kábítószer Ellenes Európai Bizottság (CELAD);
- a vámhatóságok együttműködését elősegítő Kölcsönös Hatósági Segítség Csoport.

elleni küzdelemre kívántak fordítani. 1988 októberében a volt francia miniszterelnök, François Mitterand javaslatot tett az Európai Közösség állam- és kormányfőinek és az Európai Bizottság elnökének arról, hogy az Európai Közösség tagországai kezdeményezzenek egy hét lépcsős akcióprogramot az egyre inkább növekvő drogprobléma kezelésére. Mitterand javaslatának eredményeként 1989-ben létrejött egy ad hoc bizottság Európai Kábítószer Elleni Bizottság²³ néven, amely a Közösség tagországainak drogkoordinátorait foglalta magában. 1990 decemberében Rómában elfogadták az első Európai Kábítószer Elleni Fellépés Programját, amely az első következetes drogok elleni akció volt nemzeti és közösségi szinten. A Maastrichti Szerződés²⁴ meghatározó állomás volt a Közösség drogpolitikájának kialakulásában, hiszen ez volt az első szerződés, amely utalt a kábítószer-problémára. A Szerződés hangsúlyozta a közegészségügy területén a drogok elleni fellépés szükségességére (XIII. Cím, Közegészségügy, 152. cikk, 1. bekezdés).

Még 1991 júniusában az Európai Tanács luxemburgi találkozóján jóváhagyta azt a javaslatot, amelyben egy európai drogmonitorozó központ felállításáról rendelkezett. 1993. február 8-án megszületett a Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelő Központjának (*European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, EMCDDA*) felállításáról szóló Tanácsi Rendelet (EEC) No, 302/03). A Központ Igazgató Tanácsa 1994-ben tartotta első találkozóját, és 1995-ben kezdte meg teljes működését.

Szintén a Maastrichti Szerződésben kezdeményezték a hágai székhelyű Europol (*European Police Office*) létrehozását, amelynek elődjeként 1994-ben felállították az Europol Kábítószer Egységet. Az Europol egyezményt végül 1995-ben írta alá a 15 tagállam, de az csak 1998-ban lépett életbe. 1995-ben elfogadásra került az 1995-99 közötti évekre szóló EU Drogstratégia, majd 1996-ban jóváhagyták a kábítószer-függőséget megelőző közösségi akciótervet is.

A kábítószerügy az EU bel- és külpolitikájában kiemelt jelentőségű. Az unió a drogok elleni fellépést egy globális, multidiszciplináris, integrált és kiegyenlített stratégiára alapozza (összhangban az ENSZ Közgyűlés 1998-as határozatával), amelyben a kínálat-és kereslet-csökkentés egymást kiegészítő és erősítő eszközök 1999-ben az Amszterdami Szerződés²⁵ megerősítette a Maastrichti Szerződésben foglaltakat (GYISM, 2003, TARI, 2007).

1999 decemberében az Európai Tanács elfogadta a 2000-2004 közötti időszakra szóló drogstratégiát, és 2000 elején jóváhagyták a stratégiát kiegészítő akciótervet is

²³ European Committee to Combat Drugs, (CELAD)

²⁴ Aláírás: 1992. február 7. , hatályba lépés: 1993. november 2.

²⁵ Aláírás: 1997. október 2 , hatályba lépés: 1999. május 1.

(FRIEDRICHS, 2008). A 2000-2004-es évre szóló drogstratégia legfontosabb elvei voltak, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a prevencióra, fokozni kell a civil szervezetek bevonását, és erősíteni kell a nemzetközi együttműködést az országok között. A 2000-2004 közötti évekre szóló akcióterv legfontosabb célkitűzései között kell említeni a kábítószerkeresletcsökkentés oldalán a közegészségügy, az oktatás és a kutatás fejlesztését. A kínálatcsökkentés oldalán fontos célként jelölték meg a drogok illegális előállításának és kereskedelmének fokozottabb ellenőrzését, a pénzmosás elleni fellépést, a rendőri együttműködés fejlesztését és a szintetikus drogok terjesztésének visszaszorítását.

2004 első félévében, az Európai Unió ír elnökségének felügyeletével elkezdődött, majd a holland elnökség alatt fejeződött be a 2005-2012 évekre kialakított uniós drogstratégia megfogalmazása²⁶. A stratégia nem kötelező érvényű jogszabály, ugyanakkor a benne foglaltak iránymutatást adnak a tagállamok számára drogpolitikájuk alakítására nézve. A jelenleg érvényben levő stratégiának a korábban érvényben lévő megközelítés képezte alapját. A stratégiában öt prioritási terület került kihangsúlyozásra: koordináció, keresletcsökkentés, kínálatcsökkentés, nemzetközi együttműködés, valamint információ és értékelés. A fentiek mellett kiemelendő stratégiai cél – ami mint az Unión belüli és nemzetközi területen is súlyos probléma minden prioritást áthat – a pszichoaktív anyagok és ezen belül a szintetikus kábítószeres elterjedése elleni küzdelem.²⁷

Az Európai Unió 2005-2012 közti időszakra vonatkozó drogstratégiája az EU 2000–2004 közötti időszakra vonatkozó drogstratégiájára és cselekvési tervére épül, és figyelembe veszi ezeket a szövegeket a cselekvési terv félidős értékelésével, a Tanácsnak erre a félidős értékelésre adott válaszával és a végső értékelés eredményeivel együtt. az a célja, hogy növelje a nemzeti stratégiák értékét, egyidejűleg tiszteletben tartva a szubszidiaritásnak és az arányosságnak a Szerződések által meghatározott elvét. A stratégia hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak figyelembe kell venniük a nemzeti stratégiájuknak más tagállamokra való hatását, azt, hogy a különböző tagállamok nemzeti stratégiái hogyan tudják kölcsönösen támogatni egymást, valamint azt, hogy az ilyen stratégiák hogyan járulhatnak hozzá az Európai Unió ezen stratégiája célkitűzéseinek a megvalósításához. Célja továbbá, hogy hatáskört biztosítson a helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi dinamikák és képességek alkalmazásának, valamint hogy biztosítsa a rendelkezésre álló források optimális kihasználását. A stratégia a tagállamok és az EU intézmények szervezeti és pénzügyi korlátait is számításba veszi.

²⁶ Az Európai Unió Tanácsa: Az Európai Unió drogstratégiája, 2005-2012, CORDROGUE 77 SAN 187 ENFOPOL 178 RELEX 564, 2004. november 22., 15074/04. A továbbiakban EU DROGSTRATÉGIA 2005-2012.

²⁷ EU Strategy on Drugs, The Way Forward, Discussion Paper, 10&11 May, Dublin, pp. 6-7.

A kábítószer-problémát illetően az Unió szakpolitikájának alapja a jövőben is a jelenlegi, *a kereslet és a kínálat együttes csökkentésére vonatkozó egységes, multidiszciplináris és kiegyensúlyozott megközelítés* marad. Ez a megközelítés együttműködést és összehangolást tesz szükségessé. A probléma horizontális jellegére való tekintettel ezt az együttműködést és összehangolást nem csupán számos szektoron belül – beleértve a szociális ügyeket, az egészségügyet, az oktatást, valamint a bel- és igazságügyet – kell tovább fejleszteni, hanem a nem tagállamokkal és a megfelelő nemzetközi fórumokkal fenntartott kapcsolatok terén is. A kábítószer-probléma kiegyensúlyozott megközelítése a tudományos központok, szakemberek, reprezentatív nem kormányzati szervezetek, a civil társadalom helyi közösségeinek széles csoportjaival is megfelelő konzultációt tesz szükségessé.

A stratégia kifejezetten javasolja a „tematikus” vagy „regionális” megközelítést, amely bizonyos esetekben megfelelő lehet. Ez azt jelenti, hogy a közös problémával küzdő tagállamok a probléma hatékony és eredményes kezelése érdekében fontolóra vehetik a fokozott (operatív) együttműködés lehetőségét. Azok a tagállamok, amelyek nem szembesültek hasonló problémával, szabadon eldönthetik, hogy részt kívánnak-e venni bármely ilyen jellegű kezdeményezésben. A kábítószerekkel foglalkozó horizontális munkacsoporton keresztül a Tanács folyamatos tájékoztatást kap az ilyen kezdeményezésekkel kapcsolatos lényeges fejleményekről.

A stratégia két *politikai területre* (a kereslet és a kínálat csökkentésére), valamint két *átfogó kérdéskörre* (a nemzetközi együttműködésre és kutatásra, tájékoztatásra, illetve értékelésre) koncentrál. A gyakorlati végrehajtás megkönnyítése érdekében két egymást követő, ezen stratégián alapuló, kábítószerekkel kapcsolatos cselekvési terv kerül kidolgozásra, amelyek meghatározott intervenciókat és fellépéseket tartalmaznak.

Az összehangolás kulcsfontosságú a kábítószerek elleni stratégia kialakításában és végrehajtásában. A tíz új országnak az Európai Unióhoz való csatlakozása még sürgetőbbé teszi ezt a kérdést. Az összehangolás fontosságát hangsúlyozza az erről a témáról szóló, 2003 végén megjelent európai bizottsági közlemény. A probléma egységes, multidiszciplináris és kiegyensúlyozott megközelítése érdekében az EU alábbiakban ismertetett koordinációs mechanizmusát tovább kell fejleszteni az együttműködési tevékenységek elősegítése és javítása, valamint ezen stratégia, és a belőle következő cselekvési tervek céljainak teljesítése érdekében. A cselekvési terveknek olyan intézkedéseket kell tartalmazniuk, amelyek hozzájárulnak egy európai koordinációs mechanizmus továbbfejlesztéséhez.

A kábítószerekkel kapcsolatos politikák uniós szintű összehangolásának a kábítószerekkel foglalkozó horizontális munkacsoporton keresztül kell megvalósulnia. A kábítószerek-

kel foglalkozó horizontális munkacsoport feladata elsősorban egy, a kábítószerrel kapcsolatos egyértelmű és összefüggő politika előkészítése a Tanács általi elfogadás céljából, másodsorban pedig ennek a politikának a végrehajtása a Tanács nevében. Az egyik olyan terület, amelyen az összehangolásnak nagy jelentősége van, a *nemzetközi együttműködés* (az Európai Unió kívüli országokkal). Hatékonyabb összehangolásra van szükség az EU és annak nemzetközi és európai partnerei között. A kábítószerrel foglalkozó horizontális munkacsoportnak rendszeresen figyelemmel kell kísérnie a kábítószerrel kapcsolatos politika külső vonatkozásait. Rendelkeznie kell az információcseréről, és elő kell készítenie az EU drogpolitikájának külkapcsolati elemeiről szóló közös uniós álláspontokat.

A stratégia első számú politikai célja a *kereslet csökkentésének* elérése. Ez az alábbi, a tudomány jelenlegi állása szerinti összes lehetőséget kihasználó intézkedéseket feltételezi:

- a kábítószer-használat elkezdésének megelőzése,
- a kísérleti használat rendszeres használattá válásának megelőzése,
- korai intervenció a kockázatos fogyasztási minták esetén,
- kezelési programok biztosítása,
- rehabilitációs és a társadalomba való újra beilleszkedést segítő programok biztosítása,
- a kábítószerrel kapcsolatos egészségügyi és társadalmi károk csökkentése.

Ezek az intézkedések kiegészítő jellegűek és egységesen nyújtandók, és végül hozzájárulnak a kábítószer használatának és a függőségnek a csökkentéséhez, valamint a kábítószerrel kapcsolatos egészségügyi és társadalmi következmények csökkentéséhez.

A kábítószerrel kapcsolatos ügyek és politikák összehangolásáért felelős nemzeti hatóságok a nemzeti programok végrehajtása keretében járulnak hozzá az EU cselekvési terveknek gyakorlati végrehajtásához. Ezért fontos, hogy ezek a nemzeti hatóságok általános tájékoztatást kapjanak a kábítószerrel foglalkozó horizontális munkacsoporton belül végbemennő fejleményekről - és fordítva (EU DROGSTRATÉGIA, 2005-2012, pp. 12-15.).

A *kínálat csökkentésével* kapcsolatos politikai területen 2012-ig mérhető javulást kell elérni az EU és tagállamai azon bűnüldözési intervencióinak és intézkedéseinek hatékonyságában, eredményességében és tudásbázisában, amelyek a kábítószer-előállítás, a kábítószerkereskedelmet, a prekursorok eltérítését — beleértve az EU területére behozott szintetikus kábítószer-prekursorok eltérítését —, valamint a kábítószer-bűnözéssel kapcsolatba hozható terrorizmusfinanszírozást, illetve pénzmosást célozzák. E cél eléréséhez a kábítószerrel kapcsolatos szervezett bűnözésre kell összpontosítani, ki kell használni a meglévő eszközöket

és keretrendszereket, szükség esetén regionális vagy tematikus együttműködéshez kell folyamodni, és meg kell keresni a kábítószerrel kapcsolatos bűnözés elleni megelőző intézkedések fokozásának módjait.

Mindennek összefüggésében az EU kábítószerrel kapcsolatos igazságügyi és bűnüldözési politikájával szembeni, a nemzeti stratégiákban is érvényesítendő követelmények:

a.) az EU bűnüldözési együttműködésének erősítése mind stratégiai, mind pedig bűnmegelőzési szinten, a kábítószer terén és a prekursorok eltérítése terén az előállítással, a(z) unión belüli) országokon átnyúló kábítószer-kereskedelemmel, az ilyen tevékenységekben résztvevő bűnhálózatokkal és a vonatkozó súlyos bűncselekményekkel kapcsolatos operációs tevékenységek elősegítése érdekében, egyidejűleg tiszteletben tartva a szubszidiaritás elvét;

b.) a tagállamok közötti hatékony bűnüldözési együttműködés fokozása a meglévő eszközök és keretrendszerek használatával;

c.) a kábítószer és pszichotróp anyagok törvénytelen behozatalának és kivitelének megelőzése és büntetése, beleértve a más tagállamok területe felé irányuló forgalmat is;

d.) a bűnüldözés, a bűnügyi nyomozás és a kriminalisztikai együttműködés uniós kereten belül történő erősítése azon EU tagállamok között, amelyeknek azonosak az érdekei, és/vagy ugyanazokkal a kábítószerrel kapcsolatos problémákkal néznek szembe;

e.) a nem EU országok felé irányuló bűnüldözési erőfeszítések intenzívebbé tétele, különösen a kábítószer-előállító országok és a kereskedelmi utak mentén található régiók vonatkozásában.

A stratégia végrehajtásának eredményeként – s itt szó szerint idézzük a közösségi dokumentum követelményeit - „2012-ig mérhető javulást kell elérni a tagállamok, illetve a tagállamok és a Bizottság közötti hatékony és látványosabb együttműködésben a kábítószer és a prekursorok problémája kiegyensúlyozott megközelítésének előmozdítása és támogatása terén nemzetközi fórumokon, a nemzetközi szervezetekkel és harmadik országokkal szemben”. Mindennek az a célja, hogy visszaszorítsa az előállítást és az Európába érkező kábítószer mennyiségét, valamint hogy a politikai és fejlesztési együttműködés szerves részeként a prioritást élvező területeken a harmadik országok számára elősegítse a kábítószer iránti kereslet csökkentését.

A külkapcsolatok terén a következő prioritásoknak kell érvényesülniük:

a.) a nemzetközi szervezetekben és fórumokon az Unió összehangolt, hatékony és látványosabb fellépése a kábítószer-probléma kiegyensúlyozott megközelítésének erősítése és előmozdítása érdekében,

b.) különleges erőfeszítések a tagjelölt országok és a potenciális tagjelölt országok tekintetében, mint például a stabilizációs és társulási folyamat országai,

c.) A harmadik országok — beleértve az európai szomszédságpolitikában résztvevő országokat — és a legfontosabb kábítószer-előállító és tranzit országok segítése a kábítószer-kereslet és kábítószer-kínálat hatékonyabb csökkentése terén, mind az EU tagállamok közötti szorosabb együttműködés, mind pedig a kábítószerekkel kapcsolatos kérdéseknek az általános, közös kül- és biztonságpolitikai párbeszéd és fejlesztési együttműködés fő vonulatába való beillesztése révén.

Az EU és a tagállamok erőfeszítéseket tesznek ezen prioritásoknak a külkapcsolatokra szánt költségvetésükben való tükrözésére, beleértve az esetleges, kábítószer témájú költségvetési tételeket is. A tagállamoknak és a Bizottságnak, a harmadik országokkal fennálló, a kábítószer-problémát érintő kapcsolataikban jobban ki lehet, és jobban ki kell használniuk a kollektív tudást, know-how-t és szakértelmet.

A tájékoztatás és kutatás terén a kábítószer-probléma jobb megértése és az arra adandó optimális válasz kidolgozása a tudásbázis és a tudás-infrastruktúra mérhető és fenntartható javítása révén kíván a stratégia eredményeket elérni. Ennek érdekében elsőbbségi célok:

a.) Az EU kábítószerekkel kapcsolatos tudás-infrastruktúrájának javítása, valamint a kábítószerekkel kapcsolatosan a 2000–2004 közötti időszakban kidolgozott információs rendszerek és eszközök megszilárdítása a KKEM (a Kábítószerek és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja) és az Europol teljes mértékben való kihasználásával.

b.) A kábítószer-probléma gyors növekedésének figyelembevételével az EU minden cselekvési tervének tartalmaznia kell az uniós szinten kezelendő kiemelt kutatási témákat. Tagállami és uniós szinten elő kell mozdítani a kutatási eredmények, tapasztalatok és bevált gyakorlatok nagyarányú cseréjét és terjesztését, a vonatkozó nemzetközi szervezetek által elvégzett munka figyelembevételével. Különös figyelmet kell szentelni a szakemberek képzésére, továbbá a magán- és állami szereplőkkel való konzultációra.

A jelenlegi uniós szintű intézkedések és tevékenységek érdemeivel és hiányosságaival kapcsolatos egyértelmű jelzések kibocsátása érdekében az értékelésnek továbbra is szerves részét kell képeznie az EU kábítószer-politikával kapcsolatos megközelítésének.

1.7 A KÁBITÓSZER-ELLENES HARC SZERVEZETI KÉRDÉSEI NÉHÁNY EU-TAGÁLLAM GYAKORLATÁBAN.

A kábítószer-bűnözés elleni tevékenység – éppen úgy, mint a többi rendőri feladat – célirányosan megtervezett szervezeti egységet igényel. A bűnügyi rendőrség szervezeti rendszerét, működését és ezen belül a fő feladatokat, a speciális egységek elhelyezését, beilleszkedését az egész rendszerbe, valamint a célokat, a célokhoz vezető utat és a célok eléréséhez igénybe vehető eszközöket a bűnügyi munka átfogó koncepciója hivatott megfogalmazni. A nemzetközi áttekintés, a sikeresnek mondható külföldi modellek tapasztalatainak ismertetése megszívlélhető és alkalmazható Magyarországon is.

A holland rendőrség – az akkor divatos elveket képviselő angol minta egyoldalú értelmezését követve – 1994-ben átszervezést hajtott végre. Látszólag logikus és hatékony intézkedéseket vezettek be, amelyeknek olyan célkitűzések adták az alapot, mint a „...több rendőrt az utcára...”, „...minden rendőrnek minden intézkedést egyaránt végre kell tudni hajtani...” és végül pedig „...nincs szükség specialistákra...”

Az első jelszó nagyon helyes törekvést takar, bár arra a kérdésre nem ad megfelelő választ, hogy mit is csinálnak ezek a rendőrök az utcán, amikor a legsúlyosabb bűncselekményeket csak igen ritkán követik el közterületen. A második jelmondat sokkal nagyobb problémát jelent, mivel a polihisztorképzést és alkalmazást tűzi ki célul egy olyan világban, amikor a társadalmi munkamegosztás egyre szélesebb körű. A harmadikkal tulajdonképpen csak az a gond, hogy az „általános rendőr” olyan fikció, amire nincs is szükség.

A közterületi egyenruhás rendőrnek is speciális képzettségűnek kell lennie a saját területén és persze a traszológust (nyomtani szakértőt), a profilalkotót, a figyelőt, a technikai szakembereket és a titkos ügykezeléssel foglalkozókat sem lehet általános képzettségű rendőrökkel helyettesíteni. *Ezek a jelszavak önmagukban igazak is lehetnének, csak teljes összefüggésükben akadályozzák a hatékony munkát.*

Ezért azután Hollandiában 1997-ben felülvizsgálták a kialakult helyzetet és arra a megállapításra jutottak, hogy bizonyos szolgálati ágakon meg kell tartani a specialistákat, mert csak ezen az úton lehet megtartani a hatékonyságot és csak így nem mennek veszendőbe az egyébként fáradságos és költséges munkával megszerzett információk.

Ennek következtében az általános rendőri alapképzést követően különleges kiképzési ágakat hoztak létre, hogy a speciális rendőri egységek személyzeti igényét ki tudják elégíteni.

A szervezeti felépítés tekintetében kiemelt helyet kaptak a területi szervezeti keretekbe illesztett speciális kábítószer-bűnözés elleni egységek.

a.) A helyi szervek hatáskörébe tartozik minden olyan bűncselekmény, amit a közterületen követnek el és nem igényel nyomozást. Ebben a tekintetben az egyenruhás állomány tevékenységének túlsúlya a jellemző.

b.) A területi szervek az illetékességi körükbe tartozó bűncselekmények tekintetében folytatják le a szükséges eljárást. Jelentős súlyt helyezve a felderítésre, nyomozásra. A személyi állományt az alkalmazottak és nyomozók alkotják.

c.) A központi szervek elsősorban és alapvetően az átfogó, több terület központi egységét is érintő nyomozásainak összehangolásában és a kiemelten kezelt ügyek feldolgozásában tevékenykednek.

A területi és a központi egységek - az ügykörüknek megfelelő - olyan háttér-támogató csoportokat tartanak, mint például az elemző-értékelő, a figyelő, a technikai és az átvásárló csoportok. Minden egységnél rendszeresített a bűnmegelőzési részleg, valamint az un. rendőrségi jogász, aki a nyomozások, az eljárások során szükséges igazságügyi, ügyészi kapcsolattartást végzi.

Kábítószer-bűnözés elleni egységek a területi szerveknél és a központi szervnél egyaránt működnek. A területi szerveknél a feladatkör az utcai terjesztéstől az alapfokú és közepes szintű elosztó, terjesztő hálózatokig terjed. A központi kábítószer egység a hazai termesztés, előállítás és raktározás, illetve a nemzetközi csempészútvonalak, valamint a prekursor monitoring területén jut szerephez. *Nem fordulhat elő – mert nem hatékony, viszont nagyon drága –, hogy a központi egység az egyszerű utcai „deal”, ügylet-lebonyolítás vonalán harcba szálljon.* Szervezett bűnözés elleni egység csak a központi szervnél van. Ebben pedig a súlypontot a bűnöző szervezetekre – beleértve a kábítószer-bűnözésben érintett szervezeteket is – irányuló átfogó pénzügyi nyomozások képezik.

A szervezett bűnözés (a kábítószer-bűnözés) elleni fellépést egy 1995-ben kialakított koncepció alapján hajtják végre. Először is meghatározták, hogy mi számít bűnöző szervezetnek:

- a szervezet tartósan működik (három év aktív működés),
- a szervezeten belül világosan elkülönülő hierarchia ismerhető fel,
- a szervezeten belül fegyelmi szankciók vannak,
- a szervezet működési környezetében erőszakot alkalmaz,
- a pénzmosás valamilyen formáját megvalósítják,
- a korrupció, illetve befolyásgyakorlás kimutatható,
- a bűnözői tevékenységet legális vállalkozással igyekeznek fedni,

- különböző bűncselekményeket követnek el.

Amennyiben egy bűnöző csoport a felsorolt ismérvek közül legalább hatnak megfelel, akkor a szervezetet és tagjait felveszik egy úgynevezett Top X nyilvántartásba. A központi szervek az 1995-ös koncepció alapján három lehetséges formában lépnek fel a bűnöző szervezetek (Top X) ellen:

- olyan rendőrségi taktikai intézkedéseket vezetnek be, melyekkel a szervezet részeit tudják leválasztani és semlegesíteni,
- a szervezet tevékenységét és személyi összetételét feltérképezve, a társszervek (például igazgatási szervek) bevonásával, olyan intézkedéseket fogantatosítanak, melyekkel a szervezet működését megnehezítik, vagy ellehetetlenítik,
- a helyi és területi szervek bevonásával átfogó akciókat hajtanak végre a szervezet felszámolására.

Mindezek megvalósítása érdekében – a koncepcióban meghatározottak szerint – fokozni kell a helyi-, területi- és központi szervek együttműködését, a felderítés és nyomozás folyamatát hatékonyra kell tenni és végül az információk értékelésének, elemzésének alapján el kell készíteni az aktuális helyzetértékelést, valamint meg kell határozni a bűnöző szervezetek elleni műveletek következő lépéseit.

A kidolgozott koncepció tartalmaz olyan részt is, melynek keretében felülvizsgálják, és ellenőrzés alá vonják az olyan vállalkozásokat, melyek a legális és az illegális üzleti élet határán mozognak és ezzel kockázati tényezőt jelentenek a társadalom számára.

A meghatározott iránymutatás kifejezetten komoly gondot fordít az információ áramlás és az információk értékesülésének rendszerére.

Az elemző-értékelő és helyzetelemzéseket készítő egységek fontosságára mutat a koncepció egyik jelszava, miszerint „nem kell semmi olyat egyedül kitalálni, amit mástól meg lehet kapni...”

Ezzel elsősorban arra akarták a figyelmet ráirányítani, hogy az elemző-értékelő egységeknek átadott információk elegendő alapot teremtenek ahhoz, hogy a nyomozó szervek jól megfogalmazott kérdéseire választ tudjanak adni.

Az 1995-ös koncepció bevezetésének tapasztalatait 1996-ban állították össze a parlament illetékes bizottsága (*Van Traa*) számára és az alábbi megállapításokat fogalmazták meg részben ajánlások formájában:

- a bűnügyi munka területén fokozni kell a parancsnoki munka minőségét és az irányítás hatékonyságát,

- a taktikai nyomozást és az információk elemzését-értékelését el kell választani és az elemzést-értékelést folyamatosan erősíteni kell,
- meg kell erősíteni a bűnügyi rendőrséget (elsősorban kiképzéssel és továbbképzéssel, valamint a technikai feltételek javításával),
- a bűnügyi munka súlypontját a területi (középfokú) szervek kell, hogy képezzék és ezek nagyobb figyelmet kell kapjanak;
- a bűnügyi munka során fokozott mértékben kell igénybe venni a speciális egységeket,
- a kábítószer-bűnözés elleni munka hatékonyságát fokozni kell.

A koncepció szó szerint azt írja, hogy ezt a feladatot akár a nemzetközi gépjárműbűnözés, vagy az okmányhamisítás elleni fellépés háttérbe szorítása árán is meg kell oldani.

- folyamatosan figyelemmel kell kísérni a bűnöző szervezetek tagjainak anyagi helyzetét és annak gyarapodását, beleértve az ingatlan vásárlásokat, tőzsdei műveleteiket, befektetéseiket,
- folyamatosan ellenőrizni kell a szálloda- és vendéglátó vállalkozásokat, mivel bűnügyi szempontból különösen veszélyeztetettek,
- a felderítésben külön vonalat kell fenntartani az ügyvédek, gazdasági tanácsadók, könyvvizsgálók és közjegyzők tekintetében a támadhatóságuk miatt,
- támadó stratégiát kell kidolgozni és alkalmazni a bűnöző szervezetek elleni fellépés területén,
- folyamatosan vizsgálni kell a bűnügyi munka konkrét célkitűzéseit és a mindenkori bűnügyi helyzetnek megfelelően változtatni kell a célmeghatározáson, valamint a célok eléréséhez szükséges szervezeteken.

Dánia esetében egy olyan ország rendőrségéről szólnunk, amelyben a szervezett bűnözést – a kábítószer-bűnözésen kívül – a motoros bandák, a csónak-, motorcsónak-, vitorlás- és kishajó lopások, a kirakatbetörésekhez használt gépkocsik ellopása és az adócsalás jelenti. Természetesen vannak más jellegű sajátosságok is, mint például az, hogy a rendőrség – a legutóbbi magyar kormányzati átszervezések eredményéhez hasonlóan – az igazságügyi tárca alá rendeltelen működik.

A dán rendőrség – feladatait illetően – nem tér el lényegesen a többi európai rendőrségtől, vagy akár a magyar rendőrségtől sem. Kétségtelen azonban, hogy a dán igazságügyi minisztérium szervezetében külön egység foglalkozik a bűnmegelőzéssel. A bűnügyi rendőrség

létszáma mintegy 2100 fő és évente átlagosan 200.000 bűnügyben folytat eljárást. A rendőrség szervezetében az „A” osztály külön egységként foglal helyet a kábítószer-bűnözés elleni központi részleg.

A koppenhágai – fővárosi – rendőrség szervezeti felépítése lényegében megfelel az ismert standardoknak, és közbiztonsági-, bűnügyi-, igazgatási ágakra osztva tevékenykedik. A bűnügyi szolgálati ág egy jelentős eltérést mutat az ismert gyakorlatokkal szemben. Ez pedig az, hogy minden önálló osztály mellé egy-egy ügyészi osztály van rendelve. A kábítószer-bűnözés elleni – „N” jelű – osztály mellett ott áll az ugyancsak „N” jelű államügyészi osztály. Ezzel a bűnüldözési munka hatékonyságát és törvényességét kívánják fokozni az elérhető legmagasabb szintig.

Összegezve megállapítható, hogy egy olyan országban, ahol a törvényesség és a hatékonyság követelményei prioritást élveznek, az önálló kábítószer-bűnözés elleni egység léte nem kérdéses.

A *német rendőrségek* szervezeti felépítése ugyancsak sok vonatkozásban hasonlít más európai országok rendőrségéhez. A bűnügyi rendőrségek struktúrái – annak ellenére, hogy tartományonként bizonyos, főként létszámbeli, eltérések vannak – lényegében megegyeznek.

A Német Szövetségi Köztársaságban az áttekinthetőségre, a célszerűségre, a gazdaságosságra és a hatékonyságra rendkívül nagy gondot fordítanak. Ennek érdekében kidolgozták az átfogó bűnüldözési koncepciót, majd annak alapján külön kialakították – a szervezett bűnözés elleni fellépés mellett – a kábítószer-bűnözés elleni rendőri munka irányelveit. Ezek az alapvetések azok, amelyekre építve meghatározták a kábítószer-bűnözés elleni stratégiát és taktikát, valamint ezek alapján létrehozták a megvalósításhoz szükséges szervezeti kereteket.

Fontosnak tartották a bűnüldözési stratégia fogalmának meghatározását az alábbiak szerint: „A bűnüldözési stratégia a rendőri erők és eszközök alkalmazásának művészete a bűnüldözési politika megvalósításának érdekében, tehát az egész rendőri szervezet hatékony bevetése a bűnözés elleni harcban.”

Lényegesnek tartották, hogy a bűnüldözési stratégia fogalmát elkülönítsék a bűnügyi taktika fogalmától, mely „a stratégia alapján végrehajtott, tervezett, szervezett és célirányos egyes műveletek láncolata. A bűnüldözési stratégia alapvető, átfogó, távlatokba mutató olyan iránymutatás, mely a bűnmegelőzést éppúgy magába foglalja, mint a bűnüldözést”. A bűnüldözési stratégia kiemelten hangsúlyozza, hogy a kábítószer-bűnözés elleni fellépés nem lehet csak a rendőrség és a bűnüldöző hatóságok feladata, hanem azt az egész társadalomnak fel kell vállalnia.

A rendőrség - értelemszerűen - a bűnüldözés területén folytatott következetes munkájával képes a feladatait ebben a tekintetben ellátni. Tekintettel arra, hogy a rendőrség Németországban a tartományok közvetlen fennhatósága alá tartozik nyilvánvaló, hogy a kábítószer-bűnözés elleni egységeket is a Tartományi Bűnügyi Hivatalok keretében szervezték meg. Feladatmegosztás szempontjából az alábbi rendszert alakították ki:

- BKA (*Bundeskriminalamt*), a Szövetségi Bűnügyi Hivatal a kábítószer-bűnözés elleni alapvető jogosultsággal akkor rendelkezik, ha az ügy
 - nemzetközi vonatkozású,
 - bűnszervezet keretében követték el a bűncselekményt,
 - több tartományt érintő, illetve a kábítószer-bűnözés mellett más súlyos bűncselekményt is megvalósítottak.
- LKA (*Landeskriminalmat*) (Tartományi Bűnügyi Hivatal) / minden olyan esetben alapvető illetékességgel rendelkezik, mely nem tartozik a BKA illetékességébe. Beleértve a bűnmegelőzési feladatokat is. Ebben a feladatkörében eljárva szorosan együttműködik a közterületi, közbiztonsági rendőrséggel.

A tartományi bűnügyi hivatalok (LKA) illetékességi területükön háromféle - összehangolt működésű - rendszer keretében lépnek fel a kábítószer-bűnözés elleni munka érdekében:

Helyi szervek esetében általános hatáskörrel rendelkező nyomozók dolgoznak, speciális képzés nélkül:

- a kisvárosi, kerületi hatáskörű rendőri szerveknél az általános hatáskörrel rendelkező nyomozók mellé kábítószer ügyek nyomozására kiképzett munkatársat alkalmaznak,
- a nagyvárosi (metropolis) rendőri szervek esetében külön osztályt, illetve a fertőzöttség függvényében akár önálló főosztályt (*Kommissariat*) - szükség esetén önálló osztályokkal - kell létrehozni, melyekben speciális képzettségű nyomozókat kell alkalmazni. Ez utóbbi egységek számára a bűnüldözési stratégia és a hatáskör - illetékesség alapján *fő* feladatként a kereskedelem és a terjesztés elleni fellépést határozták meg.

Külön csoport foglalkozik az előállítók, raktárak, a nagyelosztók témájával, másik csoportot rendszeresítettek a középelosztók és utcai terjesztők felderítésére, és ugyancsak elkülönített csoport foglalkozik a kis terjesztő-fogyasztói körrel, valamint a megszerzéssel kapcsolatos bűnözéssel.

A rendőri fellépés stratégiai célkitűzése a kábítószer-bűnözés elleni harcban a közveszély elhárításában fogalmazódott meg. Éppen ezért kap az illegális kábítószer termeszése, előállítása, csempészete, forgalmazása elsőbbséget.

A kábítószer-bűnözés elleni rendőri munka fő területeit az alábbiak szerint határozta meg a bűnüldözési koncepció:

- a termesztés, az előállítás, és a nemzetközi csempészútvonalak folyamatos ellenőrzése, valamint a bűnszervezetek felderítése és az ellenőrzött szállítások végrehajtása. Ez elsősorban és alapvetően a Szövetségi Bűnügyi Hivatal (BKA) hatásköre és feladata,
- az illegális kábítószeres és prekursorok beszállítása, illetve kivitele. Ez a vámórség feladata, mivel az illegális kábítószereseket illegális árunak, behozatalukat, kivitelüket pedig illegális forgalmazásnak tekintik,
- a raktározás, a kereskedelem, az elosztó- és terjesztő hálózatok felderítése és felszámolása a Tartományi Bűnügyi Hivatalok és a nagyvárosi központi egységek feladata.

A bűnüldözési stratégia kiemelten hangsúlyozza, hogy „...A részletesen megfogalmazott prioritásoktól függetlenül minden rendőri szervnek kötelessége a helyi terjesztői hálózatok elleni fellépés. Erre azért van szükség, mert a közterületi terjesztői hálózat gyengítése, felszámolása által kényszerűen csökken a fogyasztói látencia...”

A közterületi terjesztői hálózatok elleni fellépést a következő intézkedés-sorban határozza meg a bűnüldözési koncepció.

- a folyamatos rendőri (egyenruhás is) jelenlét a terjesztői helyeken zavarja a forgalmazást és potenciális visszatartó hatást fejt ki a fogyasztói oldalra,
- ennek következtében a fogyasztói kör ellenőrzése eredményesebb felderítést tesz lehetővé a terjesztők ellen,
- a közterületi terjesztéshez és fogyasztáshoz fűződő járulékos - a megszerzésre irányuló - bűncselekmények is visszaszoríthatók a közterületről.

A szigorú rendőri jelenlét jelentőségét a német bűnüldözési koncepció rendkívül fontosnak ítéli. Ezzel kapcsolatban kiemeli, hogy az egyenruhás rendőrök rendszeres kiképzése és továbbképzése igen hatékony eszköz az utca terjesztés visszaszorításában. Ezen túlmenően a nyílt és offenzív rendőri jelenlét igen komoly veszélyt jelent a kereskedők, terjesztők számára. *Ebben a tekintetben jelentős eredményeket értek el a kábítószer-kereső kutyák alkalmazásával, amit minden különösebb előzmény nélkül, akciószerűen vetnek be, miközben az adott területet rendőrileg zárják. A következő alkalommal a „csak” járőr-kutyával megjelenő rendőrök is jelentős hatásokat váltanak ki.* Az állandó egyenruhás rendőri, illetve civil ruhás nyomozói jelenlét elbizonytalanítja az eladókat és a fogyasztókat egyaránt. Ezzel az intézkedéssel egyidejűleg fokozni kell a hálózati felderítést, mivel az eladók és a fogyasztók a közterületekről fokozatosan visszahúzódnak a lakásokba.

A nemzetközi gyakorlat és a nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy *a holland, a dán, német rendőrségek* – meg még sokan mások is – előre megtervezett koncepció alapján szervezik meg azokat a speciális rendőri egységeket, melyekkel az egyik legveszélyesebb bűncselekmény-kategória ellen harcba akarnak szállni. A tapasztalatok azt is megmutatják, hogy a meglévő szervezeteket időről időre felülvizsgálják a hatékonyság és a gazdaságosság követelményei szerint. Így képesek arra, hogy a bűnüldözés eszköztárát folyamatosan hozzáigazítsák a bűnüldözés igényeinek.

Végül, de nem utolsó sorban meg kell említeni azt is, hogy az EU csatlakozás – többek között – nemcsak az átfogó jogharmonizációt követeli meg, hanem az EU tagállamaiban már bevált szervezeti megfelelést és cselekvési egységet is. Ennek rendkívüli jelentősége van a Schengen-i Egyezmény III. 39.- 41. § -ban és más helyeken is leírt rendőri együttműködésben. A Schengen-i Egyezmény 40.§ az tagállamok egymás területén végzett figyeléséről, a 41.§ pedig a „nyomon üldözésről” szól. Ezeknek a rendőri intézkedéseknek feltétele a kompatibilis rendőri szervezetek megléte minden résztvevő országban (DANIELISZ-JÁRMY, 2008).

ÖSSZEGRZÉS.

- A kábítószer problémát büntetőjogi és kriminológiai megközelítésből lehet tárgyalni. Mivel dolgozatom célja elsősorban a kábítószer- és a szervezett bűnözés kapcsolatának kimutatása, feltárása, a jogi kérdések tárgyalását csak a feltétlenül szükséges szinten igyekszem tartani.
- A kábítószer-fogyasztás és -kereskedelem történeti problémát is jelent, hiszen a XIX. század végének és XX. század elejének viszonylag kevésé jelentős fogyasztói rétegeket érintő problémájából a XX. század második felére valódi társadalmi probléma, milliókat érintő kérdés vált. Ezalatt az idő alatt jelentősen nőtt a kábítószeres választéka, új egyre veszélyesebb szerek jelentek meg.
- A kábítószereseket megkülönböztethetjük hatásmechanizmusuk szerint, az előállítás eredete alapján, legális illetve illegális eredetük szerint, a fogyasztás módja alapján, illetőleg jogi megítélésük szerint is. A kábítószeres legnagyobb része illegális, azaz gyártásukat jogszabály tiltja: jogi megítélés szerint tehetünk különbséget a kábítószeres (ópium, morfium, heroin) és a pszichotróp anyagok (amfetamin, barbiturátok, nyugtatók) között.
- Vannak kábítószeres, melyek előállításukat tekintve speciális területekhez köthetők. Szintetikus kábítószeres elvileg bárhol előállíthatók, ahol a szükséges laboratóriumi feltételek

rendelkezésre állnak. A modern társadalmakban a kábítószer-fogyasztás tömegméreteket öltött, olyan üzletté vált, amely az előállításban, terjesztésben részt vevő minden bűnözői szint számára hatalmas jövedelmet jelent. Paradox módon a kábítószer-üzletet épp a demokratikus tömegtársadalmak – mindenekelőtt az Egyesült Államok – polgárai finanszírozzák.

- Európa a XX. sz. második felében vált a kábítószer-kereskedelem célpontjává. A kábítószer-fogyasztás toleranciája az egyes országokban eltérő, a kemény drogokat és a szervezett kábítószer kereskedelmet azonban mindenütt üldözik, ellene a rendőri, hatósági erők fellépését összehangolni törekszenek. Európa kábítószer ellátottsága részben szárazföldi úton („klasszikus” balkáni útvonalak) részben a tengeren túlról érkező szállítmányok révén biztosított, bár a lefoglalások nagysága évről-évre nő, ez csak töredékét jelenti annak a mennyiségnek, mely ténylegesen eljut a fogyasztókhoz.

- Magyarország a nemzetközi kábítószer-kereskedelemben előbb tranzitországnak számított, majd lényegében a '90-es évek elejétől egyre inkább célállomás is lett. A legutóbbi időkben pedig bizonyos kábítószeres esetekben önellátóvá vált. A kábítószer a magyar szervezett bűnözést is jelentős extraprofithoz juttatja. A kábítószer elleni küzdelemnek egyrészt lépést kell tartania az új kábítószer kínálat és használat új mintáinak megjelenésével, másrészt egyre nemzetközibb, nemzetek felett megszervezett bűnözői hozzáállással kell megküzdenie.

- Az Európai Unió politikáiban a kábítószer-ellenes harcnak elsődleges prioritása van, ellene a nemzeti hatóságok együttműködésének biztosításával és a közös szervek, intézmények fellépésével igyekszik az Unió védekezni. E küzdelemben kiemelt szerepe van az Europolnak, mely kormányközi koordinációs szervezet. A kábítószer küzdelemben meghatározó szerepet játszanak az Európai Unió drogstratégiái és a többoldalú nemzetközi egyezmények.

- Tanulmányozandók és a hazai bűnüldözői munka szempontjából feltétlen hasznosítandók azok a tapasztalatok, melyeket az elmúlt években, évtizedekben a kábítószer probléma kezelésében nagy gyakorlatra szert tett egyes európai rendőri szervek összegyűjtöttek. E példák azt mutatják, hogy a meglévő szervezeti és stratégiai keretek időről időre felülvizsgálatra, modernizációra szorulnak.

2. FEJEZET: A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS KAPCSOLATA A TERRO- RIZMUSSEL.

2.1 A TERRORIZMUS FOGALMI JELLEMZŐI.

A terror kifejezés a nagy francia forradalom idejéből származik. De mi is valójában a terrorizmus? Hogyan lehetne a mai kornak megfelelően szavakba önteni, tartalommal megtölteni ezt a szót? A nemzetközi tapasztalatok mutatják, hogy nehezen: valójában nincs egységes megfogalmazás. Országonként, egyes nemzetközi szervezetek, illetve a terrorizmust elemző szakértők esetében is más és más (ld. CRENSHAW, 1995, RICHARDSON, 2006). Több száz definíció létezik erre a fogalomra. Az alábbi példák mutatják, hogy néha mennyire különbözőek az egyes megfogalmazások, bár lényegi mondanivalójukban azonosság fedezhető fel. A fogalmi elkülönítés alapja, hogy a terrorizmus és a szabályos hadviselés között különbséget tegyünk.

Mint SZABÓ (2003/a.) rámutat, a terrorizmus mindenekelőtt specifikusabb, mint a szabályos hadviselés vagy a katonai, rendőri, kormányzati erőszak-alkalmazás. Mindig szűkös forrásaival, erőivel a legnagyobb hatás kiváltására törekszik – bizonyos tekintetben tehát pontosabb és célirányosabb. További nagyon fontos eleme a meglepetésszerűség, kiszámíthatatlanság. Ez akkor is igaz, ha időnként hírkiszivárogtatásokkal, előre bejelentésekkel is igyekeznek fenntartani a félelmet és a rettegést, ami ott a leghatásosabb, ahol már a kibontakozó várakozás, izgalom, rettegés hatalmába kerítette a célzott társadalmi csoportokat. A megfoghatatlanságot szuggeráló helyváltogatás, az ellene való védekezést esélytelenné tévő kiszámíthatatlanság, a célpontul kiválasztott egyének bárhol, bármikori veszélyeztetettsége a terrorizmus lényege, ily módon működőképessége a háborúval ellentétben térben és időben nagy szórtságot mutat.

Erre utal az Egyesült Államok kormánya szerinti terrorizmus-definíció is „*az erőszak kiszámított alkalmazása vagy erőszakkal való fenyegetés a félelem felkeltésének, a kormányzat és a társadalom megszarolásának, illetve megfélemlítésének céljából*” (TOWNSHEND, 2003, p. 11.). Nagy-Britannia kormánya szerint a terrorizmus-fogalma: „*személyek vagy anyagi javak elleni súlyos erőszak alkalmazása vagy azzal való fenyegetés valamely politikai, vallási vagy ideológiai cél elérése érdekében*” (TOWNSHEND, 2003, uo.). Brian Jenkis amerikai terrorizmus szakértő álláspontja szerint „*a terrorizmus nem más, mint politikai változások elérésére való törekvés az erőszak, vagy az erőszakkal való fenyegetés által*”

(FERWAGNER - KOMÁR – SZÉLINGER, 2004, p. 11). Walter Laqueur történész megfogalmazásában „*a terrorizmus az erőszak törvénytelen formáinak alkalmazását jelenti politikai célok érdekében, ártatlan embereket megcélözva*”. (FERWAGNER - KOMÁR – SZÉLINGER, 2004, uo). James Poland amerikai terrorizmus szakértő definíciójában „*a terrorizmus előre kitervelt, szándékos, szisztematikus gyilkolás, súlyos testi sértés és az ártatlanok fenyegetése, hogy megteremtsék a félelem és a bizonytalanság légkörét politikai vagy taktikai érdekből, általában a közvélemény befolyásolásával*” (FERWAGNER - KOMÁR – SZÉLINGER, 2004, uo). Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök megfogalmazásával „*a terrorizmus a polgárokon gyakorolt szándékos, módszeres erőszak, mely az általa kiváltott félelmen keresztül politikai célokat kíván megvalósítani*” (FERWAGNER - KOMÁR – SZÉLINGER, 2004, uo). Az FBI (az amerikai Szövetségi Nyomozóiroda) szerint „*a terrorizmus az erő vagy az erőszak törvénytelen alkalmazása emberek és vagyontárgyaik ellen a kormányok, a polgári lakosság vagy a társadalom bármely részének elbizonytalanítására vagy kényszerítésére, politikai vagy társadalmi célok előmozdítása érdekében*”. (FERWAGNER - KOMÁR – SZÉLINGER, 2004, uo).

A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi Egyezményben nincs konkrét fogalom meghatározás a terrorizmusra, hanem a 2. Cikk 1. pontjának a)-b) alpontja utal rá:

„a) olyan cselekmény, amely a mellékletben szereplő valamely szerződés hatálya alá tartozó és az abban meghatározott bűncselekményt valósít meg²⁸;

b) bármely egyéb olyan cselekmény, amely polgári személy vagy fegyveres konfliktus esetén az ellenségeskedésben tevőlegesen részt nem vevő más személy halálának vagy súlyos testi sérülésének okozására irányul, ha a cselekmény célja, annak természetéből vagy összefüggéseiből következően az, hogy a lakosságot megfélemlítse, vagy egy kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen.”

Az Európai Unió is létrehozta fogalomrendszerét, azonban nem konkrét definiálást végzett. A Tanács 2002/475/IB számú, a terrorizmus elleni közdelemről szóló kerethatározatának 1. cikkének (1) bekezdése utal minderre: „*Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket ... a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott azon szándékos cselekmények*

²⁸ Ilyenek például: a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről szóló; a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről szóló, illetőleg a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló egyezmények.

terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja vagy összefüggésük folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék vagy,
- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést tegyen, vagy ne tegyen meg vagy,
- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják: ”

A kerethatározat felsorolja azokat a bűncselekményeket – például: személy élete elleni támadás, amely halált okozhat; személy testi épsége elleni, a testi épséget súlyosan veszélyeztető támadás; emberrablás vagy túszejtés; ... – melyeknek a fentiekben meghatározottak szerinti elkövetésével terrorista bűncselekmény valósul meg. Mindezek mellett megalakítja a terrorista csoport fogalmát, illetve megfogalmazza a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeket is – például: minősített lopás, zsarolás, hivatalos okmányok hamisítása – amelyek az 1. cikk (1) bekezdésében leírt bűncselekmények valamelyikének elkövetésével függ össze.

Magyar katonai szakértők a terror alábbi fogalmát alkották meg: „*Terror, megkülönböztetés nélküli támadás: minden olyan erőszakos cselekmény, vagy azzal való fenyegetés, amelynek célja, hogy rettegést keltsen a polgári lakosság körében.*” (SZABÓ, 1995. p. 1324).

A terrorizmus fogalmi megragadására irányuló törekvések – legyenek bár politikai vagy kriminológiai irányultságúak²⁹ – tehát elég széles spektrumot igyekeznek átfogni. TÁLAS (2007.) szerint a nemzetközi konszenzus hiánya nem jelenti azt, hogy az egyes nemzetközi szervezeteknek és az egyes országoknak ne lennének *terrorizmusdefiníciói*, de ezek bizonyos mértékben *eltérnek egymástól*.

Fontos utalni arra is, hogy komoly vita folyik arról, hogy a terrorizmust elsősorban *büntetőjogi* (Európa), avagy *büntetőjogi és politikai* kategóriaként (Amerika) kell-e értelmezni. Ugyancsak fontos jelezni, hogy a nemzetközi szakirodalom egyre határozottabban elkülöníti a nemzetközi terrorizmuson belül a *régi típusú terrorizmust* az *új típusú terrorizmustól*.

A kettő közötti különbséget az alábbi táblázat foglalja össze.

²⁹ A különbségtétel elvi alapjaihoz lásd: SZABÓ, 2003/b és SZABÓ, 2006 .

<i>Régi típusú terrorizmus:</i>	<i>Új típusú terrorizmus:</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Megvalósítható célok (mindegyik fél kész tárgyalni, engedményeket tenni). 	<ul style="list-style-type: none"> • Nem megvalósítható célok (teljes megadást kíván) .
<ul style="list-style-type: none"> • Önkorlátozás. 	<ul style="list-style-type: none"> • A támadási opciók korlátlanok.
<ul style="list-style-type: none"> • Megkülönböztetett célok (biztonsági erők, politikusok, gazdaság). 	<ul style="list-style-type: none"> • Megkülönböztetett célok makroszinten (jelképes objektumok), megkülönböztetés nélküli célok mikroszinten (civil emberek).
<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományos fegyverek (lőfegyverek, robbanóanyagok). 	<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományos és nem hagyományos fegyverek.
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizált hatás. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy területre kiterjedő hatás.
<ul style="list-style-type: none"> • Államon belüli (bár a támadások külföldön is történhetnek) . 	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzetközi jellegű.
<ul style="list-style-type: none"> • Kódolt figyelmeztetések. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nincs figyelmeztetés.
<ul style="list-style-type: none"> • Nincsenek öngyilkos akciók. 	<ul style="list-style-type: none"> • Öngyilkos akciók.

2. sz. táblázat: A régi és új típusú terrorizmus jellemzőinek összehasonlítása,

Forrás: TÁLAS, 2007. p. 6.

A különbözőségek ellenére, az eltérő megközelítések közül is kikristályosítható a terrorizmus legáltalánosabban elfogadott négy fő eleme:

1. nem állami szintű szereplők által,
2. fegyvertelen polgárok vagy fegyveres erők, objektum ellen,
3. politikai célok érdekében alkalmazott,
4. erőszak, vagy erőszakkal történő fenyegetés.

Minden, az államhatalom ellen erőszakot alkalmazó szervezet valamifajta társadalmi mozgalomból nőtte ki magát. A hatalommal szembeni, politikailag motivált erőszak jellege és alkalmazásának módja alapjaiban határozza meg az adott radikális módszereket alkalmazó csoport természetét, helyét. Rendkívül fontos, hogy a „terrorizmus” vagy „felkelés” fogalmak azonosításához szükséges kategorizáló értékelést világos elvek és kritériumok alapján

végezzük el, ugyanis az adott erőszakos megnyilvánulás kezelését, az ellene való fellépést, illetve annak sikerét gyökeresen befolyásolja a helyes analízis.

A két fogalom lényegi elemeit azért is szükséges tisztázni, mert nagyon világos határokat kell húzni az olyan meghatározások közé, mint a „terrorista”, a „felkelő”, a gerilla vagy épp a szabadságharcos. Az adott meghatározásnak (minősítésnek) bizonyos esetekben messzire mutató és hangsúlyozott erkölcsi-morális vonzata lehet. Nem mindegy ugyanis, hogy egy ország a globális terrorizmus elleni harc részeként állomásoztat katonai alakulatokat, vagy egy igazságtalan háború cinkos résztvevőjeként, a megszálló erők egyik elemeként, a helyi lakosság akarata ellenére tartózkodik a függetlenségéért és felszabadulásáért küzdő ország területén.

Kőszegvári Tibor nyomán hangsúlyoznunk kell, hogy a gerilla-hadviselés és a terrorizmus közötti lényeges különbségek vannak. Előbbi alatt elsősorban a nem reguláris katonai erőkkel vívott, politikailag igazolható s gyakran a társadalmi igazságosság magasabb szintjét érvényesíteni kívánó, elnyomó vagy megszálló hatalmak elleni küzdelmet értjük (mely alkalmanként a terrorizmus eszköztárához tartozó módszerekkel is operálhat), az „öncélú” terrorizmus sem politikai, sem morális alapon nem igazolható: a „terrorista” megnevezés e megközelítésben azokra a személyekre és szervezetekre vonatkoztatható, akik és amelyek megfélemlítés és pánikkeltés céljából hajtanak végre gyilkosságokat, térítenek el repülőgépeket vagy hajót, illetve ejtenek tűzszokat. A gerilla-hadviselés célja a politikai hatalom megszerzése (amelyet a lakosság vagy jelentős csoportjai is támogatnak), a terrorizmusé a politikai hatalom tekintélyének bomlasztása, az erő és megfélemlítés alkalmazása (KŐSZEGVÁRI, 2008, pp. 67-69).

A politikai hatalom megszerzéséért küzdő felkelők számára a terrorizmus nem cél, hanem eszköz: a terrorizmust csak a sok egyéb módszer (politikai, gazdasági, diplomáciai törekvések) egyikeként alkalmazzák, és csak akkor, ha egy bizonyos konkrét helyzetben az tűnik a legcélravezetőbbnek a többi közül („*terrorism as method of action*”). Ebbe a kategóriába tartoznak a függetlenségi felszabadító mozgalmak szervezetei (például az algériai FLN, az izraeli Irgun, a ciprusi EOKA stb.), a Srí Lanka-i Tamil Tigrisek, de sok szempontból az IRA vagy az ETA is. A tisztán *terrorista szervezetek* az előbbiekkal ellentétben a terrort az erőszak örvényébe bonyolódva cselekvési logikaként használják („*terrorism as logic of action*”). Számukra a terrorizmus nem taktika, hanem stratégia (l. CRENSHAW, 1995, p. 597.).

A terrorizmus tehát egy olyan erőszakos, fenyegetettséggel átszőtt tevékenység, amely válogatás nélkül, akár a ténylegesen érintett személyeket, akár ártatlan (és védtelen) embereket vesz célba politikai, ideológiai vagy vallási okból a meghatározott szándék érvényesítése

érdekében (THE INDIVIDUAL'S GUIDE FOR UNDERSTANDING AND SURVIVING TERRORISM, 2001).

Fontos megválaszolni azt a kérdést, hogy napjaink terrrorszervezetei miként definiálják magukat. Az öndefiníciót megtehetnék úgy is, hogy pontosan meghatározzák a küldetésüket. Az önmeghatározásnak azt a formáját használják gyakrabban, hogy kikkel állnak szemben, és kevésbé alkalmazzák azt a módszert, hogy kikért, miért küzdenek, tehát egy ellenségképen keresztül alkotják meg önmagukat. Az ezen a területen leggyakrabban használt és tévesen értelmezett kifejezések:

- *szabadságharcosok*, ezen általában azt értik, hogy területi és gazdasági önállóságot követlenek. Az esetek egy részében az sem világos, hogy mely terület vagy kiknek az autonómiájáért küzdenek,

- *vallási* küldetést teljesítenek,
- saját társadalmi kultúrájuk, berendezkedésük megőrzése a cél, az állandóságra törekvés, szemben a bizonytalan, megjósolhatatlan, szorongást keltő változásokkal,

A gyakran a globális tőke ellen fellépő, nemzeti érdekeiket érvényesíteni kívánó, a fegyveres harc eszközeit is alkalmazó csoportok (felkelők, „népi felszabadítási hadseregek”, gerillák) mozgalmainak célkitűzései elsősorban a következő célok elérésére irányulnak:

- törvényesen is elismert beleszólási jogot kapni a világot érintő döntési folyamatokba, a harmadik világ térnyerése érdekében, ezzel ellensúlyt teremtve a megszűnt szocialista világrendszer helyén, helyreállítani a dualista egyensúlyt,

- hatalomhoz jutni a világ egy része felett, és így biztosítani a gazdagodást, a stabilitást,

- megtartani, megszerezni az ellenőrzést a stratégiai nyersanyagok, energiahordozók, ivóvíz felett,

- uralni a területi elhelyezkedése miatt stratégiaiilag fontos területeket, különösen a vallási és etnikai kultúrák határán,

- szembenállás a meghatározó hatalmak politikájával és az azt támogató országokkal,

- harc a globalizáció ellen, természetesen egy rejtett másik globalizáció érdekében (például az iszlám világ terjeszkedése),

- szembenállás a nem iszlám vallással. Az iszlám kisebbségben lévők támogatása a többségi, befogadó országon belül, ezzel hídfőállások létrehozása. Példaként elegendő csak Bosznia-Hercegovinát említeni,

- közigazgatási bizonytalanságot fenntartani a kábítószer-előállító területeken a termelés biztonsága érdekében, és néhány országban is, hogy területi bázisa legyen a szervezett bűnözésnek, például az emberrablások révén is.

2.2 A TERRORIZMUS MINT NAPJAINK PROBLÉMÁJA.

A XX. századra visszatekintve a szakértők a terrorizmus történelmében több, vízválasztonak tekinthető időszakot tartanak számon. Az egyik ilyen az 1940-es évek vége és az 1950-es évek eleje, amikor Ázsiában, Afrikában és a Közel-Keleten több ország az európai gyarmattartó államok irányítása alatt állt. Ekkor indultak meg a függetlenségi mozgalmak, melyek közül néhány a terrorizmus eszközeit is alkalmazta. Ilyen volt például az algériai FLN (*Fronte de Liberation Nationale*), Vietnámban a *Viet Minh*, Palesztinában pedig az *Irgun* nevű zsidó szervezet. Másik mérföldkő az 1960-as évek, amikor is feltűnik a modernkori terrorizmus. Ez az erőszak jelentős növekedését vonja maga után. Politikai változásokat akaró, az „elnyomás” ellen küzdő csoportok jelennek meg. Megkezdődik a gépeltérítések időszaka. Újabb korszakot az 1970-es évek jelent. Ekkor már nemzetközi terrorizmusról beszélnek. A főbb momentum egy 1972-es esemény volt. A müncheni nyári olimpiai játékokon, a Fekete Szeptember nevű palesztin terrorszervezet 11 izraeli atlétát ölt meg. Az 1980-as években a terrorizmust nemzetközi szinten sikerült visszaszorítani, azonban az 1990-es évek közepétől újból nemzetközi szintre léptek (LAQUEUR, 1999, LESSER – HOFFMAN – ARQUILLA – RONFELDT – ZANINI, 1999, LESSER, 1999, KUSHNER, 2003, LERNER – LERNER, 2004, O’LEARY, 2006.), majd 2001. szeptember 11-e után a globális terrorizmus nyert teret (THE 9/11 COMMISSION REPORT, 2002, SZABÓ, 2002).

Egyszóval jelenkorunk sem nélkülözi a terrorizmust, mint a történelmet és annak változását állandóan kísérő jelenséget (SMELSER - MITCHELL, 2001). A terrorizmus formáját befolyásoló tényező egyrészt az adott földrajzi helyzet, másrészt a társadalmi berendezkedés (LIA, 2005, GOTCHEV, 2006). A történelem során, a társadalmak fejlődése révén, a terrorizmus egykori arculata megváltozott és a mai napig formálódik. Megváltozott a célpontok rendszere, változtak az indítékok, de átalakultak az elkövetési módszerek is. A *célpontokat* eleinte konkrét személyek képezték: császárok, elnökök, királyok, politikusok, magas rangú egyének. Az akciók az ő tényleges személyük ellen irányult. Tabu volt az ártatlan emberek veszélyeztetése, nem volt szándékukban, hogy olyanokat is megöljenek, akik az adott ügygel nincsenek kapcsolatban. Az áldozatok köre ma már „kibővült”, nincs jelentősége annak, hogy valaki érintett-e az adott kérdésben, vagy sem. Az *indítékok* tekintetében a terroristák egy

évszázada még forradalmárok, anarchisták vagy nacionalisták voltak, most viszont a vallásos indíttatású terrorizmus nyert teret. A *támadások* módszerüket tekintve sokkal erőteljesebbek, pusztítóbbak, mint valaha. Ebben szerepet játszik a folyamatos technikai fejlődés, és az, hogy a terroristák bármilyen eszközhöz képesek hozzájutni.

Újbóli kiemelkedő változást a 2004-es év jelent, amikor – már csak a jellemzőbb terrorcselekményeket figyelembe véve is – az előző évekhez képest nagyságrendekkel több terrorakciót regisztráltak. Az áldozatok tekintetében is erőteljes növekedés tapasztalható, meglehetősen nagy volt a halottak és a sebesültek száma. Mindez annak tudható be, hogy a terroristák egyre elszántabbá váltak, ezzel párhuzamosan pedig erősödött az akciók agresszivitása (SZABÓ, 2004). A leginkább „fertőzött” területek Ázsia, Latin-Amerika, és sajnos Európa.

Az oklahomai székhellyel működő *The National Memorial Institute for the Prevention of Terrorism* (A Terrorizmus Megelőzését Célzó Nemzeti Emlékszervezete, MIPT³⁰) 2001 januárja és 2006 decemberének vége közötti hat évben 20310 terrorcselekményt és 34824 áldozatot regisztrált szerte a világon. Ha évekre lebontva vizsgáljuk meg az adatait, a cselekmények száma minden évben meghaladta a 2001-es szintet, s két év kivételével a terrorcselekmények halálos áldozatainak száma is növekedett a világban. Vagyis világviszonylatban kétségtelenül romlott a helyzet mind a cselekmények, mind az áldozatok számát tekintve. A politikusok általában erre hivatkoznak, amikor azt állítják, hogy nőtt a világ terrorfenyegetettsége. E kijelentés kétségtelenül igaz, a számok tükrében azonban a fenyegetettség regionális és területi különbségei rendkívül eltérőek. Ezen adatokat természetesen kritikával kell kezelni, hisz az Irakban és Afganisztánban folyó gerillaháborúk áldozatait (legnagyobb számban a kockázatot tudatosan vállaló hivatásos katonák) a szó szoros értelmében nem említhetők egy lapon a terrorizmus felkészületlen „civil” áldozataival.

1995-ben, Ottawában miniszteri szintű konferenciát tartottak, amin igazságügyi miniszterek, belügyminiszterek és külügyminiszterek vettek részt. A tárgyalások végén elfogadták a Terrorizmusról Szóló Miniszteri Szintű Ottawai Nyilatkozatot. A nyilatkozat alapja az a felismerés, hogy a terrorizmus megakadályozására irányuló intézkedések, rendszabályok problémája globális méretű és hogy az iparilag legfejlettebb országoknak kell átvenni a vezető szerepet a terrorizmus elleni harcban³¹. A dokumentum egy japán kezdeményezést is tartalmaz a biológiai és vegyi anyagokat alkalmazó terroristák ellen (ennek alapja nyilvánvalóan a

³⁰ <http://www.mipt.org/>. A MIPT Az USA Belbiztonsági Minisztériumának (*Department of Homeland Security*) társult szervezete, melynek feladat – egyebek mellett - az Egyesült Államok 850 000 rendőrtisztjének a terrorizmus elleni harcra való felkészítése, szakmai továbbképzése is is.

³¹ A vonatkozó nemzetközi szabályozás kilencvenes évek derekán hatályos áttekintéséhez lsd. OMER Y ELAGAB, 1997.

tokiói metróban terroristák által bevetett ideggáz volt).

Az egyik 1996-ban megtartott találkozáson, amit a Közép-Keleten tartottak összesen 27 közép-keleti és iparosodott ország, valamint kettő nemzetközi szervezet vett részt. A találkozót egyébként Mubarak egyiptomi elnök és Clinton USA elnök kezdeményezte. A megbeszélés eredményeképpen mindegyik résztvevő ország kifejezte eltökéltségét a terrorizmus elleni harcban és azt is elhatározták, hogy megszüntetik azokat a támogatásokat, amiket addig a terroristáknak nyújtottak. Mindezek mellett pedig fokozták erőfeszítéseiket a közép-keleti béke folyamat kiteljesedésének érdekében. A másik találkozó a G-8 országok Párizsban megtartott miniszteri szintű konferenciája volt. A tanácskozáson elfogadtak egy 25 pontból álló, gyakorlatban alkalmazandó intézkedés sorozatot. Ezek a terrorizmus megakadályozására irányuló belső (államon belüli) intézkedések alkalmazására fókuszálnak, amiket többek között a határok hatékonyabb ellenőrzésével, a dokumentumok hamisításának megakadályozásával és a terrorizmus elleni harc nemzetközi együttműködésének erősítésével lehet elérni. Ennek a nemzetközi egyetértésnek az alapján, a fejlődő országokat is beleértve, az államok erőfeszítéseket tesznek arra, hogy globális tekintetben nagyobb mértékű kooperációt tudjanak megvalósítani a minél szélesebb skálájú, konkrét intézkedésekkel kapcsolatban (ROBERTSON, 2007).

1997-ben szintén a G-8 államok találkozót tartottak Denverben. A megbeszélés a perui japán nagykövetség rezidenciájának elfoglalása után volt, így természetes, hogy a tapasztalatok alapján a japán miniszterelnök kijelentette, hogy a terrorizmus elleni nemzetközi harcban a leghatározottabban fognak fellépni, azzal a szándékkal, hogy soha nem engednek a terrorizmusnak. A megbeszélés végén nyilatkozatot fogadtak el, melyben megerősítették, szándékukat a terrorizmus bármely formája elleni harc tekintetében és felkérték minden államot a nemzetközi antiterrorista egyezményhez való csatlakozásra. A japán javaslat alapján minden erőfeszítést megtesznek az antiterrorista erők és a túszejtéseknél nélkülözhetetlen közvetítő szakemberek tudásának, képességeinek fejlesztésére. Szintén felkérték az összes országot, hogy próbálják meg elriasztani a terroristákat a tömegpusztító anyagok alkalmazásától és attól, hogy támadást indítsanak az elektronikus és számítógépes infrastruktúrájuk ellen.

1998-ban, Birminghamban az USA és az Európai Unió tagállamai ültek össze a terrorizmus elleni globális harc megbeszélésére. Teljes mértékben elutasítják a terrorizmus minden megjelenési formáját, bármilyen motivációja legyen is azoknak. A terrorista cselekmények elkövetőin kívül ugyancsak elítélik azokat is, akik segítik, pénzügyileg támogatják, vagy menedéket biztosítanak számukra. Kijelentették, hogy a terrorizmus nemzetközi méretekben működik és egyedül, elszigetelten, csak a saját erőforrásokra támaszkodva nem lehet ellene

hatásosan szembeszállni. Ezért a terrorizmus elleni harcban minden lehetséges legális eszközt megragadva növelik a nemzetközi együttműködést és koordinációt. Természetesen mindezt az ENSZ keretén belül dolgozzák ki. Közös érdeklődésre számot tartó területként a következőket jelölték ki:

- tudásukat és tapasztalatukat egyesítve csökkentik a terroristák pénzügyi forrásait, közös kezdeményezéseket hajtanak végre ezen a területen;
- megosztják elképzeléseiket és összehasonlítják legjobban bevált gyakorlati módszereiket a vegyi és biológiai fegyvereket bevető terroristákkal kapcsolatban, valamint a terroristák fegyverkereskedelme és a bombával fenyegetett helyzetek kezelése területén;
- a közép-keleti béke folyamattal kapcsolatban az EU rendszeresen tájékoztatja az USA-t az EU-palesztin antiterrorista együttműködési programról (közös Biztonsági Tanácsot működtetnek a biztonsági ügyek megvitatására).

Ezen feladatok végrehajtása érdekében kétoldalú és USA/EU szintű politikai együttműködést valósítanak meg. Az együttműködésen belül a terrorizmus elleni harcért felelős nemzeti szervezetek „műveleti” információkat – hírszerzési adatokat is – osztanak meg egymással. Mindezen közös feladatok végrehajtása érdekében az ENSZ keretén belül az Egyesült Államok és az Európa Unió dolgozza ki a szükséges nemzetközi jogi eszközöket, valamint a tevékenység pénzügyi hátterének biztosítása is ezen országok megállapodásának kérdése (GÖMBÖS, 2003).

1999-ben, az egyik ülésen az állami terrorizmus kérdése volt a Biztonsági Tanács értekezletének napirendjén, ahol a Biztonsági Tanács felismerve, hogy az állami terrorizmus veszélyezteti az Egyesült Nemzetek Alapokmányában megfogalmazott általános célokat és elveket, valamint a nemzetközi békét és biztonságot, rendkívüli ülést hívott össze Budapesten a téma megvitatása érdekében. Az ülésen valamennyi állandó és nem állandó BT tagnak lehetősége nyílt a témáról vallott véleményének kifejtésére. A tanácskozás célja az volt, hogy az állami terrorizmus valamennyi aspektusára rávilágítva, határozatot fogadjon el a BT, amelyben elutasítja az állami terrorizmust, mint az állami érdekérvényesítés eszközt. Elkerülhetetlen azonban, hogy az egyes országok homlokegyenest ellenkező véleményei közül csak a konszenzuson alapuló kerüljenek be a határozatba. Az ellentétek feloldására a hivatalos ülésekén kívüli két- és többoldalú tárgyalások adnak lehetőséget.

Az Európai Unió nem rendelkezik konszenzusos terrorizmus-definícióval. A terrorizmus elleni fellépést ugyanis az Unió döntően a tagállamok feladatának tekinti, s maga első sorban ennek koordinációjában vállal aktív szerepet, mindenekelőtt két kormányközi alapon

működő pillérének intézményein keresztül. Az Unió terrorizmus-tipológiája ugyan-akkor a NATO-énál differenciáltabb. Az EU-dokumentumok megkülönböztetik

- az „*Európai Unión belüli terrorista tevékenységeket*” (pl. baszk, északír, korzikai szeparatisták, görög, spanyol, olasz anarchisták, öko-, bio-, cyber-terrorizmus), illetve,
- a „*nemzetközi terrorizmust*” (iszlám szélsőséges terrorizmus, török-kurd, iráni, palesztin militáns csoportok), ez utóbbit jellemezve a fenti táblázat „új típusú” terrorizmusra vonatkozó jellegzetességeivel (pusztító szándékban bekövetkezett minőségi változás, globális dimenzió a működés és célkitűzés tekintetében),

Ami az Európai Unió terrorizmus elleni fellépését illeti, az EU új stratégiája szerint a terrorizmus elleni harc összetevői a következők:

- megelőzés (a muzulmán radikalizáció megakadályozása; mérsékelt muszlimok támogatása, kulturális párbeszéd stb.),
- védekezés (kritikus infrastruktúra védelme; határellenőrzés – Schengen; kutatás),
- bűnüldözés (jogi keretek megteremtése; információcsere; rendőri, hírszerzési együttműködés; igazságügyi együttműködés; a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem; a terroristák fegyverekhez és robbanóanyagokhoz való jutásának megakadályozása),
- válaszadás (polgári védelmi képesség kialakítása az EU-ban; a terrorista támadások következményeinek kezelése; korai előrejelzés; koordinációs képesség; segítségnyújtás az áldozatoknak).

A helyes kiindulópontok, a helyes elvek érvényesülését azonban jelentősen korlátozza az a tény, hogy terrorizmus elleni küzdelemmel az Unió amúgy is szerteágazó intézményrendszerén belül túl sok szervezet foglalkozik.

2.3 A TERRORIZMUS MEGJELENÉSI FORMÁI.

A terrorizmusnak – társadalmi gyökereit is figyelembe véve – számos formája létezik (CHOMSKY, 1989). A téma szakértői általában hat válfaját különböztetik meg.

Egyik típusa a *nacionalista terrorizmus*, amely több évszázados múltra tekint vissza. E szervezet tagjainak alapvető célja, hogy független államot hozzanak létre a saját nemzetük számára. Az általuk végrehajtott akciók nem túlzóak, az erőszakot alapvetően korlátozzák, azt csak a „szükséges” mértékben alkalmazzák. Így próbálják elérni, hogy támogatókat és szimpatizánsokat állítsanak maguk mellé. Ilyen szervezetek például: az ETA (*Euskadi Ta Askatasuna* – Baszk Haza és Szabadság) Spanyolországban, az IRA (*Irish Republican Army* –

Ír Köztársasági Hadsereg) az Egyesült Királyságban, az FLNC (*Front de Libération Nationale dela Corse* – Korzikai Nemzeti Felszabadítási Front) Korzikán és Franciaországban, az Ujgur Harcosok Kínában, vagy az ASALA Örményországban. E szervezetek – Kőszegvári már hivatkozott megkülönböztetését alapul véve – bár alkalmazhatnak és alkalmaznak is a terrorizmusra jellemző módszereket, politikai céljuk, társadalmi támogatottságuk miatt inkább gerilla ill. felszabadítási szervezeteknek tekinthetők.

Másik jellemző típus a *vallásos terrorizmus* melynek hívei arra törekednek, hogy végrehajtsák, beteljesítsék az „Uruk” akaratát (COOPER, 2004, ESPOSITO, 2006, BOWMAN, 2007, BURR – COLLINS, 2006, JUERGENSMEYER, 2006). Lehetnek a nagy világvallások követői, de kisebb szekták is képesek ilyen szervezet létesítésére. Ők már nem kontrollálják az erőszakot, elvakultan követik vezetőiket, nincs visszafogó erő, mint például a nacionalista terroristáknál. A legnagyobb veszélyt a szélsőségesebb vallásos terrorszervezetek jelentik, mert ezek testesítik meg a korlátlan erőszakot, ugyanis bárki a támadásuk célpontja lehet, aki nem híve vagy tagja az adott vallásnak, szektának (HASSAN, 2006). Ilyen szervezetek például: az *al-Kaida* és hálózata, a palesztin szunnita muzulmán Hamasz (*Harakat al-Mukavama al-Iszlamiya* – Iszlám Ellenállási Mozgalom), a libanoni síita *Hezbollah* (Isten Pártja), az *Aum Sinrikjo* (Legfelsőbb Igazság) Japánban, vagy a *Kahane Chai* Izraelben. A vallási terrorizmus legjelentősebb formája ma az iszlám fundamentalizmus.

A harmadik típus az *állami terrorizmus*, melynek több variánsa létezik. Amikor egy állam támogatását adja a terrorizmushoz, vagy amikor az államapparátus eszközeit terrorista akciókhoz használja fel (BYMAN, 2006). Az első esetben ide sorolható Kuba, Irán, Szudán és Szíria.³² Az utóbbi változatot tekintve Afganisztán említhető meg, ahol a tálib uralom nagyon szoros kapcsolatban állt az al-Kaidával. Mondhatni, hogy az állam a terroristák segítségével funkcionált. Az ilyen formában működő szervezetek komoly veszélyt jelentenek, mivel a támogatások révén nagymértékű pénzügyi vagy anyagi forrásra tehetnek szert. Az állami terrorizmushoz kapcsolható az 1930-as években, a totalitárius rendszerekben megjelenő terror is, mint például a Szovjetunióban vagy a náci Németországban. Jellemző, hogy számos politikai ellenfelet száműztek, bebörtönöztek, megölték – sokszor hamis vádak alapján –, hogy megerősítsék a párt hatalmát.

A következő típus az *ideológiai terrorizmus*, amelynek két nagy csoportja van: a baloldali és a jobboldali irányvonal. A *baloldali* terroristák legfőbb szándéka a kapitalizmus lerombolása, a szocialista vagy kommunista eszmék elterjesztése, az ilyen rendszer bevezetése.

³²Kis-Benedek József személyes közlése alapján, vö.: US Department Of State (Office of the Coordinator for Counterterrorism): Country Reports on Terrorism 2004 – Released April 2005, pp. 88-90.

Jellemző rájuk, hogy az akcióikat ők is korlátozott erőszakkal hajtják végre, vigyázva arra, hogy ne legyenek az áldozatok között olyan személyek, aki az ő eszméiket (baloldaliság) képviselik (SÁNCHEZ-CUENCA, 2006). Éppen ezért a célszemélyeik a kapitalizmust megtestesítő iparmágnások, gazdag vállalkozók. Ilyen szervezetek például a német RAF (*Rote Armee Fraction* – Vörös Hadsereg Frakció, más néven a Baader-Meinhof Csoport), az olasz BR (*Brigate Rosse* – Vörös Brigádok), a Japán Vörös Hadsereg, a törökországi PKK (*Partiya Karkeren Kurdistan* – Kurd Munkáspárt), vagy a perui SL (*Sendero Luminoso* – Fényes Ösvény).

A *jobboldali* irányvonal megtestesítői a liberális demokratikus kormányzat ellen emelnek hangot. Törekvésük abban nyilvánul meg, hogy az ilyen kormányokat elűzzék, és fasiszta államot hozzanak létre. Az újfasiszta terroristák gyakori célpontjai a fejlődő világból származó bevándorlók és menekültek. Ilyen szervezetek például az olasz Ordine Nuovo (Új Rend), a török Szürke Farkasok, vagy az algériai franciák szervezete, az OAS.

A hatodik típus az *anarchista terrorizmus*, amely 1870 és 1920 között vált világméretűvé. Ebben az időszakban a forradalmárok tevékenykedtek a fennálló kormányok hatalmának megdöntéséért. Egyes szakértők úgy vélik, hogy napjainkban a globalizációellenes tiltakozásokban fedezhető fel az anarchista erőszak megnyilvánulása (FERWAGNER - KOMÁR – SZÉLINGER, 2004. pp. 16-19).

Az új terrorizmus megjelenése egyértelműen valós fenyegetéssé vált a társadalmak számára (HEYMANN, 1998, HOFFMAN, 1999, FOREST, 2007). Az 1993-tól végrehajtott akciók mérete, száma, valamint a cselekmények módszerei megváltozott terrorista filozófiára utalnak. A terrorista csoportok fő célpontjai egyre inkább a „szabad világ” jelképei, az Amerikai Egyesült Államok és szövetségeseinek érdekeltségei, katonai, diplomáciai kirendeltségei és lakossága lett. A terrorista csoportok felderíthetősége megnehezedett, egyre inkább a vallási meghatározottság, a vallási eszméhez való kötődés, a fanatizmus és extrémizmus lett jellemzőjük. A csoportok több ország területén szerveződtek, több helyen képezték ki a tagokat. Ezen túl a csoportokat látható (aktív) és nem látható (passzív), úgynevezett „alvó sejtek” alkotják (HORVÁTH, 2007-2008).

RESPERGER (2003, különösen p. 79 skk.) nyomán kijelenthetjük, hogy a modern iszlám irányzatok útkeresése mellett, az iszlám civilizáció négy fő előretörési irányával kell a többi civilizációnak megbékélnie. Az *első*, az *egykori Szovjetunió déli területén lévő országokban*, ezen belül főként a Kaukázus népei és Kazahsztán említendő. A *másik* erősödő terjeszkedési irány *Észak-Afrika*, ahol a terrorista akciók száma és intenzitása és a lakosság iszlamizációja erősödött fel. A *harmadik* iránya az *Európában* diaszpóraszerűen letelepedő iszlám közösségek. A fejletle-

nebb térségekből a migráció által az európai kontinensre érkezők és letelepedők száma is fokozatosan növekszik. Földünk 54 országában mintegy 1,2 milliárd mohamedán él. A Balkánon Törökország mellett Bosznia és Albánia lakossága többségében mohamedán. Nyugat-Európa országaiban is léteznek mohamedán közösségek, a legtöbben Francia- és Németországban. Összlétszámuk 15 millióra tehető. Egyes prognózisok szerint létszámuk két évtized alatt a 40 milliót is elérheti. Az iszlám térhódítása igen jelentős Fekete-Afrikában (Szenegál, Mali, Nigéria, Gambia, Tanzánia stb.) jelenleg Afrika vallási megosztottsága: kb. 250 millió keresztény, 250 millió mohamedán és 100 millió a természeti vallások követője. A negyedik irány Pakisztán, India, Indonézia, ahol az iszlám elterjedése az utóbbi években nagymértékben felgyorsult.

Az USA-ban 4 millióra teszik az iszlám követőinek számát. Különösen az afro-amerikaiak körében terjed és növekszik népszerűsége. Oroszország sem tudja kezelni az iszlám-kérdést. A hatalmas országban a helyi szakértők 8,5-21 millió közöttire becsülik az iszlám híveinek számát, ebből kb. 2 millió Moszkvában él. Oroszországban ez nem csupán vallási, hanem etnikai kérdés is, mert a tatárok, a csecsenek, a dagestánok, a csuvasok, a baskírok stb. mohamedánok. Az újonnan szerveződő mohamedán közösségeket Kuvait és Szaúd-Arábia pénzeli. Különösen érzékeny a tadzsik-afgán határ a militáns szunnita tálibok beszivárgása miatt. Ezek alapján érthető az orosz külpolitika törekvése a tőle délre fekvő mohamedán államok barátságának megnyerésére.

Az ezredfordulóra a terrorizmus új megjelenési formái alakultak ki (szuperterrorizmus, bioterrorizmus, cyberterrorizmus). Munkánk szempontjából kiemelt jelentőséggel a *narko-terrorizmus* bír.

A szuperterrorizmus kérdésköre elsősorban a nagy, főként iszlám ideológiájú terror-szervezetek illetve a terrorista, vagy terrorizmust támogató államok létezése kapcsán bír kiemelt jelentőséggel, mert reálisan ők rendelkezhetnek olyan anyagi, tudományos, logisztikai és egyéb kapacitással, hogy képesek nukleáris fegyverek megszerzésére, előállítására, tárolására, célba juttatására és alkalmazására. Az alkalmazható nukleáris fegyver és a célba juttató eszköz kapcsán nem kell feltétlen több ezer kilótonnás robbanótöltetű interkontinentális rakétákra, cirkáló rakétákra, hadászati bombázó gépekre gondolni. Elég egy-két kisebb hatóerejű atombomba, melyet kereskedelmi járatnak álcázott repülőgép vagy idegen zászló alatti roz-zant szállítóhajó juttat be a célország területére. Úgy tudjuk, hogy a biológiai terrorizmus az amerikai antrax tartalmú, több esetben halálos eredményű levelek küldésével mutatkozott be a világnak, okozott óriási pánikot. A kémiai terrorizmust azonban a japán vallási szekta tokiói gáztámadásán túl már Szaddam Husszein is alkalmazta az észak-iraki kurd területek elleni gáztámadásoknál. A szuperterrorizmus veszélyét fokozza, hogy az atomfegyverrel rendelkező

államok közül néhányban nem kiemelkedően magas színvonalú és teljesen biztonságos ezen fegyverek őrzése és tárolása.

A *bioterrorizmus* a biológiai, kémia, vagy vegyi fegyverekkel való fenyegetést jelenti. A kémiai és biológiai fegyverek korában veszélyeztetettnek lehet tekinteni a nagyvárosok vízvezetékrendszereit, a nagy irodaépület komplexumok, sportcsarnokok, áruházak, metrók szellőző rendszereit, mint ahogy a metró támadására már volt is példa Tokióban. Minden ilyen helyet egyszerűen nem lehet olyan erővel őrizni melyek eleve kizárnák egy ilyen támadás sikerét, s még ekkor is előfordulhatnak olyan emberi-technikai problémák és mulasztások, amit a terroristák kihasználhatnak. A bioterrorizmus kapcsán eddig csak filmekből ismert fikció volt élő (mártírságra készülő) emberek potenciális fertőző forrásként történő szétküldése a világ legforgalmasabb pontjaira, repülőtereire. Egy ilyen cselekmény végrehajtásához szükséges valamennyi feltétel jelen korunkban adott, sajnos még öngyilkos merénylőkből is túlkínálat van (CHEMICAL AND BIOLOGICAL TERRORISM, 1999, BIOTECHNOLOGY RESEARCH IN AGE OF TERRORISM, 2003, TÖRÖK 2005, COIMBATORE – PRESLEY – BOYD – MARSLAND – COBB, 2008, BYRNES – KING – TIerno, 2003, KENDALL – PRESLEY – AUSTIN – SMITH, 2008).

A *cyberterrorizmuson* a számítógépek, a hálózatok, és az információszerzés területén folytatott – például a különböző biztonsági rendszerek feltörését, tönkretételét célzó – terror-tevékenységet értik (COLARIK, 2006, ARQUILLA - RONFELDT – ZANINI 1999, ARQUILLA – RONFELDT/a, 2002, NAPOLEONI, 2003, ARIELY, 2008, ÅRNES, 2008/a, ARQUILLA – RONFELDT, 2002/b, ÅRNES, 2008/b, COULONDRE, 2008, KILROY, 2008, CURRAN – CONCANNON – MCKEEVER, 2008, kifejezetten a NATO összefüggésében: EVERARD, 2008, NATO, 2008. CHOCHLIOUROS – CHOCHLIOUROS – SPILIOPOULOU - LAMPADARI, 2008, GANDAL, 2008, GOODMAN, 2008, GUPTA – RAO, 2008, J KIERKEGAARD, 2008, ANCZEWSKI - COLARIK, 2008).

A terrorizmus elleni fellépés kezdete az 1920-as évekre tehető. Ezzel a problémával a Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület foglalkozott először, a Népszövetség pedig az a fórum volt, ahol 1937-ben két egyezményt is megkötöttek a terrorizmus elleni harccal kapcsolatban. Ennek fő kiváltó okát Sándor jugoszláv király 1934-es meggyilkolása jelentette. A második világháború után az ENSZ vált a terrorizmussal szembeni küzdelem főszereplőjévé. Számos ENSZ-egyezmény született meg. Regionális szinten az Európai Uniót kell megemlíteni: az EU esetében a 2001. szeptember 11-i terrortámadás, illetve a madridi és londoni robbantások felgyorsították azokat a szabályozási szándékokat és célkitűzéseket, amelyek a terror elleni hatékonyabb fellépést segíthetik elő (BERTRAM - BLACHMAN - SHARPE – ANDREAS,

1996). Az Észak-atlanti Szövetség átgondolt stratégiával meg kívánja erősíteni szerepkörét – országainak és haderejének védelmében – az ilyen típusú támadások ellen.

A terrorizmus elleni defenzívában a fő cél, hogy a katonai egységek képesek legyenek elrettenteni, megsemmisíteni a külföldről fenyegető terrortámadásokat, illetve támogatni tudják a nem NATO akciókat is, segítve ezzel a minél hatékonyabb harcot. A NATO ebben a küzdelemben számít Oroszországra is, hiszen a globális terrorizmus legyőzéséhez – a hidegháborús idősakra jellemző ellenséges légkör eloszlásával – szükség van a közös összefogásra (ROBERTSON, 2002). A terrorizmus elleni harc eleinte az adott állam belügyének számított, ma azonban már nemzetközi szinten zajlik, és nagyon komoly kihívást jelent az abban résztvevő országok számára. KŐSZEGVÁRI (2003, pp. 10-11.) nyomán érdemes egy pillantást vetni arra, hogy milyen főbb jellemzőkkel bír napjainkban a terrorizmus.

- *Hadászati jelleg és méret:* a terrorizmus egyre nagyobb mértékben terjed a világban, és már olyan országokat is veszélyeztet, amelyeknek eddig nem kellett számolnia ezzel a kihívással,
- *Aszimmetrikus:* tevékenységük eltér a háborús elvektől, teljesen más taktikai elemekre építenek, nem kiegyenlített a küzdelem, a felek nem állnak közvetlenül egymással szemben, az egyikük mondhatni láthatatlan³³,
- *Apokaliptikus:* a pusztítás mértéke nagy, nem törődik az ártatlan, civil lakossággal, bárki és bármi célpont lehet,
- *Nincsenek szabályai:* a terrorizmus nincs korlátok közé szorítva, nincs igazán szabályrendszere,
- *Nem mindig iszlám eredetű:* az akciók indítékait nem mindig az iszlám vallás alapjaiból merítik, az őket támogatók néha más elvek alapján cselekszenek,
- *A terroristákkal kapcsolatos ismeretek hiánya:* a terroristák gondolatmenetét, gondolatvilágát nem igazán ismerjük, nem tudjuk feltérképezni azt, hogy milyen elvek szerint válogatnak a célpontok között. Ők előzetes ismeretekkel bírnak a leendő célpont tekintetében, míg az áldozatok csak utólag képesek cselekedni.

Az ellenük való hatékony fellépés két területen mutatkozik meg.

- Az egyik terület a jogi szabályozási rendszer, a különböző szigorító intézkedések bevezetése, a megelőző tevékenységek kidolgozása.

³³ Az aszimmetria lényege, hogy gyakorlatilag néhány elkövető áll szemben egy egész állam szervezetével. Lényeges különbség a partizán (nemzeti felszabadítási) mozgalmak és a terrorszervezetek akciói között az, hogy a gerillák a területet akarják uralni, míg a terroristák a lakosság lelkét.

- A másik területet a tényleges – alapvetően a belföldön vívott – harc jelenti. Itt megkülönböztethetjük a különböző nemzetbiztonsági- és titkosszolgálatok által, a katonai erőkkal és a rendvédelmi szervek segítségével vívott harcot. Ez utóbbi kettő általában az adott esemény felszámolására hivatott egységeket foglalja magában. Azt, hogy milyen szervezetet jelölnek ki erre a tevékenységre, a különböző országok más-más elvet követnek.

Az első, és talán az egyik legfontosabb feladat a nemzetközi összefogás, amely napjainkban már széles körben megvalósul. Annak érdekében, hogy az együttműködés minél hatékonyabb lehessen, az egyes államok szintjén is szükség van a terrorelhárítás előfeltételei, s ennek részeként a megfelelő jogi szabályozási környezet biztosítására.

2.4 A KÁBÍTÓSZER-KERESKEDELEM ÉS A TERRORIZMUS KAPCSOLATA.

A terrorista szervezetek szempontjából a tevékenységükhöz szükséges *pénzforrás megteremtése* nagyon fontos. Anyagi háttér hiányában nem lennének életképesek a terrorszervezetek (BOTOS, 2005). Nem véletlen, hogy a kábítószer-ellenes nemzetközi összefogás egyik súlyponti része az egyes terrorszervezetek pénzügyi forrásainak, kapcsolatainak mihamarabbi megkeresése, befagyasztása, az érintett számlák zárolása. Azonban a terrorszervezetek mindig megtalálják a kibúvás lehetőségét: gyakran alapítványok, jótékonyági szervezetek, fedővállalkozások mögé bújva tudják a szükséges pénzügyi forrásokat megszerezni, illetve a szervezett bűnözés segítségével – fegyverkereskedelem, kábítószer-csempészet, embercsempészet, emberkereskedelem, ... – jutnak anyagi forráshoz. Az al-Kaida esetében egy szerteágazó pénzügyi mechanizmust tártak fel. Különböző segélyszervezetek, kormányzati segélyalapok, magánvállalkozások, bankok kaptak szerepet az akciók megvalósításához szükséges pénz összegyűjtésében, tárolásában és a megfelelő időben történő átutalásában.

A terrorizmus és a kábítószer-bűnözés között nagyon szoros a kapcsolat (FEDERAL RESEARCH DIVISION, 2002/a, FEDERAL RESEARCH DIVISION, 2002/b, CHARLES, 2004). Nem véletlenszerű az a tény, hogy az utóbbi időben a narko-terrorizmus előtérbe került. Ennek több oka is van. Ezen okok közül véleményem szerint a legfontosabb, hogy a terrorakciók végrehajtásához jelentős anyagi fedezetre van szükség: a nemzetközi terrorizmus területén pedig számos példát találunk arra, hogy a „nemzeti felszabadító mozgalmak”, az „etnikai üldöztetés elleni fellépés” és számos más, a terrorizmus körébe tartozó cselekmény, akció, mozgalom a kábítószer-kereskedelemből származó jövedelemből táplálkozik. A törökországi „Szürke Farkasoktól” a csecsen terrorszervezetekig, beleértve az arab és a dél-amerikai terrorszervezeteket (PLO, „Fényes Ösvény”), számos olyan mozgalom van, mely a

vélt, vagy valós „jó ügy érdekében” a terrorizmus eszközához nyúl. Ehhez azonban rengeteg, mobilizálható és „gyors” pénzre van szükség. Ezt képes nyújtani a milliányi – függőségükben kiszolgáltatott – nyomorult áldozattól származó hatalmas mennyiségű, a kábítószer-kereskedelemből származó pénz. A rendszert jól példázza, hogy a jugoszláviai polgárháborúnak nevezett szörnyűség folyamán a kezdeti időkben rosszul felszerelt, civil ruhás szabadcsapatok vívtak véres harcokat.

Az idő előrehaladtával azonban egyre jobbak lettek a fegyverek, egyre javult a felszerelés, míg a végére olyan „professzionális” hadseregek jöttek létre, amilyenek korábban nem voltak jellemzőek a térségben. Mindez olyan nemzetközi közegben történt, amikor szigorú embargó volt érvényben és a harcban álló felek termelése a nullával volt egyenlő.

Arra nézve, hogy honnan biztosítottak a beszerzésekre anyagi fedezetet, a választ a felderítési adatok adják meg, melyek szerint Szerbiában a hadsereg fedezetével folyt a kontinens legnagyobb canabis-ültetvényén a munka, melyet – a légi felderítés elleni védelem céljából – szőlőgazdaságnak álcáztak. A másik jelentős pénzforrásuk is a kábítószer-kereskedelemhez köthető, mivel az országukon keresztülmenő török kábítószer-futár kamionokat rendszeresen és szervezeten megvámolták. Persze a teljes költséget nem tudták fedezni, de a külföldön élő hazafiak anyagi támogatása folyamatosan érkezett. Bizonyos – nem ellenőrzött adatok szerint – magyarországi bankokon keresztül is³⁴.

A világon több olyan terrorszervezet is működik, amelyek a kábítószerből befolyt pénzösszegekből fedezik költségeiket. Ilyen például az *al-Kaida* terrorszervezet, melynek anyagi erőforrását az ópium adja, vagy a Kurd Munkáspárt, a PKK, amely az európai heroin piac jó részét tartja kezében. Nagyon fontos a dél-amerikai gerillaszervezetek számára is a kábítószer-kereskedelemből befolyt pénzösszeg (KŐSZEGVÁRI 2003, pp. 18-19). Nagyságrendjéről képet kaphatunk ha elvégzünk egy rövid számítást. 1 kg (95 % tisztaságú) kokain előállításához 500 kg kokalevélre van szükség, melynek értéke 500 dollár. Ezért a mennyiségért az Egyesült Államokban (Miamiában) 21.000 dollárt fizetnek (nagy tételben) utcai forgalmazásban 42%-os tisztaságú kokaint árusítanak, grammonként 120 dollár bevételhez jutnak. Ahhoz, hogy Miamiában eljusson a kokain, az esetek 80 %-ában a légi szállítást választják, mivel legbiztonságosabban és leggyorsabban ezzel a módszerrel tudják az Egyesült Államokba csempészni a kokaint.

³⁴ Az ausztrál és újzélandi rendőrség számos jelzést adott arra, hogy az egyik budapesti székhelyű – mellesleg nagyon jól működő és nemzetközileg is elismert – bank vette fel és fizette ki az átutalásokat.

A narko-terrorizmus³⁵ azokat a terrorista akciókat foglalja magában, amelyek tiltott kábítószer-termelésébe, finomításába, szállításába vagy elosztásába közvetlenül vagy közvetve belefolyó csoportok hajtanak végre. A kifejezést általában azokra a szervezetekre is alkalmazzák, amelyek a kábítószer-kereskedelmet a terrorizmus finanszírozására használják fel. A *Hamis*, a *Dzsihad*, a *PFSZ*, a *Hezbollah*, és más közel-keleti terrorszervezetek és mozgalmak sem idealizmusukban, sem eszközeikben, sem módszereikben nem különböznek a török Szürke Farkasoktól, vagy az albán, szerb, bosnyák szervezetektől. Az afgán terroristák, a délkelet – ázsiai mozgalmak, valamint a török, kurd szervezetek is bekapcsolódtak a nemzetközi illegális kábítószer-kereskedelembé.

Azok a dél-amerikai gerillaszervezetek, amelyek a narko-terrorizmussal a legszorosabb kapcsolatba hozhatók, a következők:

- a kolumbiai baloldali *FARC*,
- a Kolumbiai Nemzeti Felszabadító Hadsereg (*ELN*),
- a Kolumbiai Egyesült Önvédelmi Erők (*AUC*),
- a Perui *Sendero Luminoso*, vagyis a Fényes Ösvény.

Kolumbia nagysága, fekvése, földrajzi viszonyai nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a világ kokain-kereskedelmének vezető országává váljon. Az országban több gerilla- és terrorszervezet is működik, amelyeknek fő bevételi forrásuk a kokainból származó pénz (KŐSZEGVÁRI, 2008, pp. 39-40, SZANISZLÓ, 2005-2006, 1. rész, pp. 5-20). A kolumbiai baloldali *FARC*, amely az ország Svájc-méretű területét tartja ellenőrzése alatt, az itt élő kokatermelőket megadóztatja. A *FARC* nem ritkán arra kényszeríti a parasztokat, hogy kokát termeljenek, ami a kokain alapanyaga. Bevételek hoz a kokainlaboratóriumok és a titkos fel szállóhelyek védelméből és a helyi drogkereskedelemből is.

A 60-as években jöttek létre a nagy baloldali gerilla- és terrorszervezetek Kolumbiában, miután a két legnagyobb politikai párt megegyezett abban, hogy véget vet évtizedes elkeseredett politikai harcának és erőszakos küzdelmének, és megosztja a hatalmat. Az ország legrégebbi, legnagyobb, a legaktívabb és a legjobban felfegyverzett marxista szervezete, kommunista harcosok és paraszti származású önvédelmi csoportok egyaránt megtalálhatók benne.

1999-ben tárgyalásokba kezdtek Andres Pastrana³⁶ elnök kormányával. Pastrana hatalmas területeket engedett át a szervezetnek ellenőrzés céljából, de a hároméves eredményte-

³⁵ A kifejezést – mint Kis—Benedek József személyes közlésben arra a szerző figyelmét volt szíves felhívni - valószínűleg *Fernando Belaúnde Terry* (sz. 1912 – mh. 2002) perui miniszterelnök használta először 1983-ban.

³⁶ Kolumbiai politikus (sz. 1974), 1998-2002 között államelnök, majd nagykövet az Egyesült Államok-

len tárgyalásnak végül az vetett véget, hogy a FARC elrabolt egy kereskedelmi gépet, és felrobbantott egy hidat, amelyen épp egy mentőautó haladt át. A járműben életét veszítette egy terhes asszony.

Pastrana azonnal beszüntette a megbeszéléseket és 2002 februárjában utasította a hadsereget, hogy szerezze vissza az ellenőrzést és a felügyeletet a területek felett. Az új elnök, Alvaro Uribe³⁷ sem akar közvetlenül tárgyalni, erre az ENSZ-t akarta felkérni.

A szervezet tevékenysége során végrehajtott bombatámadásokat, gyilkosságokat, emberrablásokat, megzsarolt embereket. Emellett mind a gerilla-, mind pedig a hagyományos hadviselés eszközeivel támadott politikai, katonai és gazdasági célpontokat. 1999 márciusában a szervezet, miután Kolumbiában elrabolt három egyesült államokbeli indián emberjogi aktivistát, venezuelai területre hurcolta, majd kivégezte őket. Váltásdíj ellenében amúgy is gyakran esnek külföldiek az emberrablásainak áldozataivá. Bizonyított, hogy kapcsolatban áll kábítószer-csempészekkel is, akiknek a fegyveres védelméről gondoskodik. 2001 októberében elrabolta, majd meggyilkolta a volt kolumbiai kulturális minisztert. 2002 februárjában elrabolta az egyik elnökjelöltet, Ingrid Betancourt³⁸-t, akit a saját ellenőrzése alatt álló területre hurcolt. Még ugyanebben a hónapban eltérített egy kereskedelmi repülőgépet, a fedélzetén tartózkodó kolumbiai szenátort pedig foglyul ejtette.

A Kolumbiai Nemzeti Felszabadító Hadsereg (*ELN*), egy másik baloldali csoport, a marihuána- és máktermelőket adóztatja, valamint védelmet biztosít a kokain laboratóriumok számára. A kábítószerből azonban sokkal kevesebb bevétele származik, mint a FARCnak.

Kolumbiai Nemzeti Felszabadítási Hadsereg (*ELN*) nemcsak terroreszközöket alkalmaz, hanem gerillaháborút is vív a kormány ellen, gyakran választva katonai célpontokat. Az 1964 óta tartó kolumbiai polgárháborúban kb. 200 ezren veszítették életüket és megfigyelők szerint a baloldali szervezetek számlájára az évi átlagban 3500 civil áldozat „mindössze” 15 %-a írható. A legtöbb szakértő egyetért abban, hogy a Kolumbiai Egyesült Önvédelmi Erők (*AUC*) szélsőjobboldali félkatonai csapatai felelősek a polgárháború polgári áldozatainak legkevesebb 75 %-áért. A harcosok száma megközelítőleg 9 és 12 ezer fő között lehet, de nem tudni, hogy – elsősorban vidéken – mennyi támogatójuk lehet (egyres vélemények szerint a teljes taglétszám eléri a 18 ezret). Az elsősorban a farmerek és a parasztok közül toborozza tagságát, akik az általa ellenőrzött területen élnek. Ezen kívül megcélozza azokat is, akiket a

ban. Mára politikai szempontból hazájában súlytalanná vált.

³⁷ Kolumbiai politikus (sz. 1952), a nyolcvanas években Medellín polgármestere, 2002-től államelnök, aki jelenleg második peridusát szolgálja. Politikai programja a gerillaszervezetek elleni kíméletlen fellépést is magában foglalja.

³⁸ Francia-kolumbiai politikus (sz. 1961), közel hat éves fogság után csak 2008-ban 11 másik tússzal együtt különleges hadművelet (*Operation Jaque*) keretében sikerült kiszabadítani.

szélsőjobboldali félkatonai csoportok terrorizálnak. Ismert az is, hogy előszeretettel toboroz tagokat kiskorúak közül is, nem ritkán erőszakkal.

Tevékenységük Kolumbián kívül (az ország őserdővel borított részein és az Andok magasán fekvő síkságain) kiterjed Venezuelára, Panamára és Ecuadorra is. Szakértői becslések szerint évente 200-400 millió dollárt – bevételeinek legalább a felét – zsebel be az illegális drogkereskedelemből. Ezen kívül hasznot húz az emberrablásokért kicsikart váltságdíjakból, zsarolásokból és abból a nem hivatalos „adóból”, amelyet azoknak a területeknek a lakosságára vet ki, amelyeket ellenőrzése alatt tart. Az „adók” ellentételezéseképpen „védelmet és szociális szolgáltatásokat” ajánl fel.

A szervezet fegyverarzenáljának java részét a közeli Nicaraguából és Salvadorból csempészik be. Korábban jelentős mennyiségű fegyver érkezett a szovjet blokk országaiból is. Bevallottan vásároltak puskákat és automata fegyvereket a korábbi perui hírszerző vezetőtől, Vladimiro Montesinostól³⁹ is. Ma már egyetlen ország sem nyújt a szervezet számára anyagi, fegyverszállítási vagy kiképzésbeli támogatást, de az ELN még mindig irodát tart fenn Kubában, Mexikóban és több európai fővárosban is. Kuba továbbá egészségügyi támogatást nyújt, és politikai tanácsokkal is szolgál.

Nem tudni, hogy az ELN más terrorszervezetekkel tart-e kapcsolatot. 2001 augusztusában a kolumbiai rendőrség letartóztatta az Ír Köztársaság Hadsereg (IRA) két tagját Bogotában, akik azért érkeztek a dél-amerikai országba, hogy tagokat képezzenek ki a városi gerillaharcra és a bombakészítés technikáira. Semmilyen más kapcsolatról nincs tudomásunk⁴⁰.

A Kolumbiai Egyesült Önvédelmi Erők (*AUC*), amely különböző jobboldali félkatonai csoportokat foglal magában, kiadásainak 70%-át a kokain termeléséből és exportálásából fedezi, támogatást pedig a gazdag földbirtokosoktól, a drogkartellektől és a kolumbiai hadsereg egyes tagjaitól kap. Tiszteletben tartja a magántulajdont, és véget akar vetni a baloldali gerillaszervezetek emberrablásainak, zsarolásainak, valamint el akarja ismertetni magát törvényes politikai erőként. Szeretne tárgyalásokat kezdeni a kormánnyal és a baloldali gerillákkal. Azonban nemcsak fegyveres harcot folytat. Szociális szolgáltatásokkal támogatja azokat a földbirtokosokat, akik anyagilag segítik, valamint megvédi őket a baloldali lázadóktól. A csoport kolumbiai politikusokat is felvesz, akiket bevon a drogkereskedelembé. 2002 szeptemberében John Ashcroft, az Egyesült Államok államügyésze azzal vádolta meg a szervezetet, hogy 1997. óta 17 tonna kokaint csempészték be az Egyesült Államokba és Európába.

³⁹ Vladimiro Lenin Montesinos Torres 2002-ig perui hírszerzés főnöke, jelenleg börtönbüntetését tölti.

⁴⁰ Itt kívánom megjegyezni, hogy városi gerillaharcból én is Bogotában kaptam a kiképzést 1995-ben.

Leginkább Észak-Kolumbiában tevékeny, mert itt élnek azok a drogkereskedők és föld-birtokosok, akik támogatják. A 90-es években kiterjesztette területeit és ma már az ország középső és nyugati részén is aktív, ahogy a városokban is. Jelenlegi tagságuk 8000 körül van, de számuk gyorsan növekszik. Sokkal jobban fizeti harcosait, mint a baloldali csoportok, új tagokat pedig leginkább azoknak a családoknak a gyerekeiből toboroz, amelyeket a baloldali gerillák terrorizáltak. A drogkereskedelem haszonélvezői szintén szívesen állnak be sorai közé.

Mivel a kormány a nagyvárosokon kívül viszonylag kisebb hatalmat és ellenőrzést képes csak gyakorolni, mindhárom nagyobb szervezet kiterjedt és prosperáló kereskedelmet folytat kokainnal, ópiummal, olajjal, arannyal és smaragddal. 2002 májusában Alvaro Uribe Velez nyerte meg a kolumbiai elnökválasztásokat és megígérte, hogy leszámol a lázadó csoportokkal, valamint a terroristákkal.

Kolumbiához hasonlóan *Peru* nagysága, fekvése, földrajzi viszonyai hozzájárultak ahhoz, hogy a térség vezető koka termelője legyen (COUNTRY REPORT ON TERRORISM, 2008, pp. 176-178).

Peruban gerillák okozták a fő problémát. Egész pontosan a *Sendero Luminoso*, vagyis a Fényes Ösvény nevű gerillaszervezet. Amikor Peru – amerikai nyomásra – 1982-ban elkezdte kiirtani a kokaültvényeket, a Huallaga-völgybeli kokatermelés felszámolására tett kísérletek hatására a termelők egyezséget kötöttek a terroristákkal. A két csoportnak ugyanis közös ellenséggel kellett megküzdenie: az állammal. A Fényes Ösvény hajlandó volt megvédeni a kokaültvényeket, cserébe a falvak lakói is védték a Fényes Ösvényt. A kormány nem bírt a fegyveres marxista csapatokkal, amelyek kasszájában egyre gyűltek a narkodollárok (becslések szerint évente összesen húsz-harmincmilliót kerestek).

Mivel a koka kisebb veszélyt jelentett a perui államra nézve, mint a gerillák, a küzdelem idővel az ellenük folytatott harcra korlátozódott. A terroristák és campesinók közötti szövetségtől olyannyira tartani lehetett, hogy a katonaság, amikor terroristaellenes akciókba kezdett. Történt ugyan néhány sikertelen kísérlet arra, hogy a rendőrséget a felső Huallaga-völgyben a kokatermesztők ellen vessék be, ám miután pusztán öncélú erőszakot szült, a drogellenes erők gyakorlatilag visszavonultak. A völgy lakói ettől kezdve annyi kokát termelhettek, amennyit csak akartak, s mivel a kolumbiaiak jól fizettek, hát termeltek is. 1987-ben Peruban 120 ezer hektáron termesztettek kokát, és éves szinten 100-120 ezer tonna levelet takarítottak be. Egyetlen évvel később viszont már 190 ezer tonnát. A perui koka a világpiacra kerülő teljes mennyiség 50 százalékát tette ki, s évi egymilliárd dollárt jövedelmezett.

A dél-amerikai terrorszervezetek az FBI ellenőrzött információi alapján új piacokat próbálnak szerezni Európa szerte, főként közép és dél Európában. Ez irányú törekvéseiket az a tény is alátámasztja, hogy Horvátországba évről évre több Kolumbiából érkező kokain szállítmányt derítenek fel a rendvédelmi szervek nemzetközi segítséggel (FROST, 2009, pp. 213-224).

2.5 A TERRORISTA CSOPORTOK ÉS A SZERVEZETT BŰNÖZÉS KAPCSOLATA BOSZNIÁBAN.

Az 1991-95. között lezajlott délszláv háborúk közül a Boszniában vívottak bizonyultak a legvéresebbnek, az etnikai tisztogatások, rombolások pedig a legbrutálisabbnak. Ennek az oka abban keresendő, hogy ezen a területen három nemzetiség élt együtt, mind a három nemzetiség képviselői meglehetősen nagy létszámban képviseltették magukat. A Boszniában élők között erős volt a vallási megosztottság is: az ortodox szerbeknek, a muzulmán bosnyákoknak, illetve a katolikus horvátoknak nem voltak közösek a vallási gyökereik. A szembenálló felek közül először a szerbek hozták létre saját haderejüket, a Boszniai Szerb Hadsereget (VRS – *Vojna Republika Srpska*), mely főleg a JNA (Jugoszláv Néphadsereg) alakulataiból szerveződött. Ugyancsak szerb oldalon megjelentek a csetnik-osztagok, és orosz zsoldosok is. A horvát haderő főleg a helyi milíciákból, területvédelmi erőkből szerveződött, elvileg része volt a „hivatalos” boszniai hadseregnek, de gyakorlatilag a Horvát Védelmi Tanács utasításait hajtotta végre. Jelentősebb, horvát oldalon harcoló paramilitáris egység a jogpárti (usztasa) HOS volt⁴¹.

A bosnyák hadsereg bázisát a muzulmán milíciák, területvédelmi egységek alkották, de harcolt benne több horvát, ill. szerb is. Mudzsahed egységek 1992-óta folyamatosan érkeztek az országba, többek között Egyiptomból, Szudánból, Iránból, Malajziából, Pakisztánból, Törökországból, Szaúd-Arábiából. A fedett tevékenységeket segélyalapoknak álcázott muszlim szervezetek voltak hivatottak akkoriban is finanszírozni. Ilyen volt a szudáni kapcsolatokra épített TWRA (Harmadik Világ Jótékonyági Ügynökség, *Third World Relief Agency*) is, ami a szomszédos Ausztriában építette ki egyik központját, onnan biztosítva a katonai és operatív műveletek egy részének bázisát (POMFRET, 1996).

⁴¹ Vö.: State Department Reports, 2007 Country Reports on Terrorism: Bosnia and Herzegovina, <http://sarajevo.usembassy.gov/terrorism-2007.html> <http://sarajevo.usembassy.gov/terrorism-2007.html> (letöltve: 2009. augusztus 3.), ill. National Defence Academy Institute for Peace Support and Conflict Management Vienna: Preventing and Combating Terrorism in Bosnia and Herzegovina, Vienna, 2008, http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/luge01.pdf (letöltve: 2009. augusztus 3.)

A mudzsahed katonák önálló, harcoló egységként, alegységekként szignifikáns szereplői voltak a boszniai háborúnak. Korábbi, pl. afganisztáni harci tapasztalataikat jól kamatoztatva kiemelkedőek voltak a gerilla hadviselésben. Eltökélttségüknek, a harcok során tanúsított elszántságuknak, halált megvető bátorságuknak több forrása is volt. Voltak, akik hitük által vezérelve, valóban az iszlám dicsőségéért harcoltak fanatikusan, de olyanok is akadtak, akik bátorságukat kábítószerekből merítették. A boszniai háborúról szóló írások rendre megemlítik egy *El Mudzsahed* nevű, iszlám harcosokból álló hadosztályt. Eredetileg ez a hadosztály a bosnyák hadsereg. hadtestének 3 dandárát foglalta egybe – noha ennél jóval több fundamentalista iszlám katona harcolt Bosznia területén. A háború során azonban a többi mudzsahedekből álló alakulatot is *El Mudzsahed* néven kezdték emlegetni – így az elnevezés gyűjtőfogalommá vált.

Az iszlám fundamentalistákból álló harcoló alakulatok egy pánarab összefogás eredményeképpen, nem pedig nemzeti (bosnyák) alapon szerveződtek. Nem pusztán a klasszikus értelemben vett hadszíntéri feladatokat látták el, ezért tevékenységük rövid értékelését is célszerű két részre bontani: harctéri tevékenységre, illetve harctéren kívüli tevékenységre. Ahogy jelenleg a fundamentalista arab politikusok a Közel-Keleten öngyilkos akciókat szerveznek, másokat küldenek halálba a saját politikai céljaik elérése érdekében, úgy küldtek Boszniába is az arab országokból harcolni több ezer fiataalt. Tekintettel arra, hogy megérkezésükkor az egyiptomi, szudáni, pakisztáni, szaúdi, stb. származású harcosok nem beszélték a helyi nyelvet, egy alakulatba történő szervezésük nem csak logikus, hanem szükségszerű volt. Az azonos nyelvet beszélő, nagyjából azonos ambíciókkal bíró, hasonlóan motivált katonákból létrejött Európa első iszlám fundamentalista katonai egysége.

Annak a politikai akaratnak, ami létrehozta a fundamentalista iszlám alakulatokat, nem csupán a Bosznián belüli fegyveres harc volt a célja – sőt, ami a távlati terveiket illeti, a hangsúly nem a reguláris kötelékben végrehajtott harci cselekményeken volt. Sokkal inkább felkészültek arra, hogy a háború befejezése után a multietnikus ország belső viszonyai meglehetősen zavarosak lesznek. Ebben a kaotikus rendben a már helyismerettel, helyi kapcsolatokkal, sőt, sok esetben társadalmi elismertséggel rendelkező embereik könnyűszerrel támogathatták az „egyéb” célokat is, úgy, hogy közben ebből személyesen is profitálhattak. Már a háború alatt virágzott mind a három nemzet köreiben a feketegazdaság néhány iparága. Ezeket szervezett keretek között, sokszor párt- illetve állami vezetők támogatásával vagy irányításával működtették. Jelentős különbség az állami támogatás bázisát tekintve, illetve a terrorizmus-hoz való kötődésben mutatható ki. Bosznián belül a szerb szervezett bűnözés rendőri, a horvát

katonai, a bosnyák pedig közigazgatási háttérre épült/épül. Közvetlen terrorista kapcsolatai viszont csak a bosnyák szervezett bűnözésnek vannak.

Ezeknek a bűnözői csoportoknak szorosan összefonódott kötelékeik vannak a mudzsahed egységek tagjaival és vezetőivel. Nem mondható ki, hogy az összes bosnyák bűnszervezetnek közel-keleti kötődése van, de a zömük együttműködött a háború alatt az arab országokkal a következő területeken, és teszik ezt ma is:

- emberek bújtatása,
- embercsempészet, emberkereskedelem, prostitúció,
- kábítószer- és fegyvercsempészet,
- terrorista kiképzés, valamint logisztikai és disztribúciós bázis az EU felé.

Bosznia szervezett bűnöző csoportjai tehát az állam, illetve az állami szervek vezetőivel karöltve folytatják tevékenységeiket. Míg a horvátok a katonai, a szerbek pedig a rendőri „vonalat” használják bűnözői csoportjaik fedésére, illetve tevékenységük elősegítése céljából, addig a bosnyákok inkább az államigazgatási háttérre támaszkodva dolgoznak. Egy közös pont van mind a három nemzet bűnözőinek munkamódszerében: előszeretettel fogadják el/fizetik meg a volt, illetve jelenleg is aktív, jól képzett titkosszolgálati munkatársak segítségét. Ez a bosnyákok vonatkozásában azt is jelenti, hogy az AID volt munkatársai és a letelepített, fedésben élő mudzsahedek szimbiózisa uralja a feketegazdaság egy részét.

Kezdve az egyes terrorista táborokban termesztett kábítószerektől, a „balkáni útvonal” drogkereskedelmének nyújtott logisztikai támogatásig, a CD, DVD hamisítás, lánykereskedelem, stb. Minden, amiben pénz van, abban jelen vannak a mudzsahedek is. Kihhasználják országon belüli érinthetlenségüket, valamint azt, hogy a terrorista táborban kiképzendő helyi fiatalok gyakran kiképzési, operatív feladatok keretében dolgoznak drogfutárként, csempészként, autó tolvajként, küldöncként.

A helyi terrorszervezetek vezetői is érdekeltek bizonyos bűncselekmények elkövetésében, hiszen, mint azok haszonélvezői, egyéb akcióik pénzügyi fedezetét egészítik ki ilyen módon, vagy próbálnak ki új embereket, tesztelnek útvonalakat, fedett logisztikai rendszereket.

Az elkövetők azonosítása kézre kerülésük esetén sem egyszerű. Ugyanis csak a háború alatt legalább 12-14.000 bosnyák útlevelet állítottak ki „alternatív” személyazonossággal az arab harcosoknak (hogy utána mennyit, azt csak becsülni lehet). A mai napig „divat” a duplikált okmányokkal történő utazás. Ugyanannak az embernek (a dokumentációs rendszer hiányosságait felhasználva) lehet BiH-i, horvát, vagy esetleg szerb útlevele egyaránt. A térség

bűnelkövetői azonban, ha lehet, igyekeznek horvát útlevéllel utazni külföldre, hiszen az elérhetőség, beszerezhetőség/nemzetközi elfogadottság aránya ezeknek az okmányoknak a legjobb.

2.6 A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZŐI ÉS TERRORISTA SZERVEZETEK STRUKTURÁLIS SAJÁTOSSÁGAI.

A kábítószer-bűnözői szervezet egyik fő jellemzője, sőt alaptétele a dinamizmus, ezért hosszú távra érvényes konklúziókat nem szabad megfogalmazni a struktúra, személyi összetétel, vagy a munkamegosztás tekintetében.

a./ Csoportszerkezet A csoportszerkezet az erőszak-extraprofit-gondoskodás hármasszögében nyugvó, hierarchikus felépítésen alapul. A szervezet fejlődése során egyre inkább eléri a legálisan működő cégeket és beépül azok struktúrájába, a személyes kapcsolatok egyre inkább eltűnnek. A többfokozatú felépítés rögzített felelősségi és utasítási tartalommal bír.

b./ Csoportkohézió A szervezet minden szintjén az illegális tevékenységből származó *anyagi haszon* nagyon magas, lépcsőnként felfelé nagyságrendekkel több. A csoporthoz való kapcsolódást minden esetben a *saját haszon* motiválja.

A belső szabályok szigorú megtartását *negatív és pozitív ösztönzőkkel* érik el. A negatív motiváció alatt a brutális, gyakran családtagokat is érintő *erőszakot* értem, a belső normarendszer megszegését rendszerűen és következetesen büntetik, olykor e funkció ellátást külön személyre bízzák.

Pozitív ösztönző rendszerük a *lojálisoknak nyújtott széleskörű gondoskodás rendszere*, melybe beleértendő a lebukás esetére, előre elkülönített pénzalapból történő finanszírozás folyósítása, sztárügynökök mozgósítása, tanúk egyéb résztvevők megfenyegetése, vagy a menekülés előkészítése és elősegítése.

c./ Munkamegosztás és konspiráció A szinteket és akciókat tökéletesen elszigetelik és lehatárolják. A *belülről történő lehatárolás* azt jelenti, hogy a szervezeten belül kanalizált az információáramlás, és ennek szervezeti, személyi struktúrája a különböző szintek szigorú elkülönítésével nem látható át. Mindenki csak közvetlen partnerét ismeri, így a résztvevők személyes ismeretei csak a rendszer működőképességéhez feltétlenül szükséges mértékre korlátozottak. Lebukás esetén a felső szintekhez (akkor is maximum egy-két szintig) nem lehet eljutni, a kieső kulcsfigurákat könnyen és azonnal pótolják. A *szervezet csúcsán* állók még véletlenül sem lépnek kapcsolatba a bűnelkövetők rétegével, funkciójuk a tervezés és a magas szintű irányítás. Sikerral hárítanak el minden büntetőjogi konzekvenciát. A szervezők

ugyancsak védett kategória, felderítésükben igen ritkán hoz eredményt a nyomozás. Gyakorlatilag bármiféle bűnrészességet a többfokozatú hierarchia egyes szintjeinek elhatárolása lehetlenné tesz. Futároknak, szállítóknak, alsóbb szintű dealereknek csak a rejtkehelyeket, és az adott időben hívható nyilvános telefonfülkék számait adják meg.

A legapróbb munkát is pontosan megtervezik, és megszervezik, ennek során a legfőbb szempont az áru, majd ezt követően saját személyük védelme. Ennek során folyamatosan értékelik a rendőrség alkalmazott módszereit, beépülési technikáit, igyekeznek azokat kifürkészni. a közlekedés és a hírtovábbítás legkorszerűbb eszközeit használják a hírszerzéstől átvett módszereket – kódok, ellenfigyelés egyes tagok megfigyelése, ellenőrzése, álnevek, fedőnevek, hamis okmányok, konspiratív lakások – rutinszerűen alkalmazzák. Harmadik személy, új üzletfél, csak valamely tag, vagy bizalmat bíró személy referenciájával léphet a szervezettel kapcsolatba, és általában a legalsó szintek egyikén. Vele szemben széleskörű ellenőrzést hajtanak végre, az információkat kizárólag a konkrét üzletre koncentráltan – gyakran tesztjellegű dezinformációk kiáramoltatásával -, nagyon szűkmarkúan mérik.

Megvesztegetéssel, fenyegetéssel, korrupcióval *törekednek a rendőri szervekhez történő beépülésre*, ennek célja általában a rendőri módszerek, informátorok megismerése, a bűnügyi szerv dezinformálása, a nyomozás tévútra terelése. Gyakran alkalmaznak e célból a rendőrségnél – konkrét megbízás alapján – önként jelentkező besúgókat, akiknek hitelét a konkurencia, vagy saját árulóiuk lebuktatásával tálcán kínált, „sikeres ügyek” produkálásával alapozzák meg.

d./ Üzlet. A szervezet minden szintje *maximálisan profitorientált*, barátságból senki nem dolgozik. Bizonyos szint felett a pénz a legális gazdaságba áramlik, és megtisztul, a szervezet csúcán állók makulátlanságuk igazolása érdekében politikai és gazdasági hatalomra törekednek.

A megrendeléseket gyűjtik, áru taláalomra nem mozog, lehetőség szerint a legkisebb kockázattal és a szükséges legkisebb mennyiségben mozgatják (A drog kimozdítása rejtkehelyről, a kábítószer-kereskedelem Achilles-sarka). A kapcsolódási útvonalakat, módszereket és a felhasznált eszközöket, személyeket, a feladatra, de igen gyakran kiismerhetően hangolják össze, ebben a vezérelv ugyancsak a legkisebb kockázat elve.

Új üzletet, első alkalommal, csak kis tételben hajlandók kötni, egyre inkább bizalmi vásárláshoz kötik, a próbavásárlások kiszűrésére (később részletezett), hatékony technikákat dolgoznak ki. Az árak és jutalékok regionális szinten általában ugyanazok. Ha láthatóan diletáns a partner, vagy életszerűtlenül magas árat kínál, az üzletből „kitolatnak”.

Az új terrorizmus megjelenése egyértelműen valós fenyegetéssé vált a társadalmak számára. Az 1993-tól végrehajtott akciók mérete, száma, valamint a cselekmények módszerei megváltozott terrorista filozófiára utalnak. A terrorista csoportok fő célpontjai egyre inkább a „szabad világ” jelképei, az Amerikai Egyesült Államok és szövetségeseinek érdekeltségei, katonai, diplomáciai kirendeltségei és lakossága lett. A terrorista csoportok felderíthetősége megnehezedett, egyre inkább a vallási meghatározottság, a vallási eszméhez való kötődés, a fanatizmus és extrémizmus lett jellemzőjük.

A csoportok több ország területén szerveződtek, több helyen képezték ki a tagokat. Ezen túl a csoportokat látható (aktív) és nem látható (passzív), úgynevezett „alvó sejtek” alkotják. Ma a világon nagyon sok terrorista szervezet ténykedik meghatározott célok érdekében: e szervezetek olyan főbb jellemzőket és tulajdonságokat hordoznak magukban, melyek a működésük eredményességére vannak hatással (WHITTAKER, 2003). Minden szervezet egy rá jellemző, meghatározott *struktúrával* bír. Napjaink terrorizmusának egyik fő jellemzője a szervezetek *nemzetközi térnyerése*, és a *széles nemzetközi bázis* (SZANISZLÓ, 2005-2006). A végrehajtott akciók ma már nem korlátozódnak le egy állam területére, hanem globálisan, világméretű viszonylatban jelentkeznek. Az al-Kaidának napjainkban közel hatvan országban működnek terrorista csoportjai, hozzánk legközelebb Albániában és Bosznia-Hercegovinában.

Szintén jellemző tulajdonság lehet, hogy *kapcsolatot tartanak fenn más terrorszervezetekkel, vagy államokkal*. Ez megnyilvánulhat anyagi, technikai és humán segítségben. Az IRA (*Irish Republican Army* – Ír Köztársasági Hadsereg) időnként együttműködött, a kiképzés és fegyverbeszerzés terén az ETA (*Euskadi Ta Askatasuna* – Baszk Haza és Szabadság) baszk szeparatista szervezettel, és a PFSZ-szel (Palesztin Felszabadítási Szervezet). De az al-Kaida is számos csoporttal tart fenn kapcsolatot, mint például különböző szélsőbaloldali mozgalmakkal. Az állami támogatás egy tipikus példája a libanoni *Hezbollah* (Isten Pártja), amelyet 1982 nyarán az iráni kormány támogatásával, az iráni Forradalmi Gárda kétezer tagjával alakítottak meg.

A sok terrorista csoport meghatározott elvek alapján történő együttműködése nagy veszélyt jelent. A több kontinenst átfogó információs, logisztikai, utánpótlási rendszer adta lehetőségek révén, akár egy időben, földrajzilag egymástól távol eső térségekben képesek lehetnek nagyméretű terrorakciókat végrehajtani.

Fontos említést tenni a *technikai fejlődéssel* kapcsolatos viszonyrendszerükről. Ma már minden modern technikai eszköz a birtokukban van, és gátlástalanul képesek azokat felhasználni az akcióik során. Erre jó példa a 2002 októberében, az indonéziai Bali szigetének egyik népszerű üdülőhelyén, Kuta Beachen végrehajtott merénylet, melynek során autóba rejtett

pokolgéppel robbantottak fel két éjszakai mulató. Közel 200 ember halt meg, főként nyugati-európai és ausztrál turisták. Az akció sajátossága, hogy az elkövetők mobiltelefonokon keresztül kommunikáltak, sms-ben egyeztették a célpontokat, továbbították a terveket, és bonyolították le a találkozókat gyors megszervezését. Az autóba rejtett robbanóanyagot ilyen telefonba épített detonátorokkal hozták működésbe. A sors furcsa fintora, hogy pont a mobiltelefon lett az elkövetők veszte, mivel a robbanás után megmaradt *simkártya*-darabból a technikusok képesek voltak telefonszámokat „kinyerni”. Ezek után már beazonosíthatóak voltak a személyek.

Számtalan esetben láthatunk olyan felvételeket – akár interneten, akár tévében – ahol az öngyilkos merénylő egy videó-klipben nyilatkozik utolsó útja előtt, majd több kameraállásból felvéve bemutatják a tényleges tettet: robbanóanyaggal megrakott teherautóval belehajtott az amerikai katonai konvojába; személygépkocsival felrobbantja magát, valamint az autója mellett álló katonát. A túsul ejtett személyekkel gyakran – néha a kivégzésük közvetítésével – a médiumokon át próbálnak meg kormányokat meggyőzni, befolyásolni. Mindezek mellett nagyon sok propagandafilmet készítenek, amivel embereket, tömegeket nyernek meg a különböző feladatokhoz, akciókhoz. Az interneten keresztül képesek bárhová eljutni és terjeszteni elveiket, szinte bármilyen információ beszerezésére megvan a lehetőségük. Az al-Kaida például a számítógépes hálózat segítségével sugározza saját televíziós hírállomását. Az információ áramoltatása ma már egyáltalán nem jelent nehézséget.

Baljóslatú sajátosságként kell értékelni tehát azt, hogy a terrrorszervezetek teljes mértékben *uralják a híreket*, és képesek a médiákban abban rejlő lehetőségeket a maguk javára fordítani.

ÖSSZEGRZÉS.

- A terrorizmus – bár bizonyos előzményei a történelem során kimutatható – ugyancsak a XX. sz. második felének egyre veszélyesebb társadalmi jelenségeinek egyike. Lényege, hogy legtöbbször védekezésre képtelen célpontok elleni támadással a társadalomban kialakuljon a félelemérzet, mely a törvényes kormányok tehetetlenségét bizonyítja a politikai hatalom megrendüléséhez, esetleg bukásához is vezethet. A terrorizmus eszközeivel eltérő motivációjú csoportok élnek. Extrém esetben egyes államok is alkalmazhatnak terrorista eszközöket, vagy többé-kevésbé nyíltan támogatnak bizonyos terrorista szervezeteket.

- A terrorizmus először lokális vagy regionális problémaként jelentkezett. Elsősorban egyes arab országokra koncentrálódott (nem kis mértékben a palesztinok szülőföldjükről való elűzésének reakciójaként) vagy ultraradikális politikai csoportok követeléseivel kapcsolódott össze. Az iszlám fundamentalista, vallási alapokon szerveződött új terrorizmus, amelynek letragikusabb fellépését, az Egyesült Államok jelképeinek számító New York-i ikertornyok, illetve a Pentagon elleni 2001. szeptember 11-ei öngyilkos támadások jelentették.

- A terrorszervezetek és a kábítószer-bűnözéssel foglalkozó szervezetek között sok hasonlóságot találunk, még lényegesebb azonban az e szervezetek közötti együttműködés. A legfontosabb közös vonás a munkamegosztás és a konspiráció valamint a vezetői szintek elválása. A terrorista szervezetek mindazonáltal közelebb állnak a katonai szervezetrendszerhez, esetükben szigorúbb alá- fölérendeltségek érvényesülnek. Nemzetközi bázisukra és kapcsolataikra tekintettel azonban eredményes fellépés mindkét szervezettípussal szemben csak nemzetközi együttműködéssel, egyre hatékonyabb szervezeti- intézményi keretek között válik lehetségessé.

3. FEJEZET: A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS ÉS A VELE KAPCSOLATOS TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM LEHETŐSÉGEI.

3.1. A KÁBÍTÓSZER-KERESKEDELEM ÉS A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM SZÜKSÉGESSÉGE ÉS MÓDSZEREI.

A rendőrség mint törvényvégrehajtó kormányzati szervezet, együttműködve más terror-elhárító állami szervekkel, támaszkodva az állampolgárok és szervezeteik önkéntes segítésére, minden törvényes eszközzel és módon megelőzi, megakadályozza és megszakítja a terrorizmus minden megjelenési formáját, amely hazánk, annak állampolgárai, továbbá az itt törvényesen működő és tartózkodó külföldi szervezetek és állampolgárok ellen irányul.

Van azonban egy olyan alapvető különbség a polgári és katonai titkosszolgálatok (1995. évi CXXV. törvény) és a Rendőrség (1994. évi XXXIV. törvény) terrorelhárító tevékenysége között, amelyet semmilyen körülmények között nem szabad szem elől téveszteni. Ez pedig az, hogy – a vonatkozó törvények értelmében – az úgynevezett személy- és csoportorientált felderítés a nemzetbiztonsági szolgálatok feladata, mivel erre kaptak a jogalkotótól felhatalmazást. A Rendőrség az úgynevezett bűncselekmény-orientált (már megtörtént, konkrét bűncselekményekre) felderítésekre rendelkezik felhatalmazással.

Éppen ezért a rendőrség a terrorcselekmények helyszínének vizsgálatából (speciális helyszíni szemle, szakértői háttér stb.), valamint a már megtörtént cselekmények kapcsán ismertté vált elkövetők, elkövetési módok tekintetében regisztrált és rendszerezett adatok, információk kiértékeléséből és elemzéséből kiinduló nyomozásokkal foglalkozhat törvényesen.

Ezek mellett – ugyancsak az értékelő-elemző munka eredményeként – előállíthatja az úgynevezett elkövetői profil, a leggyakoribb elkövetési helyeket és az elkövetők leggyakoribb jellemzőit (ruházat, viselkedés).

A közterületi járőrök, az objektum őrségek rendőrei pedig ezeknek az iránymutatásoknak az alapján végezhetik célirányosan a munkájukat.

Végül, de nem utolsósorban a rendőrség is alkalmazhatja az úgynevezett szűrő-kutató rendszereket⁴², amelyek által közelíteni lehet az esetleges célobjektumokra, célszemélyekre, valamint a terrrorszervezetek végrehajtói taktikájára is.

⁴² A német területen ezt a módszert az 1970-es évek elején honosították meg a BKA akkori vezetőjének az utasítására a *Rote Armee Fraktion* hatékonyabb feldolgozása érdekében. A módszer előnye (és egyben lehetséges hátránya), hogy a nyomozás szempontjából lehet meghatározni, hogy a szűrő „rács” milyen nagy lukakat

1./ Az ország terrorfenyegetettségének alakulását az alábbi tényezők jellemzik:

- A Magyar Köztársaság területén működő külföldi diplomáciai és kereskedelmi képviseltek tagjai és objektumai ellen végrehajtott terrorisztikus cselekmények elkövetésével továbbra is reálisan számolni kell.
- A környező országokban – és hazánkban is - kialakulóban vannak, illetve létrejöttek nacionalista, irredenta alapon szerveződő terrorista szervezetek, melyek tevékenysége Magyarországra is kiterjedhet.
- A volt Szovjetunió területén létrejött maffia jellegű fegyveres csoportok tevékenységüket hazánkban is folytatják.
- Számolnunk kell azzal is, hogy a világ különböző országaiban tevékenykedő terrorista szervezetek tagjai, az INTERPOL által körözött személyek különböző célból beutaznak hazánkba.
- A gazdaság további szerkezetváltozásával várhatóan növekvő szociális feszültségeket, a munkanélküliséget egyes rétegek létbizonytalanságát kihasználva szélsőséges csoportosulások szerveződhetnek. Ezek esetleges külföldi behatás következtében céljaik elérése érdekében terrorisztikus eszközökhöz is folyamodhatnak.
- Egyes csoportosulások erőszakos fellépése a romák, illetőleg a hazánkban tartózkodó színes bőrű személyek ellen ellenreakciót válthat ki, ami terrorcselekmények elkövetéséhez is vezethet.
- A bűncselekmények további növekedésének velejárója, hogy gyakoribbak lesznek a terrorisztikus cselekmények is.
- Az illegális fegyver, kábítószer és sugárzóanyag kereskedelem növekedésének következménye, hogy az alvilág egyes rivalizáló csoportjai egymás ellen terrorisztikus módszereket alkalmaznak.
- A rendőrség reagáló képességének felgyorsulása, eredményességének javulása esetén számolnunk kell azzal, hogy ellenreakcióként növekedhet a terror- és terrorisztikus jellegű bűncselekmények száma. (Pl. a fegyverrel elkövetett bűncselekmények elkövetőjének tetten érése esetén a szabad elvonulás kikényszerítése érdekében vagy elfogott terroristák kiszabadítása miatt.)

tartalmazzon. A keresett személy, vagy/és dolog jellemzőinek meghatározása képezi a rácsot, melyet az általánostól a konkrétig lehet szűkíteni... Az „ember” egy fogalom, a „férfi” valamivel szűkebb és az „arab kinézetű férfi” már meglehetősen szűk fogalom. Így lehet eljutni a személykörözéshez is, amelyben a keresett személy név szerint szerepel.

2./ *A terrorcselekményekkel fokozottan veszélyeztetett személyek és objektumok körébe kell sorolni* azokat a személyeket, intézményeket és létesítményeket, amelyek az eddigi nemzetközi tapasztalatok alapján az átlagnál gyakrabban váltak terrortámadás áldozatává. A veszélyeztetett személyek és objektumok pontos felmérésével és előzetes értékelésével mód van a megelőzésre és a bekövetkezett terrorcselekmény hatásának csökkentésére.

A terrorelhárítás rendőri szerveinek és azok feladatainak áttekintése során elsősorban *Terrorelhárítási Koordinációs Bizottságot* kell megemlítenünk. A TKB a Rendőrség terrorelhárítási feladatainak eredményes végrehajtásának érdekében a Rendőrség terrorcselekményeket megszakító, az ilyen cselekmények elkövetőinek elfogását, felszámolását segítő, abban együttműködő állami szervek tevékenységét koordináló, ideiglenes szervezet. Feladatai:

a./ A terror-elhárítási ügyekben felsőszintű döntési jogkörrel rendelkező Országgyűlés, a Kormány, a Kormány Nemzetbiztonsági Kabinetje, az igazságügyi és rendészeti miniszter számára az Országos Rendőr-főkapitányság részéről felterjesztendő javaslatok kialakítása.

b./ A rendőrségi terrorelhárítási ügyekben kiadandó írásos, vagy szóbeli rendelkezések kidolgozása.

c./ A felsőszintű döntési jogkörrel rendelkező szervek és személyek döntései, iránymutatásai, valamint a rendőrségi rendelkezések következetes, eredményes végrehajtása.

Az ORFK Bűnügyi Főigazgatósága feladatai a következők:

a./ A terror- és terror jellegű cselekmények megelőzése és megszakítása, illetve felszámolása érdekében folyamatosan együttműködik a katonai és polgári titkosszolgálatokkal és a Rendőrség Különleges Szolgálatával.

b./ A hálózati személyek, informátorok és egyéb kapcsolatok útján folyamatosan gyűjti és a társszolgálatokkal együttműködve ellenőrzi a terror- és terror jellegű cselekmények előkészületével, vagy annak elkövetésével gyanúsítható személyekre vonatkozó adatokat.

c./ Az INTERPOL Magyar Nemzeti Iroda útján gondoskodik a külföldi rendőri szervekkel való kapcsolatfelvételtől, az eljáró bűnüldöző szerv hírigényének kielégítéséről.

d./ Adataival, információival segíti a terror- és terror jellegű bűncselekmények megelőzésére, megakadályozására, megszakítására irányuló rendőri segítség.

A *Készenléti Rendőrség* az Országos Rendőr-főkapitányság szakirányító, koordináló, végrehajtó szerveként működik. Feladatai:

1./ A terrorcselekmények és légi jármű hatalomba kerítése bűncselekmény előkészületének megszakítása, az elkövetéssel alaposan gyanúsítható személyek elfogása.

2./ A terrorcselekmények és légi jármű hatalomba kerítése bűncselekmény elkövetésének megszakítása, az elkövetéssel alaposan gyanúsítható személyek elfogása.

3./ Bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható fegyveres, vagy felfegyverezett személyek elfogása.

4./ Fegyveres, vagy felfegyverezett ön- és közveszélyes személyek megfékezése.

5./ Közvetlen terrorveszélyeztettség esetén a kiemelten fontos személyiségek és objektumok biztosításában való közreműködés.

6./ Légijárművön kísérorri feladatok ellátása.

7./ A rendőrség tagjai különleges feladatokra történő kiképzésének segítése.

8./ A feladatok megvalósításához szükséges eljárások, módszerek és eszközök kutatása, fejlesztése.

9./ A terrorcselekmények, a légi jármű hatalomba kerítése s a terrorisztikus célból, vagy módon elkövetett bűncselekmények megelőzése érdekében országos hatáskörrel koordinálja:

- a rendőri szervek terrorellenes tevékenységét,
- a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok, továbbá,
- a rendőrség és az e tevékenységben érintett más belügyi szervek, polgári szervezetek együttműködését.

10./ Gyűjti, nyilvántartja és elemzi a terrorcselekményekkel kapcsolatos rendőrségnél keletkezett, továbbá a nemzetbiztonsági szolgálatok, a külföldi rendőri partnerszolgálatok, illetve más szervek által átadott adatokat, információkat.

11./ Szakmai irányítást gyakorol a rendőri szerveknek a terrorcselekmények megelőzésére, megszakítására irányuló tevékenysége felett.

12./ Ellátja a Terrorelhárítási Koordinációs Bizottság működésével összefüggő titkársági feladatokat.

A megyei rendőr-főkapitányságok beavatkozó alosztályainak feladata az erőszakos cselekmények megszakítása, veszélyes bűnözők elfogása és más, az átlagos rendőri felkészültséget, képzettséget meghaladó feladatok megoldása. Terrorcselekmény bekövetkezése esetén az

Országos Rendőrfőkapitány, illetve közbiztonsági helyettesének engedélye alapján halaszthatatlan esetben a „vésterv” végrehajtása, a cselekmények megszakítása, az alaposan gyanúsítható személyek elfogása.

3.2 TERRORCSELEKMÉNYEK MEGELŐZÉSE, FELDERÍTÉSE.

2007-ben Magyarországon több mint tíz különböző intézmény foglalkozott a terrorizmus elleni küzdelemmel (KÜM, HM, IRM, NBH, IH, KBH, KFH, rendőrség, katasztrófavédelem stb.). *Az egyes szereplők sajátos szakmai érdekektől vezérelve, különböző prioritások és eltérő törvényi háttér mellett közelítik meg a terrorizmus elleni küzdelem folytatását.* Ez a természetszerűen megjelenő különbség azonban az erőforrások biztosítására irányuló vetélkedésben gyakran nem az egészében legjobb, hanem az adott szervezeti elemek számára a legjobban megoldható, legelőnyösebb megoldásokat eredményezi. Tovább súlyosbíthatja a kérdést, *hogy az egyes szereplők oly mértékben eltérő szakmai kultúrából érkeznek, és gyakran oly mértékben eltérő nyelvezetet használnak, hogy egymás kölcsönös megértése is csorbát szenved.* Szükségesnek látszik *egy új integrált szervezeti, szervezési, koordinációs rendszer kialakítása,* amely elég széles alapokon nyugszik ahhoz, hogy megteremtse a kultúrák egymást támogató egységét, a valódi partnerségi viszonyt, egyben elég felhatalmazással rendelkezik ahhoz, hogy a közös célt az egyes szervezeti elemek feletti, integrált szinten kezelje.

A terror- és terrorisztikus jellegű bűncselekmények megelőzése, felderítése, megakadályozása, megszakítása, felszámolása a társadalom legalapvetőbb érdekeit érinti, megköveteli a rendelkezésre álló erők és eszközök koncentrált, összehangolt, tervszerű felhasználását. Elsődleges szerepet kell biztosítani a feladatok közül a cselekmények megelőzésének, megakadályozásának, vagy megszakításának. Cél a konkrét veszély elhárítása, megelőzése, melyhez szükséges a veszélyhelyzet időbeni felismerése, a lehetőségek szakszerű elemzése, az intézkedések kidolgozása, bevezetése, a feladatok összehangolása az érintett szervekkel és a végrehajtás ellenőrzése.

A terror- és terrorisztikus jellegű cselekmények megelőzése érdekében az alábbi fő feladatokat kell végrehajtani:

a./ Az információk folyamatos gyűjtésének, értékelésének biztosítása: Az eredményes megelőző tevékenység egyik legfontosabb előfeltétele a megfelelő mennyiségű és minőségű információ megszerzése, szakszerű elemzése, értékelése. Az információk beszerzésének két legfontosabb forrása a saját rendőri szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok felderítő tevékenysége. Fontos információforrások lehetnek még a Köztársasági Őrrezd, a Vám- és Pénz-

ügyőrség, a Tűzoltóság, a KFH, az IH, az NBH, a Büntetésvégrehajtás, a hírközlő szervek /sajtó, televízió, rádió, a lakossági bejelentések, az INTERPOL és a külföldi rendőri terrorelhárító szervek.

b./ Az információk folyamatos áramlásának biztosítása: Az egyes szervek együttműködési megállapodásainak maradéktalan betartásával biztosítani kell a kölcsönös információigény kielégítését. Ennek főbb kritériumai a folyamatosság, időbeliség, gyorsaság. Az információk átadása csak akkor szakszerű, ha megjelöljük, hogy az információ objektív, vagy szubjektív forrásból származik-e; ha szubjektív, akkor mennyire megbízható a forrás, továbbá az információ ellenőrzöttségének fokát – ellenőrzött, nem ellenőrzött, részben, és mely részében ellenőrzött – és azt, hogy milyen téren van az érintett szervnek szüksége segítségre, megerősítésre.

c./ Együttműködés a terrorelhárításban érintett más szervekkel: Az együttműködő szervek a rendelkezésükre álló információkkal, erőikkel, eszközökkel és módszerekkel kölcsönösen segítik a másik fél alaprendeltetésének megfelelő, hatékony működését, a közös feladatok eredményes végrehajtását. A rendőrség és más szervek együttműködésének kereteit e szervezetek hatás- és illetékességi körei szabják meg, tartalmát pedig az együttes feladatok hatékony végrehajtására irányuló közös és kölcsönös intézkedések alkotják.

d./ Az információk nyilvántartása Az eredményes megelőző munka nem nélkülözheti a speciális adatbázisok létrehozását és folyamatos bővítését, naprakészen tartását.

e./ Terrorvédelmi intézkedési tervek kidolgozása: A terrortámadással veszélyeztetett objektumok védelmi terveinek kidolgozása, veszélyhelyzet különböző fokozatainak (általános, fokozott, veszélyhelyzet) megfelelően a tervszerű, megelőző munka részét képezi, továbbá egy esetleges támadás esetén lényegesen megkönnyíti a megszakítás tervezését, végrehajtását.

f./ Propaganda és tájékoztató munka: Elsősorban a külföldi, de már a hazai tapasztalatok is azt mutatják, hogy az eredményes megelőző munka nem nélkülözheti a lakosság széles tömegeinek tájékoztatását. A fejlett nyugati országok eredményesen alkalmazzák a felvilágosító közleményeket és a terroristák körözését szórólapok, sajtóhirdetések, plakátok, TV-rádió híradások felhasználásával. A nyilvánosság elé kerülő információkat előzetesen az ORFK Sajtóiroda útján a Rendőrség Különleges Szolgálatával véleményeztetni kell.

g./ A rendőri állomány felkészítése:

A terrorelhárítás rendőri feladataiban érintett állományt fel kell készíteni és folyamatosan biztosítani továbbképzésüket a terror- és terrorisztikus jellegű bűncselekmények megelőzésének feladataira, használva a hazai és a nemzetközi tapasztalatokat.

h./ Nemzetközi kapcsolatok kiépítése, az együttműködés megszervezése: A külföldi rendőri terrorelhárító szervekkel való kapcsolattartás és együttműködés alapvető fontosságú a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. A nemzetközi együttműködés biztosítja, hogy a terrorelhárításban sokéves tapasztalatokkal rendelkező országok részünkre átadják szakmai ismereteiket, segítséget nyújtanak állományunk felkészítésében.

A bekövetkezett terror- vagy terrorisztikus jellegű cselekmények megszakítását, felszámolását végző rendőri erőknek a veszélyhelyzet megszüntetésére, a károk korlátozására, a veszteségek nélküli végrehajtásra, az ismétlődés elkerülésére, a dominóhatás elhárítására kell koncentrálniuk.

3.3 EGYÜTTMŰKÖDÉS, FELDERÍTÉS, INFORMÁCIÓGYŰJTÉS, OPERATÍV ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A KÁBÍTÓSZER ÉS A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEMBEN.

A hazai rendőri együttműködés a végrehajtói állomány szintjén kifejezetten jónak ítéltető. A munkatársak tekintet nélkül arra, hogy helyi, területi, vagy központi szervnél teljesítenek szolgálatot, hajlandóak és képesek az együttműködésre. Esetenként egy-egy vezetői iránymutatás (tiltás) jelenthet csak időleges akadályt. Ezek a megállapítások alapvetően a szakterületre vonatkoznak. A szervezeti struktúra más területein azonban gyakran lehet tapasztalni, hogy a prioritások különböznek. A közterületi terjesztés és fogyasztás szempontjából meg kell állapítani, hogy az ellene való fellépés elsősorban a közterületi szolgálat feladata. Az intézkedésekkel kapcsolatban keletkezett információkat egy központi elemző-értékelő egységhez kellene továbbítani, amely a feldolgozást követően összesített értékeléseivel, tájékoztató jelentéseivel támogathatná a további „mélységi” felderítést.

Miközben a rendőri képzés, illetve képzettség bizonyos homogenitást is biztosít, az egyes felügyeleti és szakirányítási szakterületek elkötelezettsége gyakran látszólag a kábítószerek elleni egység(ek) munkájának kritikájára korlátozódik, és abban ki is merül.

A demokratikus berendezkedésű államokban a hatalmi ágak – a törvényhozás, a kormányzat (a rendőrséget is ideértve) és az igazságszolgáltatás – elkülönülten és függetlenül, egymás munkáját ellenőrizve és szükség esetén bírálva, nem egyszer versengve végzik tevé-

kenységüket. Ez a működési mechanizmus okozza többek között, hogy hazánkban az ügyészség – amely egyrészt bűnüldöző, nyomozó- és vádhatóság, másrészt a rendőrség felügyeleti szerve is – ellenőrző, törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva gyakran a nyomozási intézkedések lassítására kényszerül, ami hatásköri illetékességi és főleg szakmai vitákhoz is vezethet. A médianyilvánosság nem megfelelő kihasználása esetén ez a társadalmi megítélés szempontjából akár a rendőrség és az ügyészség konfliktusa, „háborúja” képét is magára öltetheti.

Tekintettel a narko-terrorizmus társadalmi veszélyességére, kifinomult módszereire, a védekezés sajátosságaira és az időtényező fontosságára, szükségesnek tartom a kérdés speciális jogi szabályozását, illetve a rendőrség és az ügyészség hatékonyabb együttműködési lehetőségeinek feltárását.

A VPOP-val az együttműködést a vámhatóság speciális feladataiból adódó törekvései határozzák meg, a rendőri munka szempontjából vett globális eredményesség tekintetében nem mindig pozitívan. A hatásköri és illetékességi átfedések esetenként a csempészeknek és a terjesztőknek válnak hasznára. Ebben a vonatkozásban az illegális kábítószeres elleni fellépés gyakorlatilag a szervek közötti rivalizálás áldozatává válhat, amint az már eddig is sokszor megtörtént. A kábítószer-bűnözés elleni harcnak vannak olyan „üzletágai”, ahol a rendőrség eredményessége gyakorlatilag a nullával egyenlő, viszont a vámhatóságnak hatalmas lehetőségei lennének a felderítésben és a felszámolásban egyaránt. Ezek közül kiemelten említeném a prekursor monitoring végrehajtását és az illegális laboratóriumok felderítését.

A civil szervezetek többsége a bűnüldöző rendőri szervekkel elkerüli az együttműködésre irányuló érintkezés látszatát is: a rendőrség bűnüldöző szervezeteit (jelesül a kábítószerfelderítést) inkább a polgári szabadságjogok megsértőinek, erőszakszervezetnek tekintik, mint a társadalmat súlyosan veszélyeztető bűncselekmény felhatalmazott üldözőinek.

A titkos információgyűjtés, bűnügyi hírszerzés a bűnüldöző hatóságoknak a bűncselekmények feltárására irányuló titkos, konspirált erővel, eszközökkel és módszerekkel végrehajtott megismerő tevékenysége a kriminális cselekmények, események megelőzése, megszakítása és bizonyítása céljából. Minden rendészeti szervnek feladata, hogy bűncselekményeket derítsen fel, előzzön meg, hárítson el, ezért kötelessége folyamatosan információt szerezni azokról a kockázati tényezőkről, melyek az állampolgárok életét, testi épségét, jogait, az állam alkotmányos és törvényes rendjét fenyegetik⁴³.

⁴³ Mindehhez lásd. LESSER – HOFFMAN – ARQUILLA – RONFELDT – ZANINI, 1999.

FINSZTER Géza szerint „minden megismerési folyamatnak, felderítésnek is legalább négy eleme van:

- a felderítés célja (bűnüldözési és, vagy igazságszolgáltatási),
- felderítés tárgya, a bűncselekmény, vagy gyanús magatartás (vagy annak közvetlen kockázata),
- felderítés alanya (nemzetbiztonsági szolgálatok, bűnüldöző hatóságok)
- felderítés módja (erők, eszközök és módszerek és alkalmazási eljárásaik)⁴⁴

A társadalom a bűnüldözés céljainak végrehajtására törvényeket alkotott, törvényesen működő szervezeteket hozott létre és ezek számára eszközöket is biztosított a munkához. Az alapvető kritérium a kezdetek óta semmit sem változott, tehát mindig törvényesen kell eljárni. A titkos információgyűjtés az emberi jogi védelem alatt álló magánszférát érinti. Az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről Rómában 1950. november 4-én kelt egyezmény 8. cikkelye rendelkezik a magánszféra tiszteletben tartásáról, mely szerint „mindenkinek joga van arra, hogy magát és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák. E jog gyakorlásában csak a hatóság, és csak a törvényben meghatározott olyan esetben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, közbiztonság, vagy az ország gazdasági jóléte érdekében zavargás, vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség védelme, vagy mások jogainak védelme érdekében szükséges”.

Az Európai Tanács Parlamenti Közgyűlésének egyik határozata a magánszférát így fogalmazza meg: „A magánszféra tiszteletéhez való jog lényegében azt jelenti, hogy mindenki saját életét élhesse, és abba más csak minimális módon avatkozhat be. A magánszférában benne van a magánélet, a családi élet, az otthon, fizikai és erkölcsi integritás, a becsület és a jó hírnév védelme, jog arra, hogy ne kerüljünk hamis megvilágításba, hogy velünk kapcsolatban irreleváns vagy zavaró tényeket ne fedjenek fel, a rólunk készült fényképeket engedélyünk nélkül ne tegyék közzé, az általunk közölt, vagy kapott bizalmas információk ne kerülhessenek napvilágra.”⁴⁵

Fontos különbséget tenni a bűnügyi tárgyú nyomozás, valamint bűnügyi felderítés kriminalisztikája között. A nyomozás mindig a múltra irányul, annak egy büntetőjogilag értékelhető részét kívánja megismerni, megerősíteni vagy kizárni. Célja a múltban megtörtént esemény vonatkozásában terhelő, vagy mentő bizonyítékokat összegyűjteni. Ezzel szemben bűn-

⁴⁴ FINSZTER (2004) Géza által a Pécsi Tudományegyetem fennállásának 10. évfordulója alkalmából kiadott jegyzete titkos információgyűjtésből.

⁴⁵ Resolution 428/1970., Declaration on the Mass Media: Council of Europe, Collected Texts, Strasbourg, 1979

ügyi felderítés mellett, hogy célja a fentiekben leírt múltbéli esemény felderítése is lehet, nagyon sok esetben a jelenben folyó, vagy még inkább a jövőben tervezett események felderítése, figyelemmel kísérése, jövőben történő cselekmények prognosztizálása is lehet legitim célja (FINSZTER, 2008/B).

Vannak olyan speciális operatív eszközök⁴⁶, amelyeknek alkalmazása a bizonyítékszerzés lényeges elemeit jelenti meg. Azonban csak akkor és kizárólag olyan feltételek mellett szabad és lehet alkalmazni, amelyekkel a vádhatóság egyetért, és az így megszerzett bizonyítékot a bíróság előtt érvényesíti is.

Ez történhet például a korrupció esetében, amelynek leleplezése érdekében a fedett nyomozó – ügyészi engedély alapján történő – bevetése tárgyi bizonyítékot, és/vagy tanúvallomást szolgáltatathat. Kétségtelen azonban, hogy bizonyos körülmények között az álvásárlás, a fedett nyomozó bevetése olyan aggályokat vethet fel, melyekre a rendőrség önmagának nem adhat választ, és nem adhat felhatalmazást. Például a felbujtói, vagy bizonyos esetekben a társtettesi magatartásra, az úgynevezett provokációra. De mit tekintünk törvény szerint provokációnak? A nyugati jogalkalmazás általánosan elfogadott elvei szerint a tiltott provokáció a bűnös gondolat kialakulásában, kialakításában történő aktív közreműködés.

Gyakran felmerül a kérdés, hogy indokolt-e ezeknek az operatív eszközöknek az alkalmazása? A válasz egyértelműen igen. Lényeges azonban, hogy minden esetben a társadalom, az állam és a jog védelmében lehet, szabad és kell igénybe venni a jogalkotó által biztosított eszközrendszert. Ugyancsak fontos alapvetés – az alkalmazások során – a törvényesség, hiszen a jogsértések ellen nem lehet egy másik jogsértéssel fellépni. Ha ennek a követelménynek nem tennénk eleget, akkor már semmi nem választaná el a bűnüldözést a bűnözéstől. Ez az út rossz és a törvénytelenég irányába vezet.

Egy ilyen helyzetben már „csak” szubjektív – esetleg politikailag motivált – megítélés kérdése lesz, hogy mi számít bűnnek. Ez az út nem a jogállamok útja és a diktatúrába, vagy az anarchiába vezet.

A nyomozást a nyomozás vezetője irányítja, és munkájához igénybe veszi az operatív eszközök kínálta szolgáltatások lehetőségeit a bizonyítás és a bizonyítékok megszerzése érdekében. Mindezt persze törvényesen teszi. Így arra is felügyel, hogy az eszközök is törvényesen működjenek.

⁴⁶ Felmerülhet az a kérdés, hogy miért nevezik ezeket a dolgokat operatív eszközöknek? A válasz egyszerű. Azért mert az operatív eszközök az ügygazda, a nyomozás vezető kezében vannak és az ő elhatározása alapján működnek. Nem lehetnek önállóak, nem folyhatnak bele a nyomozásba, csak a számukra kiadott feladatot kell, teljesítsék.

Van olyan vélemény is, mely a titkos információgyűjtés fogalmi meghatározásában csak a bűnügyi felderítés oldaláról képes megközelíteni a témát. E szerint a titkos információgyűjtés jogszabályokban meghatározott valamint belső bűnüldözési célú ellenőrzési és bűnfelderítési célok elérése érdekében folytatott titkos vagy leplezett tevékenység, amelyet az arra jogosult szervek valamely - a múltban történt vagy a jelenben zajló, illetőleg a jövőre tervezett (?) - bűnügyi szempontból releváns tény, esemény vagy körülmény megismerése céljából végeznek (LAMMICH, 1996).

**A TITKOS INFORMÁCIÓGYŰJTŐ TEVÉKENYSÉG ÉS
A RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ ERŐK, ESZKÖZÖK
ÉS MÓDSZEREK FELSOROLÁSA NAPJAINK RENDŐRSÉGI
MEGHATÁROZÁSA SZERINT.**

A szubjektív oldalon szereplő erők és eszközök (módszerek).

A személyi feltételek.

- a., informátor,
- b., bizalmi személy:
 - titkos munkatárs,
 - a rezidens,
 - az "F" objektum kezelő.
- c., a felderítő szervvel titkosan együttműködő más személyek:
 - kihelyezett munkatárs,
 - szaktanácsadó, tolmács,
 - nyomozás megtagadásának illetve megszüntetésének kilátásba helyezése alapján együttműködő személy.
- d., fedett nyomozó (a rövid-, közép- és hosszú távú bevetésekre, beépülésekre felkészítve)
- f., a taktikai és stratégiai értékelés, elemzés.

Az objektív oldalon szereplő erők és eszközök (módszerek).

A tárgyi (anyag, technikai) feltételek.

- a., fedőokirat,
- b., fedőintézmény,
- c., mutatópénz,
- d., titkos együttműködési megállapodás,
- e., technikai adatgyűjtő és rögzítő eszközök,
- f., krimináltechnikai eszközök,
- g., speciális akció járművek,
- h., határfigyelőztetés,
- i., adattárak,
- j., nyílt és konspirált kommunikációs eszközök.

3. sz. táblázat: A titkos információgyűjtő tevékenység és a rendelkezésre álló erők, eszközök és módszerek felsorolása napjaink rendőrségi meghatározása szerint, szerkesztette: Bebesi Zoltán.

A titkos információgyűjtés célja, hogy – a törvény keretei között – biztosítsa a Rendőrség, valamint az RSZVSZ (továbbiakban együtt: felderítő szervek) részére a bűncselekmények elkövetésének megelőzésével, felderítésével, megszakításával, az elkövető kilétének megállapításával és tartózkodási helyeik megállapításával, elfogásával, körözött személyek felkutatásával és tartózkodási helyeik megállapításával, a bűnözői csoportok, szervezetek bomlasztásával, továbbá a bizonyítékok megszerzésével összefüggő feladatai végrehajtását.

Ez a fogalmi meghatározás (kísérlet) az egyik mintapéldája annak, hogy a látszólag tudományos leírás milyen egyoldalú is tud lenni az igazi tudományos munkához szükséges, szélesebb ismeretek hiányában. Hiszen a meghatározás erőszakoltan, tendenciózusan rendőri irányultságú. Azt a képzetet kelti, mintha mások nem folytathatnák törvényesen a titkos információgyűjtést, vagy a fogalom kizárólag csak a rendőrség számára lenne fenntartva. Bizonyos szempontból még ez a leszűkített „rendőri” szemlélet is hibás, mert figyelmen kívül hagyja a Büntetőeljárás Törvény 16.§. szerint meghatározott bűnüldöző hatóságok közül az ügyészséget⁴⁷. Teszi mindezt úgy, hogy az RSZVSZ-t kiemelt figyelemben részesíti. A felderítő, hírszerző, információgyűjtő szakma a klasszikus „ügynökség” fogalmát és az ügynökségben foglalkoztatott személyek megnevezését, elnevezését az utóbbi években a különböző inspirációk alapján a szabályzatok alkotói változtatták meg. A következő felsorolás vonalvezetésében éppen arra törekszik, hogy a felderítés, hírszerzés eszközrendszerét ebből a „történelmi” állandóságból kiindulva tekintse át.

A felderítés, hírszerzés eszközrendszerének elsődleges fogalma a *hálózat* (ügynökség, „bevont” személyek, stb.) A hálózat a felderítő tevékenység szempontjából nélkülözhetetlen, „szubjektív” eszköz, melynek alkalmazása során a célszemély (objektum) közvetlen környezetéből lehet információkat nyerni. Előnye a közelség, közvetlenség. Hátránya az, hogy az információt megszerző személy értelmi szintje, tájékozottsága, ismeretei, indulatai, kötődései és még számos más tényező befolyásolja az információ valóságtartalmát. A hálózat vezetésének egyik fontos alapelve, hogy csak a célirányosan, aktívan és folyamatosan vezetett hálózat lehet hatékony. Soha nem szabad a hálózatot egyetlen eszközként alkalmazni. Részben a védelme, részben az ellenőrzése okán más eszközt kell vele párhuzamosan foglalkoztatni. A hálózattal való kapcsolattartás általában ellenőrzött, biztosított körülmények között történik. A beszámoltatás, az új feladat kiadása előre elkészített terv szerint megy végbe.

Nagyon fontos alapszabálynak tekintik a felderítő szervek klasszikus munkájában, hogy a hálózattal nem szabad személyes, érzelmi kapcsolatot kiépíteni. A hálózatvezető nem információs

⁴⁷ A LÜ Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatala 2001-ben kifejezett törvényi felhatalmazást kapott az úgynevezett titkosszolgálati eszközök alkalmazására, a titkos információgyűjtésre.

forrása a hálózatnak és természetesen nem vállalja fel a hálózat problémáinak rendezését sem. Mindezekkel ellentétben a rendőrség hálózatépítési, vezetési gyakorlata számos lényeges ponton mutat eltérést. Ezeknek a különbségeknek egy részét természetesen mindig meg lehet indokolni. Különösen nagy előszeretettel hivatkoznak a szakszerűtlen megoldások kritikája ellen a bűnügyi munka sajátosságaira. Ez persze lehetne igaz is, de nyilvánvalóan nem indokolja az összes – folyamatosan elkövetet és beidegződött – szakszerűtlenséget, melyek azután észrevétlenül beépültek a gyakorlatba és nagyon rontják a hatékonyságot.

A szervezett bűnözés elleni fellépés során a rendőrség - a bűnüldöző hatóságok - által használt különleges operatív eszközök rendszere:

a.) A minta-, bizalmi- és álvásárlás Elsődleges és alapvető célja az információ ellenőrzése (minta), az álvásárlás végrehajtásának előkészítése (bizalmi) és a bűncselekmény elkövetőinek elfogása, a tárgyi bizonyítékok megszerzése, a tettenérés (álvásárlás). Természetesen vannak ennek az eszközrendszernek más lehetőségei is, mint például illegalitásban élő, körözött személy elfogása, vagy a bűnözői kör személyi összetételéről, technikai felszereltségéről, taktikai módszereiről, stb. szóló információk megszerzése.

b.) Az információvásárlás különböző formái:

- az információvásárlás,
- a díjkitűzés,
- az ügyészi „vádalku”,
- a tanúvédelem.

c.) Az ellenőrzött szállítás: Kizárólag meghatározott, szabályozott körülmények között, rendkívül felkészült és megfelelően felszerelt személyi állománnyal, felelős vezetés felügyelete mellett hajtható végre. Szakmai és jogi veszélyei miatt nem lehet és nem szabad alapos megfontolás nélkül alkalmazni.

d.) A titkos kutatás Bírói engedély alapján, rendkívül indokolt esetben és rendkívül komoly felkészültséggel rendelkező szakemberek hajthatják végre.

A bűnüldöző hatóságok számára – a szükséges törvényi háttér szigorú megtartása mellett, a titkosság követelményeinek megfelelő módon használható – engedélyezett különleges operatív eszközök:

e.) A fedett nyomozó A büntetőeljárás törvényben szabályozott az alkalmazása. Lényeges, hogy csak a nyomozóhatóság hivatásos tagja lehet, aki a tevékenysége során ezt titkolja, bevetését csak az ügyész engedélye alapján, annak szellemében és az abban foglaltak szerint

lehet elrendelni és végrehajtani. Általános (meghatározatlan) „hírszerzői” bevetése részben szakszerűtlen, részben pedig törvénytelen a rendőrség feladatrendszerében.

f.) *A fedőintézmény, fedővállalkozás* (és az „F” objektum). Célja:

- a fedett nyomozók életvezetési, vagy akció-legendája háttérének megteremtése, biztosítása,
- különleges műveletekhez fűződő (időben korlátozott) felhasználása. A fedővállalkozás hibás, helytelen és számos veszélyt jelentő értelmezése a profitorientáltság. Vannak olyan elképzelések is, miszerint a titkos műveletek költségeit, vagy azok egy részét fedővállalkozással lehetne, kellene előteremteni. Ez helytelen és szakszerűtlen. *Számos belföldi és külföldi tapasztalat bizonyítja, hogy a fedővállalkozás és a fedőintézmény kizárólag ügyési engedély alapján és konkrét ügyel kapcsolatban szervezhető, vezethető és tartható fent.*

A bűnüldöző hatóságok számára a felsorolt – titkos – eszközök mellett rendelkezésre állnak mindazok a nyílt eszközök, módszerek és intézkedések is, melyeket a világon minden rendőri szerv alkalmaz. Az első és legfontosabb vezető elv azonban a nyílt és titkos műveletekben történő alkalmazása során az, hogy csak törvényesen és csak a bűncselekménnyel kapcsolatos bizonyítás céljából lehet igénybe venni ezeket az eszközöket, módszereket.

A Schengeni Egyezmény Végrehajtási Megállapodása számos tekintetben – és talán a közvetlen együttműködés területén egyedülálló módon – olyan szabályokat fogalmazott meg és rögzített, amelyek a nemzeti rendőrségeknek lehetővé teszik a nemzetközi bűnüldözésben történő valóságos fellépését.

Ilyenek például az idézett Megállapodás 39-40-41. §-ai, melyek az országhatárokat átlépő bűnüldözés alapköveit jelentik. Az országhatárokat átlépő figyelés (40.§.) és a nyomonüldözés (41.§.) hatalmas lehetőségek, különösen ha figyelembe vesszük, hogy az országhatárokat átlépő figyelők és más rendőrtisztviselők a fegyverüket is magukkal vihetik (bár csak önvédelem esetében használhatják).

Azt azonban világosan kell látni, hogy a magyar rendőrségnek nincs olyan valóban alkalmas figyelő egysége, amely az országhatárokat átlépő munkára valóban alkalmas lehetne (ORFK NNI BESZ). Nem a szakmai képzettséggel van igazán probléma, sokkal súlyosabb az idegen nyelv tudásának hiánya, a pénzhiány (biztosítások, üzemanyag, szállás, ellátás, stb...).

Ugyancsak probléma az is, hogy 1992 óta nincs a rendőrség kezében a korábban felépített figyelő egység (se), a NbSZ viszont nem felel meg a Megállapodásban leírt kritériumoknak, mivel nem rendőri egység, hanem polgári titkosszolgálat. A Megállapodásban ugyancsak leírt kommunikációs „technikai eszköz-csere” sem hajtható végre. Ami pedig a

fedett nyomozók problémáját illeti, az biztos, hogy magyar fedett nyomozó külföldön (például Németországban) alapvetően csak a „bizalmi személy” kvalifikációjával lehet jelen.

A külföldi rendőrségekkel csak kétoldalú megállapodások vannak – a Schengeni Egyezmény folyamánként – de valóságos és hatékony együttműködés nem valósulhat meg.

Az ellenőrzött szállítások rendszere talán az, amely jelenleg is működőképes, bár ezzel kapcsolatban azt is érdemes megjegyezni, hogy ilyen műveletekre már 1991-től sor került az ORFK SZBESZ (korábban NSZKBESZ) Kábítószer-bűnözés Elleni Osztályának és Bevetési Osztályának közvetlen közreműködésével.

3.4 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK A KÁBÍTÓSZER-CSEMPÉSZEK KISZŪRÉSÉRE.

Hasonlóan a „klasszikus” csempészethez, a kábítószeres szállítói is minden létező, lehetőséggel megpróbálkoznak a szállítmányok biztonságos célba juttatására. Ne feledjük, óriási összegek forognak kockán, ezért talán valamivel körültekintőbbek „normál” csempésztársaiknál. Ennek igazolására a bemutatandó táblázat érzékeltetni fogja a magyarországi kábítószerárakat, amelyek egyértelművé teszik, hogy az óriási profit miatt mindig lesznek emberek, illetve szervezetek, akik a csempészetrel foglalkoznak.

Ennek ellenére a lényeg ugyanaz, vagyis az ellenőrző hatóság, esetünkben a szállítási útvonalba eső vámőrségek figyelmét valamilyen formában elterelni. El kell mondanunk azonban, hogy az esetek többségében a „terelés” sikerrel jár, hiszen a nemzetközi kábítószerellenes szervezetek is elismerik, hogy az előállított drogoknak talán a 10 %-át sikerül lefoglalni.

A szállítók, a kábítószer-tartalmú küldemények kiszűrése a világ valamennyi vámőrségének óriási gondot jelent. A közhiedelemmel ellentétben a felderítések zöme nem előzetes információ, „súgáson”, hanem úgynevezett profilokon alapul. A vámigazgatásuk a profilokat korábbi felderítési tapasztalataik alapján állítják össze. Összegzik az adott időszak tapasztalatait, az egyes felderítésekkel összefüggésbe hozható valamennyi körülményt, így:

- az elkövető korát, nemét,
- egyedül utazott vagy nem, ha nem egyedül, kivel? - ha családdal, akkor gyermekkel?
- a felderítés helyszínéig használt útvonalát,
- a nála lévő készpénz, csekk mennyiségét, - a jegyváltás módját, (készpénz, csekk)
- útlevelének kiállítás idejét, stb.

- ha nyilatkozata szerint üzletember, van-e nála névjegykártya, vagy bármi, ami üzleti tevékenységére utal?
- van-e szállodai szobafoglalása, stb.

Természetesen a fenti felsorolás a teljesség igénye nélkül készült, de már ennyi adat is elegendő, hogy az adott vámigazgatás az adatok kiértékelésével profilt állítson össze. A kiértékelés lényege az, hogy az adatokból megkeresik azokat, amelyek a vizsgált időszak majd minden felderítésnél előfordultak, visszatérőek. Így vámhivatalaik részére kiadhatnak egy olyan utasítást, figyelemfelkeltést, (profil), amely alapján a kábítószer-szállítókat nagyobb biztonsággal lehet ki szűrni. (Például: a szállítók neme mindig férfi, kora 25-30 év, egyedül utazik, mindig 1000 amerikai dollár készpénzzel rendelkezik, útlevelét két héttel korábban állítják ki, repülőjegyét készpénzért vásárolja, stb.) Az iménti példához hasonló, adatfeldolgozás alapján készített, szigorúbb ellenőrzésre okot adó ismérv *a klasszikus profil*.

A másik, a klasszikus kategóriába nem sorolható profilról akkor beszélhetünk, amikor olyan körülmények, megfigyelések alapján kerül sor szigorított vámvizsgálatra, amelyek az adott vámhivatal ügyfélkörénél tapasztalt szokásoktól (pl. utazási, szállítási módtól, utas körtől, stb.) eltér. Ugyancsak ehhez a profilhoz sorolható, amikor az utas (ügyfél) magatartása, viselkedése, az utasnál tapasztalt nem szokványos körülmény ad okot a szigorított vizsgálatra.

Ha a profilok kérdését nagyon leegyszerűsíteni próbáljuk, arról van csupán szó, hogy minden felderítés alapja az általánostól eltérő, a nem megszokott jelenségek kiszűrése, az „itt valami nem stimmel” keresése. A profilokat – különösen a nem klasszikus profilt – a külkereskedelmi áruforgalomban is kiválóan lehet alkalmazni, csupán a nem szokványos körülményeket, jelenségeket áruforgalomi kategóriára kell átfordítani. Így lesz az utasból feladó vagy címzett, a repülőjegyből fuvarlevél stb.

A határainkon jelentkező csempészet, visszaélés kábítószerrel és egyéb bűncselekményeknek alapvető törvényszerűségei, tipikus vonásai vannak. Az előzőekben említett bűncselekmények közötti határvámhivataloknál történő felderítésére több módszer, eszköz áll a rendelkezésünkre. Ezek figyelembevételével a kábítószer-csempészek kiszűrésére az alábbi profilozási módszer látszik célszerűnek:

- I. Külső emberi jelek, viselkedési formák.
- II. Útlevél vizsgálata.
- III. Az utas (sofőr) kikérdezése, az utazás céljának megállapítása.
- IV. Csomagok vizuális megtekintése.
- V. Járművek vizuális vizsgálata.

VI. A különböző járművekben utazók közötti kapcsolat felismerése (csempész - kísérő viszony).

Ad I.) Külső emberi jelek, viselkedési formák: Nemzetközi és hazai tapasztalatok is megerősítik azt az információt, hogy a kábítószer csempészek az eseteknek legalább 95 százalékában- a bűncselekményt szervezeten követik el. Ezek a szervezetek igyekeznek minél pontosabb információt beszerezni arra vonatkozóan, hogy a vámszervek milyen vizsgálati módszereket alkalmaznak a kábítószer csempészet ellen, valamint elemzik, értékelik azt is, hogy egy-egy szállítmányuk miért bukott meg a határátkelőhelyeken. Ismerik a határátkelőhelyek rendjét, az általuk használt rejtekhelyeket állandóan módosítják, változtatják, a csempészeket a „feladat” végrehajtására úgy választják ki, hogy azok az átlagos utastól ne különbözzenek, tehát mindent megtesznek annak érdekében, hogy a szállítmány minél kevesebb kockázattal, a lebukás minél kisebb veszélyével jusson el a rendeltetési helyére. Ezek ellenére az esetleges csempész kiválasztható, hiszen az ezen a területen dolgozó vámtisztjeink tisztában vannak azzal, hogy a kábítószer-csempészzel foglalkozó a bűncselekménye elkövetésekor egy stressz hatásnak van kitéve, mivel tudja cselekménye törvényellenességét, tudja, hogy esetleges lebukása esetén több évi börtönbüntetésre is ítélik, ezért másként viselkedik. Izgatottságát akarata ellenére sem tudja teljes mértékben eltitkolni, annak árulkodó külső jelei észrevehetőek. Természetesen elsősorban arra kell figyelni, ami szokatlan vagy az általános viselkedési normától eltérő. Általánosságban a következőkre kell figyelni:

Magatartási formák:

- túlzott határozottság,
- túlzott felháborodás,
- túlzott mosoly,
- túlzott készségesség,
- az előzőek hirtelen változása.

Túloztözöttség: nem az évszaknak megfelelő, esetleg kidudorodó ruházat, ami arra utalhat, hogy az utas a testén elrejtett dolgot akarja leplezni.

Napszemüveg: speciális napszemüveg viselése, ami miatt az utas pupillája nem látható (esetleges kábítószer élvező.)

Természetellenes járás: folt a nadrág, szoknya fenékrészénél (testüregben szállító).

Egyéb látható, akarattal nem befolyásolható megnyilvánulás:

- elvörösödés, elpirulás,
- elsápadás, elfehéredés (inkább jellemző)

- nyilvánvaló remegés,
- száj rángatózása,
- ajkak kiszáradása,
- állandó izzadás (amikor a környezet, tevékenység, ruházat azt nem indokolná)
- nyaki ütőér látható lüktetése,
- remegő, rángatózó kezek,
- égnek álló haj, szőrzet (tarkón és karon különösen észrevehető).

Egyéb látható, akarattal befolyásolható megnyilvánulás:

- kérdező tekintetének elkerülése, állandó félrenézés,
- állandó pislogás, hunyorgások,
- orr dörzsölése, vagy érintése,
- bajusz, szakáll simogatása, fésülgetése,
- fülek vakargatása,
- ásítás, (állandó vagy ismétlődő ásítás igen erős jelző),
- ajkak nyalogatása, (szorosán összefügg azok kiszáradásával) ,
- ajkak harapdálása,
- ismételt vagy állandó nyeldeklés,
- kezek, ujjak feszültség-levezető mozgásai (pótcselekvés),
- kezek ágyék körüli tapogatása.

Egyéb, látható megnyilvánulás:

- válaszadás közben remeg a hangja,
- dadog, hangja elcsuklik, fogcsikorgatás,
- számára kényelmetlen kérdés esetén igyekezik a választ elkerülni,
- az utas a feltett kérdést indokolatlanul megismételteti,
- gyakori torokköszörülés,
- mélyeket sóhajt.

Ad II.) Útlevel vizsgálata: Az útlevelből nagyon sok, számunkra fontos információt kaphatunk, így például, hogy honnan jött az utas, kábítószer-előállító vidékről, vagy felvevő helyekről? Különösen gondolatébresztőnek kell lennie, ha az útlevelben az ún. „Arany Háromszög” vagy „Arany Félhold” országainak bélyegzőlenyomata található. Ugyanilyen fon-

tossággal bír egy-egy török, nigériai, dél-amerikai bélyegzőlenyomat is. Az útlevel elárulja az utas nemzetiségét, születési helyét. Nagyon jó példát szolgáltatnak erre a kurd nemzetiségűek, akik török állampolgárok, vagy megemlíthetnénk a koszovói albánokat is, mivel ismert, hogy az európai kábítószerpiacot főleg kurdok és koszovói albánok uralják. Az útlevelel kapcsolatos visszaélések megakadályozására a kiállító hatóságok különböző módszert alkalmaznak:

- száraz, nedves bélyegző,
- biztosító fólia,
- lézeres fényképmásolás,
- hologram,
- szegecsek,
- aláírás biztosítása.

A fentiekén kívül az útlevelel természetesen azt is megtudjuk, hogy az utas mely országokban mennyi időt töltött el, milyen gyakran utazik, illetve azt is, hogy az útlevelet mikor állították ki.

Ad III.) Az utas (sofőr) kikérdezése, az utazás céljának megállapítása: A kérdések célja: az indulási hely, útvonal, úti cél, az utazás céljának megállapítása. A kérdéseket kezdetben úgy célszerű feltenni, hogy azok csak pusztán emberi kíváncsiságnak tűnjenek. A kapott válaszokat, illetve a vámvizsgálatnál tapasztalt körülményekkel kell összehasonlítani. Amennyiben ellentmondás tapasztalható, azt gyors, gondolkodási időt nem hagyó kérdésekkel kell tisztázni. Üzleti útra történő hivatkozás esetén az üzleti partner nevére címére vonatkozó kérdésekkel az állítást ellenőrizni kell. Üzleti útra hivatkozó személy legegyszerűbben névjegykártyájának bemutatására történő felszólítással ellenőrizhető. (Ha nincs névjegykártyája, akkor nem valószínű, hogy valóban üzletemberrel állunk szemben.) Amennyiben a hivatkozás turista utazásra történik, akkor az utasnak rendelkeznie kell térképpel, útikönyvvel, fényképezőgéppel, szervezett út esetén szoba- vagy kempinghely- foglalással. Ezek hiánya szintén vizsgálatra okot adó körülmény lehet.

Ad IV.) Csomagok vizuális megtekintése: A csomagok már első ránézésre sok információt adnak az utasról, igazolhatják az utas által elmondottakat, de éppen így azoknak ellentmondhatnak is. Például nem megszokott az, hogy üzleti útra valaki hátizsákkal menjen. Eltér a megszokottól az is ha, egy olasz állampolgár csomagján olyan pakisztáni címkét találunk, amit a repülőtereken használnak és az utas azt állítja, hogy csak Romániában járt és az útlevele is ezt igazolja.

Ad V.) Járművek vizuális vizsgálata: A járművek vizuális vizsgálata egyrészt szintén az utas által elmondottakat igazolhatja vagy zárhatja ki (üzletember – jó állapotú gépkocsi, turista – lakókocsi stb.), másrészt a vizsgálat során az átlagostól eltérő jelenségek a gépjárműveken észrevehetőek. A vizuális ellenőrzést mindig egy meghatározott sorrend szerint kell végezni, egyik helyről a másikra minden különösebb ok nélkül áttérni nem lehet, mert fennáll a veszélye annak, hogy valamely (rejték-) hely a vizsgálatot végző figyelmét elkerüli. A vizsgálat az természetesen a tételes vizsgálat is – mindig szisztematikus legyen. (Például a vizsgálat a gépjármű bal elején kezdődik majd a járművet körbejárva ott is fejeződik be).

Ad VI.) A különböző járművekben utazók közötti kapcsolat felismerése: Az utasok közötti kapcsolat felismerése az egyik legnehezebb feladat. A kábítószer-szállítmányok értéke akár több százmillió forint is lehet, ezért a szállító, vagy a futár esetleges szökésétől tartó tulajdonos azt sokszor kísérővel is biztosítja és ez a kísérő a gyanús jármű előtt, de főleg utána jelentkezik vámvizsgálatra. Az összefüggést néha csak egy pillantás jelzi, de az is lehetséges, hogy az elsőnek belépő gépkocsi nem hagyja el az átkelőhely területét, látszólag ok nélkül várakozik. (Például az esti vámvizsgálatnál még úgy nyilatkozott, hogy reggel már Hollandiában kell munkába állnia, de ennek ellenére több órát is az átkelőhelyen, annak környékén tölt, a forgalmat figyel).

A leírt profilozási módszerek természetesen egymással szoros összefüggésben vannak, mindegyik arra szolgál, hogy a kábítószer csempészettel gyanúsítható személyeket, járműveket minél a lehető legpontosabban lehessen vámvizsgálatra kiválasztani. A profilokat majdnem minden határszakaszon másképpen kell felállítani, ismerni kell a helyi viszonyokat, a különböző utazási szokásokat, az utasok összetételét, lehetőség szerint a különböző személygépkocsi, teherautó, busz valamint a motorkerékpár típusokat, milyen korosztály milyen gépjárművet használ. A profilozásnál az összes tényező öt kérdésre kell, hogy választ adjon:

- *KI?*
- *MIT?*
- *MIKOR?*
- *MIÉRT?*
- *HOL?*

Természetes, hogy mindenki nem lehet jó megfigyelő, de lehet viszont jó emberismerő, ismeri a járműveket, beszéli az adott nyelvet, ezért is – nem csupán biztonsági okokból – végzik a kábítószer kutatóink csoportosan a munkát és soha sem egyedül.

3.5 A TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉS KATONAI LEHETŐSÉGEI.

Mint KŐSZEGVÁRI (2008, pp. 49-54), rámutat, az Amerikai Egyesült Államok 1995-ben nyilvánosságra hozott nemzetbiztonsági stratégiája és nemzeti katonai stratégiája határozta meg az Egyesült Államok nemzeti céljait az ezredfordulóra, és azokat a feladatokat, amelyeket a gazdaság, a politika és a nemzet biztonságának garantálása érdekében katonai téren kell végrehajtani. Az új amerikai nemzeti katonai stratégia, amelyet a „rugalmas és szelektív erőfelhasználás” (angolul: *Strategy of Flexible and Selective Engagement*) megnevezéssel fogadtak el és hirdettek ki, elemezte a nemzetközi helyzetet és veszélyeket, amelyek az Egyesült Államok globális érdekeit érinthetik, és amelyekre az amerikai fegyveres erőknek fel kell készülniük. Ezek a következők:

- 1.) a regionális instabilitás,
- 2.) a tömegpusztító fegyverek elterjedése,
- 3.) az olyan nemzetközi veszélyek, mint a kábítószer-kereskedelem és a terrorizmus,
- 4.) a demokráciát és a reformokat fenyegető veszélyek a volt szovjet köztársaságokban, Kelet-Európában, valamint más régiókban.

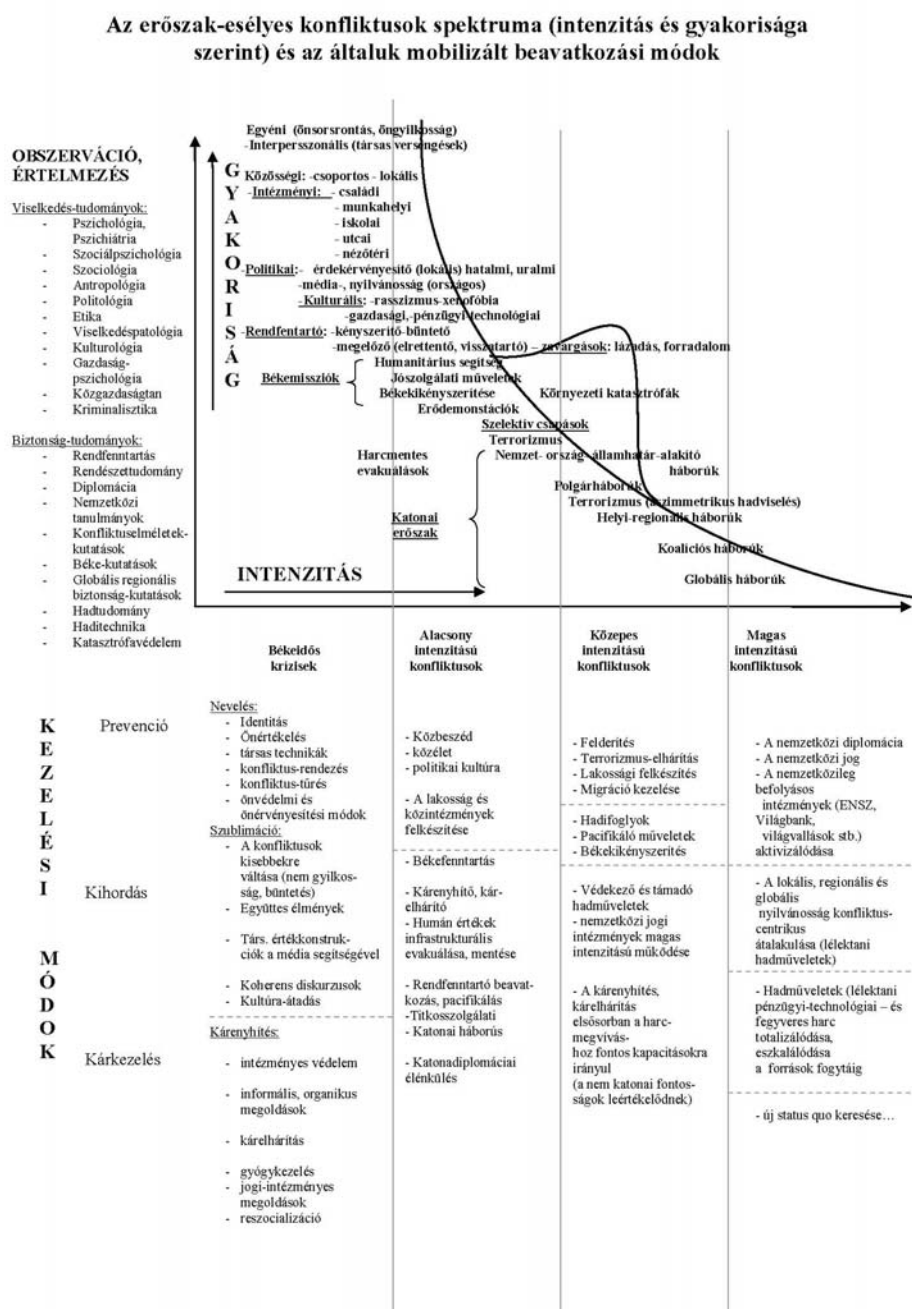
Az új amerikai katonai stratégia a veszélyforrásokhoz sorolja azokat az agresszív államokat is – Irakot, Iránt és Észak-Koreát –, amelyek a szomszédjaikat fenyegetik katonai, politikai és gazdasági területeken és ezáltal regionális instabilitást idéznek elő.

A nemzetközi biztonságot a XXI. században fenyegető veszélyekről nyilvánított véleményt Samuel Huntington, a Harvard Egyetem professzora egy 1995. decemberében Párizsban tartott nemzetközi konferencián. Véleménye szerint a XXI. század első negyedében a következő nemzetközi konfliktusok várhatók:

- 1.) nagyméretű konfliktusok, amelyek a különböző civilizációk (kultúrák) között keletkeznek (robbannak ki),
- 2.) a muzulmán népek demográfiai dinamizmusából, az iszlám előretöréséből eredő heves konfliktusok,
- 3.) a legpusztítóbb konfliktusok pedig azok lesznek, amelyek Kína és egyes ázsiai országok gazdasági dinamizmusából erednek.

Az iszlám térhódításával összekapcsolódott nemzetközi terrorizmust az amerikai koncepciók tehát jelentős (de nem a legkiemelkedőbb) nemzetbiztonsági kockázati tényezőnek minősítették. Mindez gyökeresen változott meg 2001. szeptember 11-e után: úgy az Egyesült Államok, mint az Észak-Atlanti Szövetség politikái jelentős, a terrorizmust elsődleges nemzetbiztonsági kockázatként kezelő változásokon mentek keresztül.

Az erőszak-esélyes konfliktusok spektrumát (azok intenzitásától és gyakoriságától függően) és az általuk mobilizált beavatkozási módok kapcsolatát a következő ábra szemlélteti:

1. sz. ábra: Az erőszak-esélyes konfliktusok spektruma (intenzitás és gyakorisága szerint) és az általuk mobilizált beavatkozási módok kapcsolata, szerkesztette: Prof. dr. Szabó János, D.Sc.

Diego A. Ruiz Palmer, a NATO Hadműveleti Igazgatósága Tervezési Osztályának vezetője tanulmánya szerint szeptember 11. hatásai a NATO-ra egyszeriek és mégis hosszantartóak voltak. A tragikus washingtoni és New York-i események után mindössze egy nappal

az Észak Atlanti Tanács történetében először, életbe léptette a Washingtoni Szerződés 5. cikkét, a kollektív védelemre vonatkozó klauzulát. Majd hetekkel a terrortámadás után a NATO megkezdte az *Operation Eagle Assist* és Földközi-tengeri hajózást felügyelő (*Operation Active Endeavour*) műveleteket, s az Egyesült Államokba telepítette a NATO légi felderítő és irányító repülőgépeit (AWACS), illetve elrettentette a terrorista akciókat a mediterrán térségben. Számos szövetséges küldött csapatokat Afganisztánba a Tartós Szabadság (*Enduring Freedom*) nevű, az Amerikai Egyesült Államok által vezetett műveletbe, a Talibán rezsim megdöntésére, illetve az al-Kaida elűzésére. A szárazföldi-, légi- és haditengerészeti erők, hosszú időre és az otthoni támaszponttól nagy távolságra történő bevetése mind hadműveletileg mind logisztikai szempontból hozzájárult a Szövetség expedíciós képességeinek javításához. A bevetésnek volt egy indirekt, de jótékony hatása is a Szövetség afganisztáni műveletének fenntartására, kihangsúlyozva az olyan összefüggéseket és kölcsönhatásokat a két művelet között, melyek eddig nem mindig voltak nyilvánvalók. Szeptember 11.-nek az átalakításra gyakorolt alapvető hatása a NATO hidegháború utáni stratégiáját alátámasztó politikai és katonai paradigmák felülvizsgálatában nyilvánult meg, amely elvezetett a Szövetség földrajzi határain túli katonai műveletek szükségességének elfogadásáig (RUIZ PALMER, 2005.).

Az Egyesült Államokban a jelenlegi szisztéma kialakulása előtt az amerikaiak számos lehetőséget megvizsgáltak annak érdekében, hogy a leghatékonyabb rendszert hozzák létre. A szóba került négy modell közül végül két modell ötvözetét ültették át a saját gyakorlatukba. A megvizsgált modellek a következők voltak: (1) a parancsnoki vezetési rendszer, amit korábban még a Clinton-adminisztráció javasolt; (2) vezető ügynökség létrehozása; (3) egy belső biztonsági minisztérium létrehozása; és (4) egy a Fehér Házhhoz tartozó koordinátor – ún. „Cár” – kinevezése, ahogy erre rövid ideig sor is került. A Bush-kormányzat a külső nyomás ellenére a két utóbbi modell ötvözése által létrehozta a „Department of Homeland Security”-t (belbiztonsági minisztériumot): ez a centralizáció nem talált egyértelmű követésre a nyugati világon belül.

Az Egyesült Államokat ért támadást a fejlett demokráciák saját értékeik elleni támadásként fogták fel, de a biztonság növelését szolgáló intézkedéseik során az európai országok alapvetően a meglévő intézményrendszer adta kereteket igyekeztek javítani. Egyetlen európai országban sem hoztak létre az amerikaihoz hasonló csúcsmisztériumot, s a belső biztonság garantálását szolgáló intézkedések és szervezetek több minisztérium felelősségi körébe tartoznak, illetve – mint Nagy-Britannia, Németország, Belgium és Spanyolország esetében – megoszlanak a föderális és a regionális kormányok között (TÁLAS – GYIMESI, 2008, p. 359).

A jelenleg is érvényes, terrorizmusra vonatkozó nemzetközi egyezményekben lefektetett alapelvek mellett – a nemzetközi jog szerint – azért, hogy egyes államok terrorista cselekedeteit korlátozzák, vagy a végrehajtókat megbüntessék, katonai erő is bevethető. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy ez mindössze szokásjogi lehetőség és több állam részéről erősen vitatott kérdés. Lényege, az hogy a közvetlen életveszélynek kitett állampolgárok érdekében katonai akciók hajthatók végre. Az ilyen beavatkozások kivételt jelentenek az erőszak tilalma alól, melyet az ENSZ Alapokmány 2. cikkely 4. bekezdésében olvashatunk, mivel az állam, ahol a terrorista cselekmény megtörtént nem tudja vagy, nem akarja végrehajtani a túsok megmentését, vagy netalán együttműködik a terroristákkal.

A 2001. szeptember 11-i Egyesült Államokat ért terrortámadás jelentős mértékben módosította azokat az intézményrendszereket, törvényeket és együttműködési formákat, amelyek egy adott ország biztonságának garantálását szolgálják. Minden ország másképpen reagált ezekre az új típusú kihívásokra: míg az amerikai kontinens országai centralizáltabb rendszerek létrehozásával és az antiterrorista szolgálatok eljárási lehetőségeinek megnövelésével próbálták elhárítani az újonnan jelentkező veszélyeket, addig az európai államok elsősorban a létező szervezetek és intézmények hatékonyságának és az e szervezetek közötti együttműködésének javításában látják a megoldást (DOD ANTI TERRORISM HANDBOOK 2004).

A terrorizmus elleni nemzetközi együttműködés követelményeit is figyelembe véve ez a konfliktusok kezelésének két lehetséges útját nyitná meg.

Az egyik egy olyan nemzetközi terrorista ellenes, katonai szervezeti alapokon nyugvó egység létrehozása, melyet, ha nem is az ENSZ irányít, de elismeri tevékenységének jogosultságát. Ennek egyik előnye az lenne, hogy azok a demokratikus államok, melyek kevés tapasztalattal rendelkeznek a terrorizmus elleni harc területén már nem lennének többé annyira kiszolgáltatott helyzetben, ha ilyen jellegű fenyegetéssel kell szembe nézniük. Eldönthetnék, hogy saját erőiket – ha van erre kiképzett alakulatuk – vagy ezt a nemzetközi szervezetet veszik-e igénybe. Természetesen ez az erő nemcsak az adott államon kívül lenne bevethető, hanem az adott államon belül is. Ennek az erőnek a legjobb, elérhető katonákból, antiterrorista szervezetek tagjaiból és szakemberekből kellene állnia. Képesnek kellene lennie különböző jellegű tevékenységek végrehajtására a lehetséges terrorista fenyegetésekkel szemben, beleértve a számítógép segítségével elkövethető támadásokat is.

Ehhez viszont az ide kapcsolódó nemzeti szintű kiképzési tematikát, fegyverzetet, felszerelést, állomány táblát, valamint a hírszerző, az elhárító és az igazságszolgáltató szerveket a nemzetközi együttműködés kívánalmainak megfelelően kell átalakítani. A megoldás mellett elsősorban az „elit” csapásmérő erők hatékonyságával, gyors reakcióképességével összefüggő

hagyományos érvek szólnak. A belföldi terrorizmus-ellenes küzdelemben történő alkalmazása ugyanakkor maga is nemzetközi konfliktusok forrása lehet (az együttműködésben részes állam akár elvileg bármilyen, általa terroristának minősített szervezet, személycsoport ellen kérhetné a közös erő bevetését). Felmerülnének a soknemzetiségű erő parancsnoklásával, szolgálati rendszerével kapcsolatos kérdések is. A másik lehetséges megoldás a terrorizmus elleni harccal érintett országok, szervezetek magasabb szintű integrációjának elérése lehetne. E konstrukcióban a közreműködő államok az információáramlással, kölcsönös tájékoztatással, rendőri és védelmi erők együttműködésével biztosítanák a terrorizmus- és kábítószerkereskedelem elleni harcban a hatékonyabb fellépés lehetőségét.

Egyet kell értenünk abban, hogy nem létezik egységes megoldás, minden állam saját hagyományai és a rendelkezésre álló tapasztalatok és szervezetek segítségével próbálja elejét venni az ország elleni terrortámadásnak. Az eltérő sajátosságok ellenére találhatunk olyan *egyező vonásokat*, melyek minden országra jellemzőek. Ezeket számos esetben a nemzetközi együttműködés kényszerítette ki, más esetben pedig a helyi körülményeknek megfelelő kompromisszum következtében jöttek létre. Ezek a területek a következőket foglalják magukban:

- (1) a jog-, és a felelősségre vonási rendszer átalakítása a terrorista fenyegetettségnek megfelelően;
- (2) a belbiztonsági erők hatáskörének növelése, az egyes szervezetek közötti együttműködést szolgáló új intézmények létrehozása,
- (3) a hírszerzés szerepének felértékelődése, a terror elhárítását szolgáló területek (elemzés, nyelvi felkészülés, technológia) prioritásának előtérbe helyeződése,
- (4) a katasztrófa elhárításában részt vevő szervezetek terveinek átdolgozása, eszközrendszerének kibővítése és az új fenyegetések elhárítását szolgáló eszközök (vegyi, biológiai és nukleáris) beszerzése,
- (5) kiegészítő pénzügyi források biztosítása a terrorizmus elleni tevékenységhez,
- (6) a nemzetközi együttműködés növekedése.

A rendszerek ellenére nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy valójában minden rendszer hatékonysága jelentős mértékben attól függ, hogy a válságkezelésben részt vevő helyi szervek milyen hatékonysággal képesek működni, együttműködni, illetve milyen gyorsan képesek tevékenységüket megkezdeni. Ez elsősorban a meglévő szervezeti-intézményi-jogszabályi keretektől függ, e feltételek alakítását azonban hosszabb távon az adott ország – a nemzetközi követelményekkel összhangban megállapított – stratégiai követelményrendszere határozza meg.

3.6 A KÁBÍTÓSZER-ELLENES KÜZDELEM ALAPVETŐ KERETRENDSZERE – A NEMZETI DROGSTRATÉGIA.

A nemzetközi, kábítószerügyben szakosított szervezetek körében a 80-as évek végétől egyre erősödő igény jelentkezett arra, hogy az államok egységes és átfogó nemzeti stratégiai szempontrendszer alapján alakítsák a nemzetközi együttműködés keretében drogpolitikájukat. Magyarországon a nemzeti drogstratégia kidolgozásának gondolata és szükségessége az ENSZ Kábítószer Bizottsága és az Európa Tanács a 1085. számú ajánlása után merült fel, amely következtében megkezdődtek az előmunkálatok egy átfogó cselekvési terv kialakítására. Ennek hatására hazánkban a kormány a 1013/1991. (II. 28.) számú határozatával, kábítószerügyi tevékenysége javítása érdekében, létrehozta a Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottságot (KTB). Ennek a Bizottságnak volt a feladata a kábítószerügyekben illetékes valamennyi minisztérium és szerv munkájának összehangolása, a kábítószer-ellenes küzdelemhez rendelkezésre álló erőforrások elosztására és felhasználására vonatkozó javaslatok kidolgozása, a nemzetközi kapcsolatok koordinálása, a döntések végrehajtásának folyamatos ellenőrzése, és a kábítószer-ellenes nemzeti stratégia kialakítása (LENKEY 2008/b).

A különböző elképzelések, melyek ekkor születtek, sajnos nem vezettek ugyan egy mindenki számára elfogadható, egységes drogpolitika kereteinek kialakulásához, jelentősége azonban mégis elismerést érdemel, mivel ezek a kísérletek erősítették, pozitív irányba befolyásolták a szakmai közgondolkodást, másrészt, a drogprobléma először jelent meg a politikai vezetés szintjén stratégiai kérdésként. Az ebben az időszakban született stratégia tervezetek fontos előkészületeket jelentettek, annak ellenére, hogy eltérő megközelítéseket és szakmai álláspontokat tükröztek. A bennük megfogalmazott ismeretek esetenként megfelelő alapot szolgáltattak a továbbgondolásra (vö. IZSA 2009).

Az Országgyűlés 111/1996. (XII. 19.) számú határozatában a kábítószer-fogyasztás visszaszorítása érdekében Országgyűlési Eseti Bizottság felállításáról döntött. Ez a Bizottság a Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottság működését ellentmondásosnak minősítette. Megállapította, hogy nem készült el a kábítószer-ellenes nemzeti stratégia, majd 2007-ben javaslatot tett a Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottság megszüntetésére és a Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság felállítására.⁴⁸ Az Eseti Bizottság álláspontja az volt, hogy a megalakítandó Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság alapvető feladata a hazai kábítószer-fogyasztás terjedése elleni fellépés összehangolása. Feladatai között szerepelt a kereslet-, kínálat- és ártalomcsök-

⁴⁸ A Kormány a kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében készített nemzeti stratégiai program végrehajtásának elősegítése, valamint a minisztériumok és országos hatáskörű szervek kábítószerüggyel kapcsolatos tevékenységének összehangolása érdekében a 1002/2007. (I. 18.) Kormányhatározat értelmében Kábítószerügyi Koordinációs Bizottságot működtet. A Bizottság a Kormány javaslattevő, véleményező testülete.

centés egyensúlyára, valamint az állam szerepvállalása mellett a helyi közösségek és a civil szervezetek tevékenységére épülő, átfogó, összehangolt és multidiszciplináris nemzeti kábító-szer-stratégia kidolgozása.

A Magyar Köztársaság Országgyűlése 2000. december 11-én hozott országgyűlési határozatával⁴⁹ elfogadta a Nemzeti Drogstratégiát. A Nemzeti Drogstratégia megfogalmazásakor az első lépések egyike az európai és tengerentúli fejlett országok drogpolitikájának és stratégiai gondolkodásának megismerése volt. Emellett a nemzetközi szervezetek szakértői és drogpolitikai állásfoglalásai, kutatási beszámolóí és értékelései voltak a segítségünkre. A Nemzeti Stratégia alapját a kábító-szer-probléma teljes körű megközelítésének már nemzetközi viszonylatban kipróbált rendszere adta, mely az ENSZ Egészségügyi Világszervezete által közzétett, „Egészséget Mindenkinék” stratégiáján alapult. A módszer egyik legfontosabb előnye, hogy segít meghatározni a világos stratégiai irányokat, az ahhoz tartozó célokat, megfogalmazta a célok eléréséhez szükséges eszközrendszert, és megnevezte a stratégiai célok megvalósítását mérni hivatott eredményességi mutatókat. A módszer fontos eleme volt, hogy elősegítette a monitorozás, az értékelés rendszeres megvalósításával az elszámoltathatóságot. (TOPOLÁNSZKY, 2009). A stratégia kialakításakor fontos szempont volt, hogy pontosan lássuk, mit várhatunk el tőle, mik a felmerülő igények, milyen szükségletek alapján fogalmazódik meg és mely szempontoknak kell megfelelnie. Mindezek figyelembevételével a Nemzeti Stratégia feladata, hogy

- jelölje ki az alapcélokat és értékeket, a probléma kezelésének értelmezési kereteit, de egyben vessen számot a stratégia megvalósulásának korlátaival és kockázataival is,
- fogalmazza meg a stratégiai fejlesztés fő irányait és súlyponti elemeit,
- adjon eligazítást a színterek és szereplők számára a stratégiában foglaltak megvalósítására vonatkozóan,
- legyen képes céljai elérése érdekében társadalmi konszenzus kialakítására, a társadalom és csoportjai aktivizálására, az önkormányzatok, a döntéshozó szervek, a civil szervezetek és a helyi közösségek bevonására,
- szolgálja az Európai Unió csatlakozás és a nemzetközi együttműködés feltételrendszerének teljesítését a drogproblémák hatékony kezelése tekintetében.

A magyarországi kábító-szer-probléma visszaszorítására irányuló Nemzeti Stratégia célrendszerét egy általános, és négy fő célra oszthatjuk fel (LENKEY 2008/b). Az általános cél: „A harmadik évezred küszöbén egy szabad, magabiztos és produktív társadalom kialakításá-

⁴⁹ 96/2000. (XII. 11.) OGY határozat a kábító-szer-probléma visszaszorítása érdekében készített nemzeti stratégiai program elfogadásáról

nak képe vezérel bennünket. Ez a társadalom az emberi méltóságot, a testi, lelki és szociális jólétet, illetve az alkotóképességet kiemelt fontosságúnak tartja. E tényezők megóvása és fejlesztése érdekében a társadalom képes kezelni a drogok használatával és terjesztésével összefüggő egészségügyi, szociális és bűnügyi ártalmakat és hátrányokat. A kábítószer probléma valamennyiünket érint, és együttes cselekvésre készítet. Az állam és intézményei az együttes cselekvésben jelentős szerepet kapnak.”

Az e cél elérését szolgáló fő eszközök:

- a társadalom váljon érzékenyebbé a drogkérdések hatékony kezelése iránt, a helyi közösségek pedig növeljék problémamegoldó készségüket a kábítószer-probléma visszaszorításában (közösség, együttműködés);
- esélyt teremteni arra, hogy a fiatalok képessé válhassanak egy produktív életstílus kialakítására és a drogok visszautasítására (megelőzés);
- segíteni a drogokkal kapcsolatba kerülő és a drogproblémákkal küzdő egyéneket és családokat (szociális munka, gyógyítás, rehabilitáció);
- csökkenteni a drogokhoz való hozzáférés lehetőségét (kínálatcsökkentés).⁵⁰

A Nemzeti Stratégia a fő célkitűzések további bontásakor hosszú, közép, valamint rövid távú célokat határozott meg. A hosszú távú célrendszernek, a stratégia megalkotása időpontjában 2009-ig elérni szándékozott célok megvalósításához szükséges cselekvések összessége minősült. A stratégia általános és fő céljaira vonatkozó társadalmi konszenzus megoldást jelenthet a kábítószeres kihívásával szemben. Az egymásból építkező és egymást feltételező célok alkotta, átfogó program hivatott a lehetőségek szerint minimalizálni az egyéni és társadalmi károkat és fokozni a beavatkozások eredményességét, a kezelői intézményrendszer és a közös társadalmi cselekvések hatékonyságát (LENKEY 2008/b).

A Nemzeti Stratégia a tudományos kutatások által feltárt tényeken és nem vélekedéseken alapul. A beavatkozások közül a megalapozott módszereket pártolja. A Nemzeti Stratégia egyrészt a társadalom és az állami intézményrendszer szervezeteinek összefogására épít, másrészt számít a helyi közösségek alkotó tagjainak együttműködésére. Felismeri, hogy az összehangolt és együttes cselekvések megsokszorozzák hatásukat és eredményességüket. Figyelembe veszi a családok, az iskola és a helyi közösségek igényeit. Igényli és előmozdítja az együttműködést helyi, regionális, országos és nemzetközi szinteken egyaránt. A drogprobléma kezelése sokdimenziós, kiegyensúlyozott és jól tagolt megközelítést igényel, melyben

⁵⁰ 96/2000. (XII. 11.) OGY határozat a kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében készített nemzeti stratégiai program elfogadásáról

egyenként fontos a megelőzés, a nevelés, a kezelés, a kutatás, a munkahelyi programok, a bűnüldözés és még számos más terület hozzájárulása. A kábítószer-probléma visszaszorítása különféle szakmák és területek együttes, összehangolt cselekvését kívánja meg. A drogpolitika kialakításába be kell vonni az állampolgárok és közösségeik minél szélesebb rétegeit, valamint a problémával szembekerülő állami-önkormányzati intézményrendszert. Szükséges az egészségügy, az oktatásügy, az ifjúságpolitika, az egyházak, a gyermek- és családvédelem szakembereinek és intézményeinek együttműködése. A Nemzeti Stratégia komoly fejlesztési feladatokat tűz ki a megelőző-egészségfejlesztő tevékenységet végző állami és civil szervezetek, a gyógyításban résztvevő intézmények, valamint a drogok hozzáférhetőségét csökkentő és a drogokhoz kapcsolódó bűnözést visszaszorítani hivatott állami szervezetek számára. A kábítószer-probléma a társadalom széles rétegeit érintik, ezért a megoldás is társadalmi összefogást kíván (LENKEY 2008/b, TOPOLÁNSZKY, 2009).

A Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság megvalósítja a politikai szintű egyeztetést a különböző tárcák között, és biztosítja, hogy Magyarország megfeleljen a nemzetközi egyezményekben vállalt feladatainak. Magyarország teljesíti a három ENSZ egyezményben vállalt kötelezettségeit, figyelembe veszi a Gyermek Jogairól szóló Egyezményt.⁵¹ Hazánk tekintettel van az ENSZ Közgyűlésének a kábítószer-problémákkal kapcsolatos különleges ülésszaka Politikai Deklarációjában foglaltakra (1998. június 8-10.), a keresletcsökkentés kívánatos irányát kijelölő javaslatokra, melyek az ENSZ korábbi, hasonló állásfoglalásain alapulnak.⁵² Elfogadjuk az Európa Tanács, illetve az Európai Unió megfelelő egyezményeit és ajánlásait, biztosítja a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek közötti társulás létesítéséről szóló Európai Megállapodásban a kábítószer-problémára vonatkozó rendelkezések végrehajtását.⁵³ A Kormány kábítószer-problémával kapcsolatos stratégiája figyelembe veszi az Európai Unió létesítéséről szóló Maastrichti Szerződést módosító Amszterdami Szerződésben foglaltakat, valamint a Schengeni megállapodásokat, az EU Szervezett Bűnözés Elleni Akciótervét és a Kábítószer-ellenes Akcióprogramját.

A Nemzeti Stratégia végrehajtásának ellenőrzése, az egyes tárcák és az állami intézményrendszer működésének koordinálása, az ágazati szemléletek közelítése a Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság (KKB) feladata. Ez a szervezet felelős továbbá azért, hogy évente tájékoztassa a Kormányt a magyarországi droghelyzet alakulásáról és a Nemzeti Stratégia megvalósulásának értékeléséről. A végrehajtás eszközrendszerében a helyi Kábítószerügyi

⁵¹ 33. Cikk: A gyermekek védelme a narkótikumoktól és a pszichotrop anyagoktól

⁵² Átfogó Multidiszciplináris Terv (1987) és a Globális Akcióterv (1990) a keresletcsökkentés vonatkozásában.

⁵³ 86. Cikk: A pénz tisztára mosása, 96. Cikk: A kábítószer

Egyeztető Fórumok fontos szerepet töltenek be. Éves beszámolóikat a KKB alá rendelt koordinatív titkárság összesíti. A KKB kétévente elvégzetteti a Stratégia és az ellátó intézményrendszer átvilágítását és hatékonyságvizsgálatát. A Kormány ugyancsak kétévente jelentést készít a Programban foglaltak megvalósulásáról az Országgyűlés számára.

A Nemzeti Drogstratégia végrehajtása a társadalom szinte valamennyi szegmensét érinti a keresletcsökkentés, a kínálat visszaszorítása vagy a drogfüggőség káros hatásainak felszámolása tekintetében. A stratégiában nevesítésre kerültek az e területen végrehajtandó rövid, közép- és hosszú távú feladatok, valamint a végrehajtás szereplői (TOPOLÁNSZKY, 2009).

3.7 A NEM RENDŐRI SZERVEK STRATÉGIAI FELADATAI.

A több éves előkészítő munka nyomán, 2009. elején elfogadott magyar Nemzeti Katonai Stratégia⁵⁴ a Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégiájára épül. Összhangban van a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX., a Magyar Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez történő csatlakozásáról és a Szerződés szövegének kihirdetéséről szóló 1999. évi I., a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvényekkel, illetve a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről szóló 94/1998. (XII. 29.) és a Magyar Honvédség további fejlesztésének irányairól szóló 51/2007 (VI. 6.) OGY határozatokkal. Figyelembe veszi az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Stratégiai Konceptióját és az Európai Unió állam- és kormányfői által elfogadott „Biztonságos Európa egy jobb világban” című biztonsági stratégiát valamint más meghatározó nemzetközi dokumentumokat.

A stratégia alapvető célja, hogy meghatározza a Magyar Köztársaság külső biztonsága fenntartásának gyakorlati módozatait, illetve az ország belső biztonságához való hozzájárulás feladatait, ágazati stratégiaként pedig hosszútávon, 10-15 évre előtekintve meghatározza a Magyar Honvédség alkalmazásának, igénybevételeinek és fenntartásának fő elveit.

A globális biztonságot befolyásoló tényezők közül a Magyar Köztársaság biztonságára is potenciális fenyegetést jelent a terrorizmus. Terrortámadások végrehajtása elsősorban a Magyar Honvédség válságkörzetekben szolgálatot teljesítő erői ellen valószínű, a nemzetközi terrorizmus figyelemfelkeltő és létezését demonstráló törekvése következtében ugyanakkor egyes hazai objektumok, valamint a hazánk területén települő NATO és EU létesítmények, szervezetek potenciális fenyegetettsége is növekedhet. Ugyanakkor az energiához és a straté-

⁵⁴ lsd. <http://www.honvedelem.hu/cikk/0/12244/nemzetikatonaistrategia-uj.html> (letöltve: 2009. augusztus 3.), ill. A Magyar Köztársaság Nemzeti Katonai Stratégiája, Összefoglaló, HM Zrínyi Kiadó, Budapest, 2009.

giai nyersanyagokhoz történő akadálytalan hozzáférés biztosítása a kábítószeres terjedése, a politikai és a vallási szélsőségek, a klímaváltozás és a világ népességének növekedése Magyarország számára is egyre nagyobb biztonsági kihívást jelent: az ezekkel kapcsolatos válságok kialakulása előidézhet olyan helyzeteket, amelyek kezelése katonai eszközöket is igényelhet (Ild. KŐSZEGVÁRI, 2002).

A Stratégia egyik alapvető, előre mutató felismerése, hogy korunkban a katonai erő alkalmazása túlmutat a klasszikus értelemben vett fegyveres harcon. A konfliktusok megelőzése, kezelése és az azt követő rendezés – stabilizáció és újjáépítés – civil feladatai, továbbá a leszerelés, lefegyverzés és reintegráció, illetve a biztonsági szektor reformja hosszú ideig igényelhetik a katonai erők közreműködését és támogatását.

A terrorizmus elleni küzdelem összkormányzati tevékenység, melyben a nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendészeti szervek mellett más intézmények is részt vesznek. Magyarország terrorveszélyeztetettségének elhárítása, vagyis annak megelőzése, hogy az ország területén terrortámadás következzen be, a nemzetbiztonsági szolgálatok közül elsődlegesen a Nemzetbiztonsági Hivatal, a Honvédség és a Honvédelmi Minisztérium tekintetében pedig a Katonai Biztonsági Hivatal feladata.

A Kormány Nemzetbiztonsági Kabinetjének döntése alapján 2003 novemberében megalakult a Terrorellenes Koordinációs Bizottság (TKB), a Nemzetbiztonsági Hivatal, az Információs Hivatal, a Katonai Biztonsági Hivatal, a Katonai Felderítő Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, az Országos Rendőr-főkapitányság, illetve a BM határőrség részvételével. A Bizottság az érintett szervek együttműködésének hatékonyabb összehangolását hivatott biztosítani.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény értelmében a szolgálatok rendeltetése, hogy a törvényben előírt feladatok elvégzésével, a nyílt és titkos információgyűjtés eszközrendszerével elősegítsék az ország nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítését, ezáltal közreműködjenek az ország szuverenitásának biztosításában és alkotmányos rendjének védelmében. Az 1996. márciusától hatályos törvény a nemzetközi tapasztalatok alapján, a magyar viszonyokat is figyelembe véve készült. Átfogóan szabályozza a szolgálatok működését, felsorolja az egyes nemzetbiztonsági szolgálatokat és feladataikat, meghatározza irányítási rendszerüket, továbbá rögzíti a titkos információgyűjtés eszközeit és módszereit.

A törvényesség egyik garanciájaként – az előző szabályozástól eltérően – önálló szervezatként határozza meg a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot (NBSZ), amely az NBH-ból ki-

válva a harmadik polgári nemzetbiztonsági szolgálat lett. A Szakszolgálat a titkos információgyűjtésre a törvény által felhatalmazott szervezetek szolgáltató intézménye.

A nemzetbiztonsági szolgálatok elhárító és hírszerzői szolgálatokra tagozódnak. A Szakszolgálat a szükséges technikai háttérrel biztosítja. A polgári nemzetbiztonsági feladatok ellátására az országhatáron belül a Nemzetbiztonsági Hivatal illetékes, az országhatáron kívüli feladatokat az Információs Hivatal végzi. A feladatok a végrehajtás szintjén nem határolódnak el ilyen élesen (pl. az ország esetleges terrorfenyegetettsége, a nemzetközileg ellenőrzött termékek jogellenes forgalma vagy a nemzetközi szervezett bűnözés és annak magyarországi vonatkozásai a Nemzetbiztonsági Hivatallal és az Információs Hivatallal szemben is feladatot állítanak.). Ezért a szolgálatok szorosan együttműködnek egymással.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli minisztert a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokkal, a Nemzeti Biztonsági Felügyelettel és a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központtal kapcsolatos feladatai ellátásában a Miniszterelnöki Hivatal keretei között működő Nemzetbiztonsági Iroda segíti.

A biztonságpolitikai célok nemzetközi vonatkozású feltételeinek elsődleges kormányzati felelőse a Külügyminisztérium. A döntésekhez szükséges információk beszerzésével és feldolgozásával más tárcák is foglalkoznak. Vannak ugyanakkor olyan információk, amelyek a hivatalos kapcsolati csatornákon nem vagy csak korlátozottan szerezhetők be. Ezért van szükség hírszerző szolgálatokra, amelyek sajátos eszközrendszerükkel szerzik meg a más módon nem elérhető információkat, majd ütköztetik a nyílt adatokkal, és ez alapján elemzéseket végeznek, következtetéseket vonnak el.

Az Információs Hivatal tevékenységét alapvetően az ország határain kívül végzi, amelyet megalapoz, illetve kiegészít az ehhez szükséges hazai bázisú, de külföldi irányultságú eszközrendszer kiépítésével. A Hivatal a Magyar Köztársaság biztonságát, politikai, gazdasági és más érdekeit, állampolgárait veszélyeztető, ideológiailag motivált, politikai célokat követő nemzetközi terrorszervezetek és külföldi szélsőséges csoportok struktúrájára, tagjaira, tervezett erőszakos cselekményeire, támogatói körére, pénzügyi-gazdasági háttérére és infrastruktúrájára vonatkozó, a terrorcselekmények megelőzését célzó titkosszolgálati tevékenységet folytat. Az állami-politikai döntéshozók tájékoztatása érdekében figyelemmel kíséri az egyes államok és a terrorszervezetek közötti összefonódásokat, a titkosszolgálatok és a terrorista szervezetek, szélsőséges politikai-vallási csoportok közötti kapcsolatokat, a terrorista szervezetek által alkalmazott új módszereket (például Internet-felhasználás), a terrorszervezetek biológiai, illetve vegyi fegyverek előállítására vonatkozó törekvéseit. Az Információs Hivatal nem bűnüldöző szerv. A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén arra terjednek ki fel-

adatai, hogy hírszerzési információkkal támogassa a belföldi illetékességgel működő nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnüldöző szervek munkáját. A bűnszervezetekre és tevékenységükre vonatkozó konkrét adatok és értesülések gyűjtésén túl a Hivatal feladata az ország határain kívüli minden olyan esemény, fejlemény és jelenség figyelemmel kísérése és jelzése, mely a magyarországi bűnügyi helyzetre hatással lehet (IZSA, 2009).

3.8 AZ INTEGRÁLT VÉDELMI SZFÉRA MEGTEREMTÉSÉNEK SZÜKSÉGSZERŰSÉGE A TERRORIZMUS ÉS A KÁBÍTÓSZER ELLENI KÜZDELEM ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN.

A védelmi-biztonsági szféra integrációja a modern állammal szembeni olyan alapvető követelmény, amely a XX. század végének politikai-gazdasági kihívásainak összefüggésében fogalmazódott meg (WEINBERG, 2006, WEINBERG – EUBANK, 2007, FORST, 2009, PETŐ- SZALONTAI, 2002). Az integráció az itt használt értelemben elsősorban nem a szervezeti rendszer egyes elemeinek összekapcsolását, átszervezését jelenti, hanem a rendelkezésre álló erőforrások hatékonyabb kihasználásának lehetőségét, a párhuzamosságok megszüntetését, az együttműködés a szinergia révén elérhető előnyök maximális biztosítását. A terrorizmus és a kábítószer-ellenes küzdelem ma olyan globális kihívást jelent, mely csak az egyes országok részéről történő együttműködés keretei között kezelhető. Az egyes országok a nemzetközi egyezmények által biztosított keretek között együttműködnek, politikai, gazdasági, védelmi szövetségeket, tömörülésekhez tartozhatnak. A rendőri, katonai és nemzetbiztonsági szervek feladatait – a nemzeti érdek elsődleges figyelembe vételével – a saját országra irányadó jog állapítja meg, együttműködésük ugyancsak a nemzetközi egyezmények szerint, az integráció különböző szintjein valósul meg.

A rendészeti igazgatás közigazgatás-tudományi értelemben azokat a közigazgatási tevékenységi fajtákat jelöli, amelyek a közrendet, a közbiztonságot, a személyes biztonságot szolgálják: ilyen feladatok a közigazgatás minden ágazatában (alágazatában) találhatóak. A rendészeti és a rendőri feladatok, tevékenységek közé egyenlőségjel nem tehető: a rendészet legáltalában értelemben olyan közigazgatási tevékenységet jelent, mely a közrend, közbiztonság fenntartására valamint a megsértett közbiztonság helyreállítására irányul. A rendőri tevékenység a rendészetben belül, annak részeként helyezhető el.

A rendőrség feladatai a rendőrségről szóló, a szervezetrendszert a 2007. évi XC. törvénnyel jelentősen módosított 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet szerint három fő csoportba oszthatók: ezek a bűnmegelőzési és bűnüldözési, rendészeti és közigazgatási teendők

(KILÉNYI, 2008. pp. 1624-1627, p. 1643). A törvény által állami, fegyveres, rendvédelmi szervként meghatározott rendőrség (Rtv. 4. § /1/ bek.) rendőrség szervezete – a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet szerint szolgálati ágakra (bűnügyi, közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, igazgatásrendészeti, személy- és objektumvédelmi, határrendészeti), szolgálatokra (terrorelhárító szolgálat, repülőtéri rendészeti szolgálat, tűzszerész szolgálat, rendőri csapaterő, ügyelet és védelmi igazgatási szolgálat, állami futárszolgálat, bevetési szolgálat) és szakszolgálatokra (gazdasági, humánigazgatási, hivatali és ellenőrzési szakszolgálat) tagozódik. A rendőrség az erre vonatkozó szabályok szerint köteles más szervekkel (helyi önkormányzatok, nevesített államigazgatási szervek) köteles az együttműködésre.

Az Rtv. 2007-es módosítása a 20118/2006. (VI. 30.) Korm. határozatban foglaltakat részben megvalósítva a határőrség szerveinek a rendőrség országos és területi szerveibe történő szervezeti integrálását (szakmailag vitatott eredménnyel) megvalósította⁵⁵. Ez a védelmi igazgatás „hagyományos” közigazgatási feladatmegosztása szempontjából mindenképp figyelemre méltó változást jelentett, hisz a rendvédelmi igazgatáshoz tartozó rendőrség a, Magyarország szuverenitását a külső támadástól való fegyveres védelmét biztosítani hivatott, határvédelmi és rendészeti tevékenységet ellátó szervezettől vette át⁵⁶.

Az irányítás „hagyományos”, ágazati rendszerétől eltérően az integrált biztonsági szektor koncepciója elsősorban az egyes tevékenységek – az információáramlás, a tervezés, az operatív szintű megvalósítás – összekapcsolása révén tér el. Az ágazati hatáskörök (és a szervezeti-intézményi rendszer) változatlanok maradnak, *maga az összekapcsolt rendszer* lesz képes arra, hogy integrálja a biztonság megteremtésére irányuló erőfeszítéseket, lehetővé téve ezzel komplex válságkezelési feladatok ellátását.

A modell célja a válságkezelő tevékenység hatékonyságának fokozása: terrorizmus és az ahhoz kapcsolható szervezett bűnözés elleni magyarországi (és nemzetközi) küzdelemben azonban a hangsúly egyre inkább a *megelőzésre* tevődik. Mint azt Beraczkai Antal egy 2004-ben tartott előadása nyomán készült tanulmányában összegezte, a jövőre nézve (legalább) hét potenciális fenyegetési forrással kell szembenézniük: ezek az Al-Kaida és a globális dzsihad-

⁵⁵ A megyei rendőr-főkapitányságok regionalizálása még nem valósult meg. A fővárosi kerületek rendőrkapitányságait 2009. március 1. óta 5 régióba egységesítették: belvárosi, észak-és dél-budai, valamint észak- és délpesti.

⁵⁶ Az államhatár védelmezése és az államhatár őrzése funkcionálisan elkülönült feladatot jelentett: az első alapvetően az országot ért fegyveres támadás, külső fegyveres csoport váratlan betörése esetén való, honvédelmi célú fellépést jelentette, a második az államhatár védelmét és annak jogellenes átlépésének megakadályozását. A rendészeti tevékenység részét képezte, de attól bizonyos fokig el is különült a Határőrség bűnüldöző tevékenysége, ahol a törvényben meghatározott ügyekben a határőrség nyomozó hatóságként járt el. (TORMA, 1999, pp. 98-99.)

mozgalom túlélése, a nacionalista terrorizmus, a szélsőbalos extrém terrorista csoportok fel-támadása, az extrém jobboldali terrorizmus visszatérése, a palesztin terrorizmus terjedése, a szervezett bűnözés és a terrorizmus közötti kapcsolat, végezetül pedig a terrorizmus új mód-szereinek megjelenése és elterjedése (BERACZKAI, 2005, pp. 130-135). Bár Magyarország nem tartozik a közvetlenül terrorfenyegetésnek kitett országok közé, földrajzi helyzetéből adódóan (az EU egyik keleti határországa, logisztikai központ) a más országok elleni terror-cselekményekre való felkészülés szempontjából vonzó célpontot jelenthet. A terrorizmus lényegéből adódóan a már véghez vitt terrorcselekmény ellen nincs védekezési lehetőség, a társadalom „önvédelmét” kizárólag a prevenció (a felderítés, bűnmegelőzés) tudja biztosítani (KŐSZEGVÁRI, 2004).

A terrorizmus minden érintett (veszélyeztetett) ország számára biztonsági kockázatot, fenyegetést jelent. Az egyes államok más-más biztonsági fenyegetésekkel (instabil államalakulatok, föderációk romjain megjelenő agresszív nacionalizmusok, etnikai, faji alapon szerveződő népiirtás, militáns iszlám fundamentalizmus terjeszkedése, regionális konfliktusok, tömeges éhezés, kezelhetetlen tömeges migráció stb.) kell, hogy szembenézzenek: nemzeti-biztonsági stratégiáik elsősorban az adott országot elsősorban érintő kihívásokra igyekeznek választ találni (GAZDAG, 2001, pp. 32-35, KRISTON-PÓCSIK, 2005, pp. 60-61.). Napjaink globális világában azonban a nemzetbiztonság nem kezelhető többé kizárólagosan „belügy-ként”: a határokon átnyúló fenyegetésekre határokon átnyúló válaszokat kell találni (KIS-BENEDEK, 2003). Egy állam biztonságpolitikája hagyományosan a külpolitika, belpolitika, védelempolitika és az ehhez kapcsolódó ágazati politikák stratégiaileg is tervezett összességét jelenti. A nemzeti biztonsági stratégia, mint az állam biztonságát meghatározó egyik alapdo-kumentumnak, illetőleg az ágazati (pl. katonai, rendvédelmi) stratégiáknak e komplex, az ország szövetségi-külkapcsolati rendszerének követelményeit messzemenőig érvényesíteni kívánó szempontrendszer érvényesíteniük kell – s mint fentebb rámutattunk, a magyar nemzeti stratégiákban érvényesülnek is.

Magyarország – összetett okok miatt – nem rendelkezik *a nemzetbiztonsági szolgálatoakra vonatkozó ágazati stratégiával*. Ez - Tüttö Szabolcs szerint – felvetheti annak kérdését is, hogy szükség van e egyáltalán a szóban forgó ilyen stratégiára, „hisz a rendszer anélkül is működőképes”. Egyet kell értenünk Tüttövel: a rendszer valóban működőképes, azonban olyan funkcionális zavarokkal terhelt, melyek épp a ma még hiányzó stratégiával, az abból adódó szervezeti átalakítással kezelhetőek lennének. A stratégiaalkotás lényegében kormányzati feladat, a stratégia végrehajtásához – különösen a szervezeti rendszer esetleg mégoly in-dokolt átalakításához is – „kétharmados” törvények módosítására (azaz a pillanatnyi pártér-

dekeken átnyúló nemzeti konszenzusra) lenne szükség, ez pedig, mint Tüttő indokoltan állítja, „a jelenlegi magyar belpolitikai helyzetben aligha elképzelhető.” (TÜTTŐ, 2007.). A szervezeti rendszer, az alkotmányjogilag rendezett honvédelmi, rendvédelmi, nemzetbiztonsági hatás- és feladatköröket nem érintő együttműködés (a fentebb kifejtett integrált védelmi szféra kialakítása) alapvető jogszabályi változtatásokat nem igényel.

A terrorizmus elleni tevékenységet – mondja a nemzetközi szakirodalommal és tapasztalatokkal teljes összhangban Tüttő - a megelőzés elvén kell szervezni. A terrorizmus elleni hatékony fellépés a jövőben is az elhárítási, hírszerzési és (itt érezzük a nyitás szükségességét) a honvédelmi és rendvédelmi funkciók elkülönülésén, ugyanakkor azonban *erőfeszítései maximális összehangolásának biztosításán* kell, hogy alapuljon. E szervezetek feladatait ma – a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról rendelkező 2073/2004 (III. 31.) Korm. határozatban foglaltakkal összhangban⁵⁷ – az ágazati *jogszabályok* határozzák meg. Indokolt, de nem elengedhetetlen a különálló nemzetbiztonsági stratégia megalkotása – amire első sorban szükség és lehetőség van, az a meglévő eszközök hatékonyabb kihasználása.⁵⁸ E tevékenységet a Kormány 2239/2005 (X. 28.) sz. határozata alapján létre hozott, magas szintű testület, a Terrorellenes Koordinációs Bizottság⁵⁹ hangolja össze. A TKB-ban rejlő potenciál álláspontunk szerint nem kerül kellőképp kihasználásra.

A terrorszervezetek és a kábítószer-bűnözés ma olyan kiemelt nemzetbiztonsági kockázatot jelent, mely csak megelőzés magasabb szintjének biztosításával kezelhető. Mint SZABÓ már hivatkozott tanulmányában (2003/a.) rámutat, a terrorszervezetek – bármennyire is vitatjuk az elméletek helyességét – a terrorcselekmények végrehajtása indoklásául jól értelmezhető elmélettel rendelkeznek. Ezek az elméletek sokszínűek, gyakran igen eltérő ideológiai-eszmei alapokra vezethetők vissza. A terrorizmus elleni küzdelem „nem válogathat”, minden típusú kihívás kezelésére késznek kell lennie. A védekezést a kockázatok reális felmérésén alapuló, komplex stratégiai tervezés alapozza meg, melynek végrehajtásában minden érintett szervezetnek együtt kell működnie.

⁵⁷ A terrorizmus elleni küzdelem – a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiája szerint – „integrált megközelítést kíván meg, amely többek között magában foglalja a megelőzést és a beavatkozás eszközeit, a terrorizmus anyagi alapjainak ellehetetlenítésre irányuló nemzetközi erőfeszítéseket és a kritikus infrastruktúra védelmét”: Mindez az érintett szervezetek megfelelő kiképzését és felszerelését, gyors és rugalmas alkalmazkodását teszi szükségessé (III.3.1.).

⁵⁸ Az informális együttműködés 2008. februárjában közös ügyészégi-rendőrségi nyomozócsoport, valamint a rendőri szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok részvételével operatív felderítőcsoport alakult annak kapcsán, hogy több kormánypárti politikust támadás vagy fenyegetés ért.

⁵⁹ Vezetője az NBH főigazgató-helyettese, tagjai az NBH, az IH, a KBH a KFH, a NBSz, az ORFK vezető beosztású küldöttei. A Bizottság üléseit elvileg heti rendszerességgel tartaná, 2006-ban azonban ténylegesen csak 12 ülésre került sor, az NBH évkönyve szerint egyik legnagyobb eredménye a „Mohamed-karikatúrák magyarországi hatásainak mérséklése” volt.

A magyar politikafejlődés legújabb fejleményeit áttekintve HÉJJA és KENEDLI (2009) kimutatták, hogy a 2008-ban elfogadott Külkapcsolati Stratégia és a 2009-ben kihirdetett Katonai Stratégia a kormányzat a stratégiarendszer megújítására vonatkozó szándékát tükrözik vissza. A Külügyminisztérium megkezdte a NATO és EU-tagságunkkal összhangban álló Nemzeti Biztonsági Stratégia kidolgozásának előkészítését is: az a munka a hadtudományok elé azt a feladatot állította, hogy a nemzetközi helyzet jelenlegi állapota fejlődési tendenciáinak értelmében adjon választ a felmerült biztonság- és védelempolitikai kérdésekre – azaz a stratégia-alkotáshoz a tudomány ismeretrendszerének felhasználásával teremtsen hosszú távú előrelátást biztosító feltételeket. Egyet kell értenünk a két szerzővel abban, hogy „a biztonsághoz hasonlóan a rá vonatkozó stratégia is kellőképpen is bonyolult és számtalan kapcsolódási ponttal rendelkezik” (HÉJJA és KENEDLI, 2009, p. 20.). A biztonsági stratégia, mint jövőkép, s mint az a nemzeti érdekeket és értékeket, mint védendő vívmányokat és biztosítandó célkitűzéseket tükröző, alapvetően politikai dokumentum, ami egyszerre a cselekvés keretrendszere és a végrehajtással érintett szervek (nemzetbiztonsági szolgálatok, rendvédelmi szervek) jövőképe is. Lényegében ez a jövőkép határozza meg, hogy a szóban forgó szervezeteknek miként feleljenek meg a velük szemben állított követelményeknek (Ist. SZTERNÁK, 2002).

Mindennek tükrében igen lényeges, hogy e stratégia milyen tendenciákkal számol, s ennek eredményeként milyen környezeti jövőképet valószínűsít. Álláspontom szerint a kábítószerek és a terrorizmus összefonódása és az ebből adódó veszélyek jóval túlmutatnak a társadalmi/kulturális tendenciaként lennének értékelhetők: „meta-tendenciává” váltak, mely komoly és intézményrendszerben és a jogi szabályozásban is visszatükröződő válaszokat követel (TARJÁN, 2004).

A tudomány akkor tud leginkább hozzájárulni a stratégia sikeréhez, ha – saját eszközeivel - feltárja azokat a nemzetbiztonság szempontjából lényeges összefüggéseket feltárja, javaslatot tesz a probléma kezelésére.

E stratégia álláspontom szerint aligha kerülheti meg a szervezeti-intézményi rendszer felülvizsgálatát, szükségzerű átalakítását, a védekezéshez szükséges technikai eszközrendszer magas szintű megteremtését (SZŐCS, 2004) sem. A nemzetbiztonság jövője szempontjából kritikus kérdés, hogy – felülemelkedve a pártérdekeken – sikerül-e ezekben a kérdésekben a politikai erőknek közös megegyezésre jutni. Érvekkel, a valóság feltárásával, a fejlődési tendenciák bemutatásával, a védekezés eszközrendszerére való javaslattétellel ebben tud a tudomány segíteni. A hatvanas évek elején az amerikai belpolitikában, az elnöki adminisztráció és a katonai vezetés konfliktusai „érlelték meg” a jelszót: a háború túlságosan

komoly eszköz ahhoz, hogy szabad lenne a katonákra hagyni. A biztonságpolitikában, a terrorizmus esetében kicsit fordított a helyzet: a fenyegetés túl nagy, túl közvetlen ahhoz, hogy kezelését kizárólag politikai stratégiákra ehetne bízni. A döntéshozatal a politikum feladata és felelőssége. A tudományé, hogy mindazokat az eszközöket a politikum kezébe adja, mely nélkül felelős döntés a XXI. század hajnalán már nem hozható.

ÖSSZEGZÉS.

- Az USA 2001 után jelentősen változott stratégiai hozzáállása eredményeképp egyre több országban jelenik meg a terrorizmus elleni fellépés egy szélesebb, belbiztonsági stratégián nyugvó feladatként. E megközelítésben a hangsúly egyre inkább a megelőzésre tevődik át, új típusú munkamegosztásnak kell kialakulnia a rendvédelmi és katonai szervek feladatai között.

- A terrorelhárítás Magyarországon is több szervezet, mindenekelőtt azonban a rendőrség feladata. A rendőrségnek vannak meg azok a szükséges jogi felhatalmazásai, melyek a terrorista cselekmények felkutatását, megakadályozását lehetővé teszik, ugyanakkor a felderítés, hírszerzés területén szorosan együtt kell működnie az erre szakosodott szolgálatokkal.

- A terrorizmus elleni harcban a katonai fellépés lehetősége korlátozott, azonban egyes körülmények között nélkülözhetetlen. A globális veszélyből adódóan szükség lehet katonai csapásmérő erők alkalmazására, nemzetközi katonai erők beavatkozására: az USA-t ért terrortámadás nyomán nem csak az amerikai hadsereg, de a NATO is az afganisztáni katonai erő alkalmazása mellett döntött. A dél-amerikai országokban az országrészeket, tartományokat ellenőrzésük alatt tartó kábítószer előállító és csempésző szervezetek ellen is főként a katonai erők bevetése járhat eredménnyel. Ehhez a szükséges jogi kereteket nemzetközi szerződések biztosítják.

- A terrorizmus és a kábítószer elleni komplex harc a nemzetbiztonsági és védelmi stratégiák összehangolását is megköveteli. A nemzeti drogstratégia ágazatokon átnyúló stratégiai koncepció, mely hosszú- közép- valamint rövidtávon határozott meg célokat. Sajnos a célokhoz szükséges anyagi eszközök nem mindig állnak a végrehajtásban érintett szervezet rendelkezésére. E stratégia céljai elsősorban a keresletcsökkentés, a kínálat visszaszorítása és a drogfüggőség káros hatásainak felszámolása tekintetében jelentenek feladatokat.

- A nem rendőri szervek stratégiai feladatai közül a Nemzeti Katonai Stratégiát kell kiemelnünk, mely hosszas előkészítés után 2009 elején került elfogadásra. A Katonai Stratégia alapvető célja, hogy egyrészt meghatározza a Magyar Köztársaság külső biztonsága fenn-

tartásának gyakorlati módozatait, illetve az ország belső biztonságához való hozzájárulás feladatait, ágazati stratégiaként pedig hosszú távra határozza meg a Magyar Honvédség alkalmazásának, igénybevételeinek és fenntartásának fő elveit. A katonai erők a terrorizmus és kábítószer-ellenes harcban csak kivételes helyzetben alkalmazhatók: tipikusan olyan közös külföldi katonai missziókban (pl. Afganisztán), melyek célja a kábítószer és terrorizmus politikai, gazdasági hátterének erő alkalmazásával történő felszámolása.

- A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységére jelenleg önálló stratégia nem vonatkozik, az alkotmányjogi szempontból alapvető 1995. évi CXXV. törvény alapvetően szabályozza a szolgálatok működését, felsorolja az egyes szolgálatokat és feladataikat, meghatározza irányításrendszerüket, rögzíti a titkos információ gyűjtés eszközeit és módozatait, a nemzetbiztonsági szolgálatok elhárító és hírszerzői szolgálatokra tagozódnak: a terrorizmus elleni harcban mind két ágának igen jelentős szerepe van.

- A magyar védelmi és biztonsági igazgatás ágazatilag elkülönült, alkotmányjogilag és közigazgatás jogilag megalapozott rendszerét nem célszerű és nem is szabad nagy átalakításoknak kitenni, hisz kényes politikai és jogi egyensúlyok, alkalmanként kompromisszumok segítségével jutottunk el a jelenlegi helyzetig. Szükséges és lehetséges is olyan stratégiai megközelítés bevezetése (integrált belbiztonsági stratégia), mely a külföldi tapasztalatokból ismert *homeland security* megközelítés talaján áll. E stratégiának megfelelően állandó, naprakész információáramlást kell biztosítani az érintett szervezetek között. Közös kiképzési programokat, felkészítő tréningeket kell tartani a jelenlegi magas szintről a terrorellenes és kábítószer-ellenes fellépést az operatív szinteken is össze kell tudni kapcsolni.

A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK.

A kábítószer társadalmi tömegproblémaként a XX. sz. utolsó évtizedeiben jelent meg, új és új megjelenési formákban öltött testet, a XXI. sz. elejére pedig a terrorizmusnak is kialakult az az új, globális formája, amely szorosan összekapcsolódik a szervezett bűnözéssel és a kábítószeres előállításával, csempészetével. A kábítószer részben e szervezetek jelentős pénzügyi forrását jelenti, részben, mint a terrorizmus eszköze is szolgál, hiszen azzal, hogy a fundamentalista iszlám szervezetek ellenségének tartott nyugati demokráciákba juttatják a kábítószeret és ott széles körben terítik azt, egyben jelentős csapást is sikerül mérni ezekre az országokra (függőség kialakítása, bűncselekmények számának növekedése, kábítószerre visszavezethető betegségek). A kábítószer-ellenes küzdelem legfontosabb célkitűzése a kereslet csökkentése és a kábítószer piacra jutásának megakadályozása. Ennek érdekében a nemzeti hatóságok tevékenységének összehangolása vált szükségessé.

A kábítószer-bűnözés mint a modern szervezett bűnözés egyik legrégebbi formája lehetővé tette, sőt ki is kényszerítette, hogy olyan rendőri módszerek fejlődjenek ki, amelyek – szükség szerint katonai eszközökkel kiegészítve – a bűnmegelőzést szolgálják, pontosabban magának a társadalmi problémának az eskalációját akadályozzák meg. Operatív eszközök használata, a hírszerzés és az információ megfelelő intézkedésekre jogosult szervezetekkel való megosztása a leghatékonyabb eszköz a kábítószer elleni küzdelemben is: optimális esetben megakadályozza a szer piacra jutását.

Magyarországon a kábítószer-bűnözés és a terrorizmus elleni harc még minőségileg más formában jelenik meg. Hazánk közvetlen terrorista támadással még nem szembesült, kábítószer szempontjából először tranzit országnak, majd célországnak, végül egyes kábítószeres vonatkozásában önálló országnak minősült, ahol fellelhetők ugyan szervezett bűnözői csoportok, ezek azonban jelenlegi ismereteink szerint terrorszervezetekkel közvetlen, hazánk biztonságát is veszélyeztető kapcsolatban nem állnak.

A magyar biztonságpolitika e fenyegetésekkel számol, a kockázati tényezők kezelése a kábítószer-ellenes stratégiákban, illetőleg az ágazati stratégiákban megjelent. Fel kell azonban készülni arra, hogy kockázati esemény bekövetkeztekor azokra a legmegfelelőbb eszközökkel hatékonyan sikerüljön reagálni: ez a honvédség, a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok magas szintű együttműködését követeli meg. Mindezt egy olyan ágazatok feletti integrált belbiztonsági stratégiának kellene a jövőben elősegítenie, mely lehetővé teszi az érintett szervezetek magas szintű együttműködését, feladatai koordinálását, ugyanakkor nem

kívánna új szervezeti- intézményi kereteket, hanem a jelenlegi rendszert működtetné lényegesen nagyobb hatáskörrel. Munkám záró részében a jelenlegi magyar szervezeti, stratégiai, jogszabályi feltételek között a narkóterrorizmus kezelésének egy ilyen, a jelenleginél hatékonyabb módjára vonatkozó megközelítés bevezetésére tettem kísérletet.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK.

1. Kutatásaimmal igazoltam, hogy olyan globális fenyegetéssel állunk szemben, mely a biztonságpolitikai, katonai és rendvédelmi stratégiák összehangolását igényli és a lehető legszorosabb nemzetközi együttműködést követeli meg.

2. Javaslatot tettem olyan operatív módszerekre, konkrét tennivalókra, amelyek a kábítószer-bűnözéshez kapcsolódó terrorcselekmények megelőzése és felderítése érdekében a magyar illetékes szervek feladatrendszerébe illeszkednek. Azonosítottam a kábítószer-bűnözés és a terror elleni küzdelem fő feladatait és az érintett szervek közötti feladatmegosztást. Kimutattam az esetleges hatásköri átfedéseket, az együttműködési rendszer nehézségeit és a hatékonyabb működéshez szükséges követelményeket.

3. Igazoltam, hogy a probléma kezelésére nem elsősorban ágazati válaszokkal és szervezeti változtatásokkal kell előállni, hanem a meglévő intézményi rendszer hatékonyabb működtetését kell elérni. Rámutattam a védelmi szektor speciális integrációjának elkerülhetetlenségére.

AJÁNLÁSOK.

- A kábítószer bűnözés és a vele kapcsolatos terrorizmus elleni küzdelemben nem új intézményeket kell létrehozni, hanem a meglévő intézmények hatékonyabb működését kell biztosítani.
- A magyar rendészeti, nemzetbiztonsági és katonai szervezetek között az együttműködés alapvető feltételei biztosítottak. Az egyes hatáskörök között azonban vannak átfedések, párhuzamosságok is. Ezek felszámolására törekedni kell, ugyanakkor azonban azt is lehetővé kell tenni, hogy a társszervek a megfelelő információ birtokában legyenek.
- A leglényegesebb feladat a felderítő munka minőségének javítása, az információ megfelelő koordinációja. Az együttműködés jelenlegi keretrendszere ehhez nem tűnik elégségesnek, ugyanakkor a már létező koordinációs mechanizmusok és az egyes szervekhez telepített hatáskörök jobb kihasználása hatékonyabb bűnmegelőzési és felderítési mutatókat tenne lehetővé, összességében pedig alkalmas lenne e cselekedetek társadalomra való veszélyességének csökkentésére.
- Munkám egyik lényeges célkitűzése volt, hogy olyan, a problémakör komplex feldolgozását lehetővé tevő tárgyalási módot vezessenek be, mely – a dolgozat továbbfejlesztésével, az értekezéssel szembeni terjedelmi korlátok által már nem kötötten – szakmai kézikönyvként, esetleg tansegédletként, minősített adatokkal, információkkal kiegészítve pedig belső szakmai továbbképzéseken való felhasználásra is alkalmas tananyagként is alkalmazható lenne.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- ADLER, Freda - MUELLER, Gerhard O. W. – LAUFER, William S.: Kriminológia, Osiris, Budapest, 2000
- AIELLO, Michael: Social Engineering – In: JANCZEWSKI - COLARIK, 2008, pp. 191-198.
- ALMÁSI Ferenc - KÁDÁR Pál: „Új típusú” terrorcselekmény, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2003., <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/ujtipus.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- ARIELY, Gil: Knowledge Management, Terrorism, and Cyber Terrorism – In.: Janczewski - Colarik, 2008, pp. 7-16.
- ÅRNES, André: Identification and Localization of Digital Addresses on the Internet – In.: JANCZEWSKI - COLARIK, 2008/a, pp. 366-373.
- ÅRNES, André: Large-Scale Monitoring of Critical Digital Infrastructures – In.: Janczewski - Colarik, 2008/b, pp. 273- 280.
- ARQUILLA, John – RONFELDT, David (eds): Networks and Netwars, Rand, Santa Monica, 2002/a.
- ARQUILLA, John – RONFELDT, David: The Advent of Netwar (Revisited) – In.: ARQUILLA–RONFELDT, 2002/b, pp. 1-28.
- ARQUILLA, John - RONFELDT, David – ZANINI, Michele: Networks, Netwar, and Information-Age Terrorism - In.: LESSER – HOFFMAN – ARQUILLA – RONFELDT – ZANINI, 1999, pp. 39-84.
- DOD ANTI TERRORISM HANDBOOK 2004, Assistant Secretary of Defense for Special Operations and Low Intensity Conflict:, Washington DC, 9 February 2004
- ATKINSON, Rita L. – ATKINSON, Richard C. – SMITH, Edward E. – BEM, Daryl J.: Pszichológia, Osiris, Budapest, 1997.
- AZZAM-NUSSEIBEH, Maha: The Centrality of Ideology in Counterterrorism Strategies in the Middle East - In.: Forest, 2007, pp. 319-335.
- B.MCALLISTER, William: Drug Diplomacy in the Twentieth Century - An international history, Taylor & Francis Routledge, London – New York, 2000
- BAGI, Ildikó, Dr.: „Amikor bajban vagy, de nem eléggé...” – In.: Ügyészek Lapja, 2001, 5. sz.
- BARTHOLOMEES, J. Boone, Jr.: Guide to National Security Policy and Strategy, U.S. Army War College, Washington, July 2004

- BARTON, Adrian: *Illicit Drugs - Use and Control*, Taylor & Francis Routledge, London – New York, 2003.
- BAYER, István: *A kábítószer*, Gondolat, Budapest, 1989
- BAYER, István: *A drogok történelme-a kábítószeres története az ókortól napjainkig*, Aranyhal Könyvkiadó, Budapest, 2000
- BERACZKAI Antal: Milyen terrorista fenyegetésekkel kell számolnunk a jövőben? A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Baraczkai.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- BERACZKAI Antal: Régi- új terrorista fenyegetések? In.: *Szakmai Szemle*, 2005. évi 1. szám, pp. 130-136.
- BERECZKI, Sándor: *Délibáb/ Van kivezető út a szenvedélybetegségből*, Emberbarát Alapítvány, 2000.
- BERECZKI, Sándor: *Segítség-Segítünk*, Emberbarát alapítvány, 2002/a.
- BERECZKI, Sándor: *A tudatos önépítkezés fokozatai - A szenvedélybeteg tennivalói felépülése és társadalomképessége érdekében*, Emberbarát Alapítvány, 2002/b.
- BERTRAM, Eva - BLACHMAN, Morris - SHARPE, Kenneth - ANDREAS, Peter (eds): *Drug War Politics - The Price of Denial*, University of California Press, Berkely – Los Angeles – London, 1996.
- BÉRES, János – TÓTH András: *Hezbollah – Political Party or Terrorist Group*, *Tradecraft Review* (Szakmai Szemle), Special Issue, 2009, pp. 45-55.
- BHALÓ, András – PRANDLER, Árpád: *Nemzetközi szervezetek és intézmények*, Aula Kiadó, Budapest, 2001.
- BIOTECHNOLOGY RESEARCH IN AGE OF TERRORISM, 2003: National Research Council of the National Academies, The National Academies Press, Washington DC, 2003
- BIRTA, Zsuzsa (szerk.): *Az ENSZ tevékenységének fókuszában - Jegyzetek előadóknak*, Egyesült Nemzetek, New York, kiadta a Tájékoztatási Főosztály együttműködésében a Magyar ENSZ Társasággal, 1990.
- BOELLINGER, Lorenz: *A német drogtörvény a gyakorlatban*, *Fundamentum* V/1, 2001. január, online változat, <http://fu.web.elte.hu/drogeria/cikk/0236fundamentum200101-3.html>, letöltve: 2009. augusztus 3.

- BORER, Douglas A.: Problems of Economic Statecraft: Rethinking Engagement - In.: BARTHOLOMEES, 2004, pp. 165-178.
- BORER, Douglas A. – FREEMAN, Michael: Thinking Strategically: Can Democracy Defeat Terrorism? – In.: FOREST, 2007, pp. 56-79.
- BOTOS Csaba: A terrorizmus gazdasági-pénzügyi háttere, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2005, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Botos.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- BOWMAN, Bradley L.: U.S. Grand Strategy for Countering Islamist Terrorism and Insurgency in the 21st Century – In. FOREST, 2007. pp. 29-55.
- BRUNST, Phillip W.: Use of the Internet by Terrorists – A Threat Analysis – In NATO, 2008 – pp. 34-60.
- BUDA, Béla, Dr.: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.
- BURR, J. Millard – COLLINS, Robert O.: Alms for Jihad - Charity and Terrorism in the Islamic World, Cambridge University Press, Cambridge - New York – Melbourne – Madrid - Cape Town, Singapore - São Paulo, 2006
- BUXTON, Julia: The Political Economy of Narcotics - Production, Consumption and Global Markets, Fernwood Publishing – Nova Scotia, Zed Books – London-New York, 2006.
- BYMAN, Daniel: Deadly Connections - States that Sponsor Terrorism, Cambridge University Press, Cambridge - New York – Melbourne – Madrid - Cape Town – Singapore - São Paulo, 2005.
- BYRNES, Mark E. – KING, David A. – TIerno, Philip M., Jr (eds): Nuclear, Chemical and Biological Terrorism, Lewis publishers, Boca Raton - London - New York - Washington, D.C., 2003.
- CAMPAIGN – BUILDING A COLLECTIVE OPEN SOURCE INTELLIGENT SYSTEM, A Discussion Paper – In.: NATO, 2008, pp. 8-23.
- CARAFANO, James Jay – KOCHEMS, Alane: Engaging Military Contractors in Counterterrorism and Security Operations - In. FOREST, 2007, pp. 190-207.
- CARSON-DEWITT, Rosalyn, M.D. (ed): Drugs, Alcohol, and Tobacco - Learning About Addictive Behavior, Volume 1 A to Dri Index, Thomson Gale, New York – Detroit – San Diego – San Francisco – Cleveland - New Haven – Conn – Watervill – Maine – London – Munich, 2003/a.

- CARSON-DEWITT, Rosalyn, M.D. (ed): *Drugs, Alcohol, and Tobacco - Learning About Addictive Behavior, Volume 2 A to Dri Index*, Thomson Gale, New York – Detroit – San Diego – San Francisco – Cleveland - New Haven – Conn – Watervill – Maine – London – Munich, 2003/b.
- CARSON-DEWITT, Rosalyn, M.D. (ed): *Drugs, Alcohol, and Tobacco - Learning About Addictive Behavior, Volume 3 A to Dri Index*, Thomson Gale, New York – Detroit – San Diego – San Francisco – Cleveland - New Haven – Conn – Watervill – Maine – London – Munich, 2003/c.
- CHALIAND, Gérard – BLIN, Arnaud: *The History of Terrorism - From Antiquity to al Qaeda*, University of California Press, Berkeley – Los Angeles – London, 2007.
- CHARLES, Robert B.: *Narcotics and Terrorism - Links, Logic, and Looking Forward*, Chelsea House Publishers, Philadelphia, 2004.
- CHEMICAL AND BIOLOGICAL TERRORISM, Health Science Policy Program, National Academy Press, Washington, D.C., 1999.
- CHEPESIUK, Ron: *The War on Drugs - An International Encyclopedia*, ABC-CLIO, Santa Barbara, 1999.
- CHIER, Ruth: *Danger – Marijuana*, The Rosen Publishing Group's Power Kids Press, New York, 1996.
- CHOMSKY, Noam: *The Culture of Terrorism*, Pluto Press, London, 1989.
- CHOMSKY, Noam: *Pirates and Emperors, Old and New – International Terrorism in the Real World*, 2002.
- COLARIK, Andrew Michael: *Cyber Terrorism – Political and Economic Implications*, Idea Group Publishing, Hershey – London – Melbourne – Singapore, 2006.
- COUNTRY REPORTS ON TERRORISM 2008, United States Department of State Publication Office of the Coordinator for Counterterrorism:, Washington DC., April 2009.
- COOPER, Barry: *New Political Religions, or An Analysis of Modern Terrorism*, University of Missouri Press, Columbia – London, 2004.
- COULONDRE, Stéphane: *Cyber Forensics – In.: JANCZEWSKI - COLARIK, 2008, pp. 397-402.*
- CRENSHAW, Martha: *Terrorism in Context*, The Pennsylvania State University Press, University Park, 1995.
- CURRAN, Kevin – CONCANNON, Kevin – MCKEEVER, Sean: *Cyber Terrorism Attacks – In.: JANCZEWSKI - COLARIK, 2008, pp. 1-6.*
- DANIELISZ Béla - JÁRMY Tibor: *Rendészet Európában, Duna palota és Kiadó, Budapest, 2008.*

DEMETROVICS, Zsolt: Droghasználat Magyarország táncos szórakozóhelyein, L'Hartmann Kiadó, Budapest, 2001.

DUNCAN, David F. - NICHOLSON, Thomas: Dutch drug policy: A model for America? Journal of Health and Social Policy, 1997, 8(3), pp. 1-15.

THE INDIVIDUAL'S GUIDE FOR UNDERSTANDING AND SURVIVING TERRORISM,
Department of the Navy, U.S. Marine Corps, Washington DC, 18 September 2001.

OMER Y ELAGAB, DR.: International Law Documents Relating to Terrorism - Second Edition, Cavendish Publishing Limited, London – Sydney, 1997.

ESPOSITO, John L.: Terrorism and the Rise of Political Islam - In. RICHARDSON, 2006, pp. 145-158.

EVERARD, Paul: NATO and Cyber Terrorism, In.:NATO, 2008, pp. 118-126.

ÉVES JELENTÉS, 2004: A kábítószer-probléma az Európai Unióban és Norvégiában, EMCDDA, Az Európai Közösség Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxembourg, 2004.

THE FEDERAL RESEARCH DIVISION: A Global Overview of Narcotics-funded Terrorist and Other Extremist Groups, Library of Congress, Washington, May 2002/a.

THE FEDERAL RESEARCH DIVISION: The Nexus Among Terrorists, Narcotics Traffickers, Weapons Proliferators, and Organized Crime Networks in Western Europe, Library of Congress, Washington, December 2002/b.

FELVINCZI Katalin – NYÍRÁDY Adrienn (szerk): Drogpolitika számokban, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2009.

FENDRICK, Reed J.: Diplomacy as an Instrument of National Power - In.:BARTHOLOMEES, 2004, pp. 179-186.

FERWAGNER Péter Ákos - KOMÁR Krisztián - SZÉLINGER Balázs: Terrorista szervezetek lexikona, Maxim Könyvkiadó, Szeged, 2004.

FINSZTER Géza: Európai rendészeti modellek és a magyar rendőrség, Kriminológiai Közlemények. 57. sz. (1999) pp. 232-252.

FINSZTER Géza: Az alkotmányos jogállam esélyei a terrorizmus elleni küzdelemben, Belügyi Szemle, 2002., 6-7. szám, pp. 156-167.

- FINSZTER Géza: A titkos felderítés szabályozása a rendőrségi törvényben és a büntetőeljárás kódexben. Emlékkönyv Ferenczi Zoltán halálának 20. Évfordulójára
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2004., pp. 71-85.
- FINSZTER Géza: Rendészet – rendvédelem közjogi megközelítésben, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, IX. kötet, Pécs, 2008, pp. 51-67.
- FINSZTER Géza: A rendészeti szervek működésének jogi alapjai, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2008/b.
- FINSZTER Géza - BÓCZ Endre (szerk.): Kriminálisztika joghallgatóknak, Tankönyv, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008.
- FOREST, James J. F. (ed): Countering Terrorism and Insurgency in the 21st Century: International Perspectives, Volumes 1–3, Praeger, Westport – Connecticut – London, 2007
- FORST, Brian: Terrorism, Crime and Public Policy, Cambridge University Press, Cambridge - New York – Melbourne – Madrid - Cape Town, Singapore - São Paulo, 2009
- FRASER, James – FULTON, Ian, Terrorism Counteraction, FC–100–37, Fort Leavenworth, KS: U.S. Army Command, 1984.
- FRIEDRICHS, Jörg: Fighting Terrorism and Drugs - Europe and International Police Cooperation, Routledge, New York, 2008
- GANDAL, Neil: An Introduction to Key Themes in the Economics of Cyber Security –
In.: Janczewski - Colarik, 2008, pp. 78-82
- GAZDAG, Ferenc: Biztonságpolitika, SVKH, Budapest, 2001
- GAZDAG, Ferenc 2005. Budapest, Osiris Kiadó: Európai integráció és külpolitika. VII. fejezet, Az Európai Unió külpolitikájának gyakorlati vonatkozásai.
- GEREVICH, József - BÁCISKAI Erika – RÓZSA, Sándor: A drog-ambulanciák működése és hatékonysága, Animula kiadó, Budapest, 2003
- GOODMAN, Seymour E.: Critical Information Infrastructure Protection, In.: NATO, 2008, pp. 24-33.
- GOTCHEV, Atanas: Terrorism and Globalization, In. RICHARDSON, 2006, pp. 103-116.

- GÖMBÖS, Ervin (szerk.): Az ENSZ család és Magyarország, ENSZ Akadémia Kiadó, Budapest, 1997.
- GÖMBÖS, Ervin (szerk.): Az ENSZ és az EU együttműködése, Magyar ENSZ Társaság, Budapest, 2003.
- GÖNCZÖL, Katalin – KORINEK, László – LÉVAY, Miklós (szerk.): Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözés-kontroll, Corvina, Budapest, 1998.
- GUPTA, Manish – RAO, H. R.: Role of FS-ISAC in Countering Cyber Terrorism, In.: JANCZEWSKI - COLARIK, 2008, pp. 83-90.
- GYISM, Kábítószer: közösségi probléma és az Európai közösség, 2003.
- HASSAN, Nasra: Suicide Terrorism, In.: RICHARDSON, 2006, pp. 29-42
- HEYMANN, Philip B.: Terrorism and America, MIT Press, Cambridge – Massachusetts - London, 1998
- HÉJJA István – KENEDLI Tamás: Középpontban a nemzetbiztonság, Szakmai Szemle, 2009. évi 3. szám, pp. 18-35.
- HOFFMAN, Bruce: Terrorism Trends and Prospects, In.: LESSER – HOFFMAN – ARQUILLA – RONFELDT – ZANINI, 1999, pp. 7-38
- HOLMES, Jennifer S.: Developing and Implementing a Counterterrorism Policy in a Liberal Democracy, In. FOREST, 2007, pp. 93-105
- HORVÁTH, Szabolcs: Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban, Miniszterelnöki Hivatal, Kormányzati Kommunikációs Központ, Budapest, 2004
- HORVÁTH Pál: Az iszlám fundamentalizmus fejlődési iránya a Közel-Keleten és Afrikában, összefonódása a terrorizmussal, Szakmai közlemények – a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványa, 2007. évi 3. szám, pp. 1. szám, pp. 26-43.
- HUGHBANK, Richard J.: Guerilla Warfare and Law Enforcement: Combating the 21st-century Terrorist Cell Within the United - In. FOREST, 2007. pp. 235-252
- INTERNATIONAL NARCOTICS CONTROL BOARD: REPORT of the International Narcotics Control Board for 2007, United Nations, New York, 2008.
- ISRALOWITZ, Richard: Drug Use, Policy, and Management, Greenwood Publishing Group, Westport, Connecticut – London, 2002.

- IZSA Jenő: A titkosszolgálatok tevékenységének általános jellemzői, ellenőrzésük és irányításuk kérdései, Szakmai közlemények – a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványa, 2009. évi 2/1. szám, pp. 5-18.
- IZSA Jenő: The Hungarian Drug-Policy, Tradecraft Review (Szakmai Szemle), Special Issue, 2009, pp. 5-13.
- JANCZEWSKI, Lech J. – COLARIK, Andrew M. (eds): Cyber Warfare and Cyber Terrorism, Information science reference, Hershey - New York, 2008.
- JUERGENSMEYER, Mark: Religion as a Cause of Terrorism, In. RICHARDSON, 2006, pp. 133-144.
- KATZ, Samuel M.: The Illustrated Guide to the World's – Top Counter-Terrorist Forces, Concord Publications Company, Hong Kong, 1995.
- KENDALL, Ronald J. – PRESLEY, Steven M.– AUSTIN, Galen P. – SMITH, Philip N. (eds): Advances in Biological and Chemical Terrorism Countermeasures, CRC Press, Boca Raton – London - New York, 2008.
- KERTÉSZ Imre: Kábítószer-bűnözés I-III, Belügyi Szemle 1995/11.,12. és 1996/1. számok
- KIERKEGAARD, Sylvia Mercado: EU Tackles Cybercrime, In.:JANCZEWSKI - COLARIK, 2008, pp. 431-438.
- KILÉNYI Géza (szerk): A közigazgatási jog nagy kézikönyve, Complex, Budapest, 2008.
- KILROY, Richard J., Jr: The U.S. Military Response to Cyber Warfare, In.: JANCZEWSKI - COLARIK, 2008, pp. 439-445.
- KIS-BENEDEK József: A terrorizmus elleni hírszerzés, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2003, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/hirszerzes.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- KIS-BENEDEK József: Észak-afrikai iszlám radikális csoportok tevékenysége Európában., Felderítő Szemle, 2007. március, VI. évfolyam 1. Szám.
- KIS-BENEDEK, József: Terrorism in the Middle East, Tradecraft Review (Szakmai Szemle), Special Issue, 2009, pp. 55-66.
- KŐSZEGVÁRI Tibor: Hadviselés a 21. században, Hadtudomány, 1999. évi 1. Szám.
- KŐSZEGVÁRI Tibor: A fegyveres erők szerepei és feladatai a nemzetközi terrorizmus elleni harcban, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus

- Konferenciák publikációi, 2002, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/koszegvari2.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- KŐSZEGVÁRI Tibor: A nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai területei és feladatai. I. rész – ZMNE Egyetemi jegyzet, Budapest, 2003.
- KŐSZEGVÁRI Tibor: A nemzetközi terrorizmus elleni harc tapasztalatai, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Koszegvari3.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- KŐSZEGVÁRI Tibor: Gerilla-hadviselés, Tansegédlet, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2008.
- KŐSZEGVÁRI Tibor - KOVÁCS Csaba: A nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai területei és feladatai, II. rész, ZMNE Egyetemi Jegyzet, 2003.
- KŐSZEGVÁRI Tibor – RESPERGER István: A nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai tapasztalatai, III. rész, Egyetemi jegyzet, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2005.
- KRAFT, Michael: The U.S. Government's Counterterrorism Research and Development Programs, In. FOREST, 2007, pp. 151-178.
- KRANZLER, Henry R. – KORSMEYER, Pamela (eds): Encyclopedia of Drugs, Alcohol and Addictive Behavior, Gale Cengage Learning, Detroit – New York – San Francisco - New Haven – Watervill – Maine – London, 2009.
- KRISTON-PÓCSIK József: A biztonság, mint alapfogalom, avagy tudjuk-e az általunk oly gyakran használt szó igazi jelentését, komplexitását, in: Szakmai Szemle, 2005. évi 2. szám, pp. 55-68.
- KUSHNER, Harvey W.: Encyclopedia of Terrorism, SAGE Publications, Thousand Oaks – London - New Delhi, 2003.
- LANSFORD, Tom: Multinational Intelligence Cooperation, In. FOREST, 2007, pp. 420-439.
- LAQUEUR, Walter: The New Terrorism, Oxford University Press, New York – Oxford, 1999.
- LENKEY, László: A „zéró-tolerancia”, mint a kábítószer elleni küzdelem reális alternatívája a védelmi szférában, Szakmai Szemle, 2005. évi 3. szám, pp. 39-144.
- LENKEY László: Katonák a drogrfornton, Szakmai Szemle, 2006. évi 2. szám, pp. 130-139.
- LENKEY László: A kábítószer-ellenes tevékenység a védelmi szférában, Felderítő Szemle VII. évf. különszám (2008. január), pp. 98-102.

- LENKEY László: A védelmi szférában folytatott kábítószer bűnözés elleni küzdelem katonai biztonsági és kriminálpolitikai aspektusai a globalizált drogprevencia tükrében, Doktori értekezés, Kézirat, 2008.
- LENKEY László: Notions of Zero Tolrence, Tradecraft Review (Szakmai Szemle), Special Issue, 2009, pp. 98-114.
- LERNER, K. Lee – LERNER, Brenda Wilmoth (eds): Encyclopedia of Espionage, Intelligence, and Security, Thomson Gale, Detroit New York – San Diego – San Francisco – Cleveland - New Haven – Conn – Waterville – Maine – London - Munich, 2004
- LESLEY, Bremness: Fűszer-és gyógynövények, Határozó Kézikönyvek Sorozat, Panem Grafo, Budapest, 1995.
- LESSER, Ian O.: Countering the New Terrorism: Implications for Strategy, In.:LESSER – HOFFMAN – ARQUILLA – RONFELDT – ZANINI, 1999, pp. 85-144.
- LESSER, Ian O. – HOFFMAN, Bruce – ARQUILLA, John – RONFELDT, David – ZANINI, Michele (eds): Countering the New Terrorism, Rand, 1999.
- LÉVAY, Miklós: Kábítószeres és bűnözés - elméleti kérdések és a hazai helyzet, KJK, Budapest, 1992.
- LÉVAY, Miklós: Az alkoholizmus, a kábítószer-probléma és a bűnözés - In.:GÖNCZÖL – KORINEK - LÉVAY, 1998, pp. 226-227.
- LÉVAY, Miklós: „A kábítószer-fogyasztás kriminalizálása nem kell, hogy szükségképpen együtt járjon a kábítószer-fogyasztók kriminalizálásával.” - In.: Fundamentum, 2001, 1. sz., 2001/a.
- LÉVAY, Miklós: A kábítószer-probléma büntetőjogi szabályozásának egyes kérdései az Európai Unió országaiban - In: Tanulmányok szabó András 70. születésnapjára - Scholastica Bt., 2001/b.
- LEWIS, Orion A. – CHENOWETH, Erica: Facilitating Interagency Communication and Open Source Intelligence for Counterterrorism, In: FOREST, 2007, pp. 487-501.
- LIA, Brynjar (ed): Globalisation and the Future of Terrorism: Patterns and Predictions, Routledge, London – New York, 2005.
- MCSHANE, Thomas W.: International Law and the New World Order: Redefining Sovereignty - In.: BARTHOLOMEES, 2004, pp. 31-50.
- NAGY László: A biztonságpolitika és a terrorizmus, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2006, http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/terror/lekt_Nagy_Laszlo.pdf, 2009. augusztus 3.

- NAPOLEONI, Loretta: *Modern Jihad - Tracing the Dollars Behind the Terror Networks*, Pluto Press, London – Sterling – Virginia, 2003.
- NATO CENTRE OF EXCELLENCE DEFENCE AGAINST TERRORISM, Ankara, Turkey: *Responses to Cyber Terrorism*, IOS Press, Amsterdam - Berlin - Oxford - Tokyo - Washington, DC, 2008.
- NICASO, Antonio – ÍLAMOTHE, Lee: *A maffia - A szervezett bűnözés új világrendszere*, Saxum Kiadó, Budapest, 1996.
- NORELL, Magnus: *Intelligence Cooperation and Counterterrorism: a European Perspective*, In.: FOREST, 2007, pp. 440-464.
- O'LEARY, Margaret R.: *The Dictionary of Homeland Security and Defense*, Universe, New York - Lincoln - Shanghai, 2006.
- ORFK: *Tanfolyam az illegális kábítószer-kereskedeletről*, Budapest, 2004.
- PALMER, Diego A. Ruiz: *Afganisztán átalakítással kapcsolatos kihívása*, NATO Tükör, 2005. évi nyári szám, http://www.nato.int/docu/review/2005/issue2/hungarian/art2_pr.html, utoljára látogatva 2009. augusztus 22.
- PEDAHZUR, Ami – PERLIGER, Arie: *Coping With Terrorism: Lessons Learned From the Israeli Intelligence Community*, In.: Forest, 2007, pp. 465-486.
- PETŐ István - SZALONTAI László: *A biztonság fogalmának új dimenziói*, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2002, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/fogalmak.pdf>. letöltve: 2009. augusztus 3.
- PRESLEY, Steven M. – AUSTIN, Galen P. – SMITH, Philip N. – KENDALL, Ronald J.: *Threats and Vulnerabilities Associated with Biological and Chemical Terrorism* - In.: KENDALL – PRESLEY – AUSTIN – SMITH, 2008, pp. 13-28.
- RÁCZ, József: *Ifjúsági szubkultúrák és fiatalkori devianciák*, Magyar Pszichiátriai Társaság, Budapest, 1989.
- RÁCZ, József (szerk.): *Drog és társadalom - Az addikció mintázatai*, Új Mandátum Kiadó, Budapest, 2002.
- RICHARDSON, Louise (ed): *The Roots of Terrorism*, Routledge, New York – London, 2006.
- RISHIKOF, Harvey: *Morality, Ethics, and Law in the Global War on Terrorism (The Long War)*, In.: FOREST, 2007, pp. 106-132.

RESPERGER István: Az iszlám világ és hatása a biztonságra, Kézirat, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2003.

ROBERTSON, Harc a terrorizmus ellen: a NATO új missziója, Lord Robertson beszéde az American Enterprise Institute-ban, Washington, 2002. június 20., A NATO közlemény alapján készítették: Dr. Tüzes Károly és Sebestény Adrienn.

ROBERTSON, Ann E.: Terrorism and Global Security, Facts On File, New York, 2007.

RONCZKOWSKI, Michael R.: Terrorism and Organistaed Hate Crime – Second Edition, CRC Press, Boca Raton - London - New York, 2007.

SAMUELS, Richard J. (ed): Encyclopedia of United States National Security, SAGE Publications, Thousand Oaks – London - New Delhi, 2006.

SARDAR, Ziauddin – MALIK, Zafar Abbas: Iszlám másképp, Egde 2000 Kiadó, Budapest, 2005.

SÁNCHEZ-CUENCA, Ignacio: The Causes of Revolutionary Terrorism, In.:Richardson, 2006, pp.71-82.

SÁROSI Péter: A kábítószer-jelenség bűnügyi vonatkozásai 2000 és 2007 között, in: FELVINCZI – NYÍRÁDI (2009), pp. 307-339.

SÁROSI Péter előadása a TASZ konferenciáján, 2009. 06. 04, <http://www.ndi-szip.hu/KefWeb/Controls/Download.aspx?attId=3d2e9175-b95d-42aa-993b-fe38c113e05c>, le-töltés ideje: 2009. augusztus 3.

SIMS, Jennifer E.: The Contemporary Challenges of Counterterrorism Intelligence, In. Forest, 2007, pp. 397-419.

SMELSER, Neil J. – MITCHELL, Faith (eds): Terrorism – Perspectives from the Behavioral and Social Sciences, The National Academies Press, Washington DC, 2001.

SMITH, M.L.R. – NEUMANN, Peter R.: The Strategy of Terrorism - How it Works, and Why it Fails, Routledge, London – New York, 2008.

STARES, Paul B.: Global Habit - The Drug Problem in a Borderless World, Brookings Institution Press, Washington, 1996.

STEFFEN, George S. – CANDELARIA, Samuel M.: Drug Interdiction - Partnerships, Legal Principles, and Investigative Methodologies for Law Enforcement, CRC Press, Boca Raton - London - New York - Washington, D.C., 2003.

SZABÓ József (főszerk): Hadtudományi Lexikon, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.

- SZABÓ János: Szeptember 11. után: Kihívások és választendenciák a biztonság nemzetközi és hazai intézményeiben, in: Dr GAZDAG Ferenc (szerk.): Válaszok a terrorizmusra, avagy van-e út az afganisztáni „vadászattól” a fenntartható globalizációig. Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóközpont, 2002. pp. 27-39., ill. angol nyelven: In the wake of September 11.: Challenges and trends of response in domestic and international institutions, in.: Responses to terrorism. Bp. : SVKH-Chartapress Bp., 2002. pp. 27-37.
- SZABÓ János: A terrorizmus politikai és kriminológiai értelmezése, Hadtudomány 2003. évi 2. szám, pp. 9-19., 2003/a.
- SZABÓ János: Politikai és kriminológiai megközelítések a terrorizmus értelmezésében, Valóság, 2003. évi 9. szám, pp. 9-28., 2003/b.
- SZABÓ János: Biztonságpolitikai körkép, Hadtudomány, 2004. évi 3-4. szám, pp. 3-16.
- SZABÓ János: A londoni terrortámadás és a biztonság, Új Honvédségi Szemle, 2005. évi 10. szám, pp. 32-42.
- SZABÓ János: A politikai és a kriminológia megközelítések haszna a terrorizmus értelmezésében: A politikai marketing csapdájában, in.: Válaszok a terrorizmusra II. Mágusstudió, Budapest, 2006. pp. 61-87.
- SZABÓ János: Fenntarthatóság, kockázatok, biztonság: A globalizálódó világ instabilizálódása, a biztonság kockázatai, a fenntarthatóság esélyei, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2007.
- SZANISZLÓ József: Nemzetközi terrorizmus 1.-3. rész, Szakmai közlemények – a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványa, 2005. évi 1. szám, pp. 5-20, 2. szám pp. 5-31. 3. szám, pp. 5-22., 2006. évi 1. szám, pp. 5-17.
- SZOMOR Katalin: A kábítószer-probléma és a kereslet csökkentés stratégiái, In.: Belügyi Szemle, 1997/11.
- SZÓCS István: A terrorizmus hatásainak csökkentése a megelőző technikai felkészülés módszerével, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Szocs.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- SZTERNÁK György: A terrorizmus ellenei harc tudományos igényű vizsgálatának folyamata, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2002, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/szternak.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- SZTERNÁK György – KISS Zoltán László: Vázlat a terrorizmus szociológiai aspektusainak vizsgálatához, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terroriz-

- mus Konferenciák publikációi, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Szternak3.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- SWANSTROM, Niklas: The Narcotics Trade: A Threat to Security? National and Transnational Implications, *Global Crime*, Vol. 8, No. 1, February 2007, pp. 1-25.
- TARI Tamás: Az Uniós rendőri együttműködés keretei, *Szakmai közlemények – a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványa*, 2007. évi 3. szám, pp. 147-153.
- TARJÁN István: A terrorelhárítás időszerű kérdései, *A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi*, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Tarjan.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3. letöltve: 2009. augusztus 3.
- TAYLOR, Robert: *The History of Terrorism*, Lucent Terrorism Library, 2002.
- TÁLAS Péter: A nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés hatása a nemzetközi biztonságra és Magyarországon, *Kézirat*, 2007.
- TÁLAS Péter - GYIMESI Gyula: Az integrált biztonsági szféra magyarországi megteremtésének lehetősége és feltételei, in: *Stratégiai kutatások 2007-2008 - Kutatási jelentések*, MTA, Budapest, 2008.
- TOMOLYA János: Az Európai Unió és a terrorizmus elleni harc, *A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi*, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Tomolya.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- TOPOLÁNSZKY Ákos: A magyarországi drogpoltika keretei és a Nemzeti Stratégia, in: FELVINCZI – NYÍRÁDI (2009), pp. 11-56. TOPOLÁNSZKY Ákos: A magyarországi drogpoltika keretei és a Nemzeti Stratégia, in: FELVINCZI – NYÍRÁDI (2009), pp. 11-56.
- TORMA András (szerk): *Közigazgatási jog Különös rész III. Védelmi igazgatás*, Bibo kiadó, Miskolc, 1999.
- NATIONAL COMMISSION ON TERRORIST ATTACKS UPON THE UNITED STATES: *The 9/11 Commission Report*, Washington DC, 2002.
- TOWNSHEND, Charles: *A terrorizmus*, Magyar Világ Kiadó, Budapest, 2003.
- TÖRÖK Ervin: A bioterrorizmus, mint biztonságpolitikai kockázat, *Szakmai közlemények – a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványa*, 2005. évi 3. szám, pp. 42-65.
- TROXELL, John F.: *Military Power and the Use of Force*, In.: Bartholomees, 2004, pp. 187-210.

- TÜTTŐ Szabolcs: A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszere az új kihívások tükrében, Hadtudomány 2007. évi III. szám.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNODC): World Drug Report 2006, United Nations, New York, 2006.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNODC): World Drug Report 2007, United Nations, New York, 2007.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNODC): World Drug Report 2008, United Nations, New York, 2008.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNODC): World Drug Report 2009, United Nations, New York, 2009.
- OFFICE OF HOMELAND SECURITY: USA Military National Strategy For Homeland Security 2002, Washington, July 2002.
- VÁGÓ, Iván György: Az egyik új biztonsági kihívás: a kábítószer (kézirat), Budapest, ZMNE, diplomamunka, 2006.
- VARGA Levente: A magyar drogpolitika a XXI. században, tekintettel a történeti szabályozásra és néhány kábítószer-problémával küzdő külföldi állam helyzetére (kézirat), Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, évfolyamdolgozat, 2002.
- VARGA, Imre: Anyagba zárva, Válasz Könyvkiadó, Budapest, 2003.
- VASS György: A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem (az Európai Unió aktuális tevékenysége), A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2006, http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/terror/lekt_Vass_Gyorgy.pdf, 2009. augusztus 3.
- VÁNYA László: A terrorizmus és a 21. század csúcstechnológiái, A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának Terrorizmus Konferenciák publikációi, 2004, <http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/vanya.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 3.
- WEINBERG, Leonard: Democracy and Terrorism, In.: RICHARDSON, 2006, pp. 45-56.
- WEINBERG, Leonard – EUBANK, William L.: Twenty-first Century: Understanding the Use of Terrorism as a Strategy, In. Forest, 2007, pp. 80-92.
- WHITTAKER, David J.: The Terrorism Reader — Second Edition, Routledge, London – New York, 2003.

WILLIAMS, Anthony R.: The Appropriate Role of Intelligence in the Making of National Security Policy, In.: Bartholomees, 2004, pp. 271-278.

ZANINI, Michele – EDWARDS, Sean J.A.: The Networking of Terror in the Information Age, In ARQUILLA – RONFELDT, 2002, pp. 29-60.

A SZERZŐ SAJÁT PUBLIKÁCIÓI.

A koka levéltől a kokainig, Győri Megyei Jogú Levéltár hivatalos konferencia évkönyve, 2001. év, 25. szám, pp. 119–127.

A Dél-Amerikai speciálisan kiképzett rendőri erők harca a kokain ellen, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Tudományos lapja, Hallgatói közlemények, 2002. évi 1. különszám, pp. 147–161.

Titkosszolgálati módszerek a terrorizmus elleni harcban, Nemzetvédelmi Egyetemi közlemények, ZMNE, 2003. évi 7. évfolyam, 4. szám, pp. 175.-178.

A szervezett bűnözés a Dráva mentén. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-Történeti Tudományos Társaság Dél-Dunántúli szekciójának konferenciáról készült külön számában.

A légi támogatás szerepe a terrorizmus és a kábítószer bűnözés elleni harcban. ZMNE Repülőműszaki Intézet gondozásában a konferenciáról készült külön számban (CD formájában).

Narkoterrorizmus, A Kard és Toll. ZMNE. 2004. évi 2. szám, pp. 131–139.

A jelentősebb Dél-Amerikai terrorszervezetek szerepe a kábítószer-bűnözésben és az ellenük folytatott harc, Felderítő szemle, 2005. IV. évfolyam 1. szám, pp. 88.–99.

A kábítószer fogyasztás Magyarországon / a Hazai kábítószer-helyzet történeti áttekintése a rendszerváltás időszakáig, Rendvédelem-történeti Füzetek, XI. évf. 13. sz.

FÜGGELÉK.

1. TÁBLÁZAT: HEROIN LEFOGLALÁSOK (KG) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT

Ország	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belgium	149	133	65	76	74	185	-	48	51	142	270	176
Bulgária	-	-	-	-	-	206	1545	1060	831	832	437	726
Cseh Köztársaság	-	-	-	-	-	-	-	34	9	36	36	28
Dánia	37	61	38	55	96	32	25	63	16	38	27	29
Németország	933	898	722	686	796	796	836	520	626	775	787	879
Észtország	-	-	0	1	1	0.4	1	4	0.1	0.2	0.4	4
Írország	6	11	8	38	17	24	30	17	27	27	32	128
Görögország	173	190	146	185	97	660	330	324	247	315	331	312
Spanyolország	546	537	479	418	1159	484	631	275	242	271	174	472
Franciaország	499	617	415	344	203	444	351	476	545	558	749	1052
Olaszország	954	1270	477	715	1310	1012	2058	2593	2592	2557	1374	1326
Ciprus	-	-	-	-	2	5	2	0.3	2	3	0.9	1
Lettország	0.9	0	0.1	0.1	0.8	0.8	0.5	6	0.6	0.5	0.04	0.2
Litvánia	-	-	-	-	0.9	1	3	3	0.8	3	2	5
Luxemburg	13	3	3	4	2	3	1	3	4	6	4	9
Magyarország	-	-	-	-	-	670	154	160	256	90	238	131
Málta	-	-	-	-	-	-	3	1	6	0.8	15	2
Hollandia	351	516	999	784	770	896	739	1122	417	1200	900	1000
Ausztria	47	81	102	118	78	230	288	60	43	235	282	34
Lengyelország	-	-	-	-	-	217	389	299	7	255	41	155
Portugália	66	47	57	97	76	568	316	96	72	99	182	144
Románia	-	-	-	-	-	53	33	20	321	65	285	33
Szlovénia	-	-	-	-	-	393	89	69	89	144	134	182
Szlovákia		11	90	14	6	99	16	15	7	2	4	2
Finnország	16	6	2	2	3	6	8	3	2	0.2	52	0.2
Svédország	31	26	12	71	64	30	32	59	13	34	19	103
Egyesült Királyság	1395	1070	2235	1348	2346	3387	3929	2732	2732	2260	1970	-
Horvátország	-	-	-	-	-	-	20	37	86	114	27	82
Törökország	-	-	-	--	-	-	3710	2657	4705	8847	8173	10312
Norvégia	49	74	56	38	46	52	68	59	52	129	36	93
Összesen	5266	5551	5906	4994	7148	10454	15608	12815	14002	19039	16582	-

Forrás: <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>, letöltve: 2009. augusztus 3.

2. SZ. TÁBLÁZAT: AMFETAMIN LEFOGLALÁSOK (KG) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT

Ország	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belgium	68	24	77	445	59	75	-	500	209	2540	175	119
Bulgária	-	-	-	-	-	177	65	202	587	957	1385	657
Cseh Köztársaság	-	-	-	-	-	-	-	0.4	0.09	0.05	0.04	6
Dánia	40	27	119	25	32	57	161	35	66	63	195	79
Németország	138	160	234	310	360	271	263	362	484	556	669	723
Észtország	-	1	1	2	11	27	25	34	109	32	13	50
Írország	2	8	103	45	13	6	18	16	68	92	11	38
Görögország	0.1	0.08	0.05	0.003	1	2	0.08	0.5	0.5	0.7	1	0.1
Spanyolország	35	53	119	177	49	23	19	56	47	59	34	188
Franciaország	104	128	194	165	233	230	57	152	275	76	111	78
Olaszország	1	2	0.4	0.5	5	0.2	0.7	2	1	0.9	7	14
Ciprus	0.05	0.004	0	0.006	0.012	0.005	0.003	0	0.0005	0.004	0.4	0.01
Lettország	0	0	0	0	0.5	0.9	4	5	9	4	4	11
Litvánia	-	-	171	0.01	0.08	20	0.1	3	7	7	8	35
Luxemburg	0.03	0.02	0.01	0.07	0.02	0.16	0.01	0.006	0.03	0.95	0.8	0.01
Magyarország	-	-	-	-	-	11	1	4	12	20	28	22
Málta	-	-	-	-	-	-	0	0.001	0.0005	0.07	1	1
Hollandia	45	324	815	1450	853	293	579	481	843	500	1600	603
Ausztria	2	4	8	-	-	1	3	9	54	26	9	38
Lengyelország	-	-	-	-	-	1051	196	129	203	242	345	333
Portugália	-	-	0	0	0	0	0	0.6	0.03	0.5	0.1	34
Románia	-	-	-	-	-	-	214	0.9	2	0.013	3	2
Szlovénia	-	-	-	-	-	-	0.06	0.03	0	0.2	0.1	3
Szlovákia	-	-	-	10	0.1	0.3	0.004	0.006	0.001	0.009	0.01	7
Finnország	20	22	22	25	71	80	137	129	115	102	115	126
Svédország	279	127	186	135	124	108	239	330	313	438	417	422
Egyesült Királyság	819	2625	3296	1811	2019	1775	1726	1424	1626	1389	2330	-
Horvátország	-	-	-	-	-	-	1	28	4	7	14	12
Törökország	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-
Norvégia	53	30	93	211	52	93	93	209	215	229	119	318
Összesen	1606	3535	5438	4812	3883	4302	3802	4112	5250	7342	7636	-

Forrás: <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>, letöltve: 2009. augusztus 3.

3. SZ. TÁBLÁZAT: ECSTASY LEFOGLALÁSOK (DB) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT

Ország	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belgium	320441	184413	125700	271080	467477	818515	-	1485000	58278	-	2547874	482904
Bulgária	-	-	-	-	-	2574	2361	3135	1097	2791	16572	13958
Cseh Köztársaság	-	-	-	-	-	-	-	88491	75992	108379	19010	26259
Dánia	2115	15262	5803	27038	26117	21608	150080	25783	62475	38096	44195	22712
Németország	380858	692397	694281	419329	1470507	1634683	4576504	3207099	1257676	2052158	1588908	1082820
Észtország		1984	81	246	1770	1326	3783	12019	20770	297482	11880	22579
Írország	123699	19244	17516	604881	229092	551713	469862	117033	1291809	1099138	327179	146022
Görögország	1672	1965	177	101	2815	53557	58845	28780	47723	87761	148796	118425
Spanyolország	739511	340444	184950	194527	357649	891562	860164	1396142	771875	796833	572889	481583
Franciaország	273779	349210	198941	1142226	1860402	2283620	1503773	2156937	2211727	1893226	833648	1488919
Olaszország	161888	150119	161631	129777	288403	577369	314640	399932	249031	374070	320132	131917
Ciprus	73	52	3	21	62	3317	2910	10253	5750	7955	12835	8411
Lettország	-	-	-	11	0	1114	1620	18298	9239	9460	21937	4600
Litvánia	-	56	1641	831	1122	50724	514	1205	98458	99429	18663	38436
Luxemburg	784	5545	367	145	357	318	272	1139	132	2232	492	555
Magyarország	-	-	-	-	-	15154	18664	24854	135634	181807	238479	138278
Málta	-	-	-	-	-	-	2242	1005	8694	6071	17273	16479
Hollandia	48418	2302179	870980	1163514	3663608	5500000	3684505	6787167	5420033	ca 5500000	1900000	4118300
Ausztria	31338	25118	23522	114677	31129	162093	256299	383451	422103	122663	114104	30855
Lengyelország	-	-	-	-	-	139133	239124	51156	102520	272198	492531	145344
Portugália	77	3983	525	1127	31319	25496	126451	222466	163525	107735	118162	113835
Románia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7763	35288	17314
Szlovénia	-	-	-	-	-	27928	1852	7877	2831	874	1309	2950
Szlovákia	-	-	1	35	8	493	1379	435	1893	2387	1698	13403
Finnország	3750	1011	3062	3320	17665	87393	81228	45065	35216	23243	52210	39185
Svédország	9644	10324	20254	21273	73250	178711	91411	95668	69646	258877	124551	291385
Egyesült Királyság	554800	5848054	2028954	2127345	6329570	6552000	7669000	6050381	7434515	4991225	3243647	-
Horvátország	-	-	-	-	-	-	12906	110632	29840	27048	33601	16340
Törökország	-	-	-	-	-	-	121508	98989	473240	845390	1749399	1592200
Norvégia	10980	12852	13182	15542	24664	49390	61187	102433	99451	53581	16034	28636
Összesen	2663827	9964212	4351571	6237046	1487698 6	1962979 1	2031308 4	2293282 5	2056117 3	1926987 2	1462329 6	

Forrás: <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>, letöltve: 2009. augusztus 3.

4. SZ. TÁBLÁZAT: KOKAIN LEFOGLALÁSOK (KG) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT

Ország	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belgium	576	839	3329	2088	1762	1652	-	3946	644	3522	9228	3946
Bulgária	-	-	-	-	-	2	9	45	3107	1	142	144
Cseh Köztársaság	-	-	-	-	-	-	-	6	3	3	10	5
Dánia	110	32	58	44	24	36	26	14	104	32	57	76
Németország	1846	1373	1721	1133	1979	913	1288	2136	1009	969	1079	1717
Észtország	-	0	0	3	0	0	0.14	2	31	5	43	1
Írország	22	642	11	333	86	18	5	32	108	167	229	190
Görögország	9	156	17	283	46	156	297	239	201	1152	43	57
Spanyolország	6897	13742	18418	11687	18110	6165	33681	17617	49279	33135	48429	49650
Franciaország	865	1742	844	1051	3687	1311	2096	3651	4172	4484	5186	10166
Olaszország	2663	2387	1650	2163	2973	2368	1813	4042	3539	3589	4374	4625
Ciprus	3	0.004	0.02	0.02	5	58	0.1	2	10	1	1	7
Lettország	0.1	0.1	0.2	0.06	2	0.03	1	0.4	0.8	0.7	0.7	1
Litvánia	-	2	3	10	0.3	2	0.1	0.7	0.2	13	1	3
Luxemburg	0.5	13	9	6	0.3	0.4	8	2	11	4	1	4
Magyarország	-	-	-	-	-	11	6	55	23	94	8	7
Málta	-	-	-	-	-	-	3	5	4	0.15	3	4
Hollandia	4851	9222	11495	8998	10361	6472	8389	7968	17560	12000	14600	10600
Ausztria	55	73	87	99	63	20	108	37	58	76	245	62
Lengyelország	-	-	-	-	-	81	51	399	801	28	17	22
Portugália	2116	812	3163	625	823	3075	5574	3140	3017	7423	18083	34477
Románia	-	-	-	-	-	13	3	3	13	25	110	11
Szlovénia	-	-	-	-	-	1	1	55	2	107	2	5
Szlovákia	-	-	10	10	0	0.2	0.4	0.07	0.9	2	0.4	1
Finnország	0.07	0.07	0	2	2	39	7	0.4	1	1	1	7
Svédország	4	18	34	19	420	50	39	41	42	29	34	1358
Egyesült Királyság	672	1219	2350	2962	2960	3948	2841	3566	7773	4644	3862	-
Horvátország	-	-	-	-	-	-	1	3	351	18	9	6
Törökország	-	-	-	-	--	-	2	8	3	126	81	78
Norvégia	4	24	5	93	60	12	23	36	31	41	178	41
Összesen	20694	32296	43204	31609	43364	26404	56273	47052	91899	71692	106057	-

Forrás: <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>, letöltve: 2009. augusztus 3.

5. SZ. TÁBLÁZAT: LEFOGLALT LSD (EGYSÉGEK) 1995 ÉS 2006 KÖZÖTT

Ország	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belgium	5458	13704	621	2050	1047	1090	-	-	4235	1000	855	120
Cseh Köztársaság	-	-	-	-	-	-	-	107	65	326	3067	1748
Dánia	1282	262	381	105	83	1108	159	38	22	483	1201	521
Németország	71069	67082	78430	32250	22965	43924	11441	30144	34806	40638	16558	12488
Észtország	-	3	0	0	6	22	2	20	2	2	4	186
Írország	819	5901	1851	798	577	0	323	0	33	307	61644	1528
Görögország	426	1045	165	44	210	111	577	857	536	1111	120	146
Spanyolország	15437	13376	25368	9068	3353	7524	26535	893	31769	1443	18473	1090
Franciaország	70217	74780	5983	18680	9991	20691	6718	4262	10383	19374	6323	5589
Olaszország	33619	14197	7973	5919	5509	1980	1139	3064	2161	839	6979	1131
Ciprus	0	1	0	0	2	11	0	0	0	0	4	0
Lettország	0	0	0	0	0	14	16	30	20	80	2190	3
Litvánia	-	-	2	342	164	26	275	-	191	18748	0	0
Luxemburg	100	122	4	0	1	21	1	2	0	0	0	0
Magyarország	-	-	-	-	-	1519	973	623	346	3396	569	2418
Málta	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	3	0
Hollandia	305	32320	27634	37790	2667	9972	28731	355	1642	52000	625000	25100
Ausztria	2602	4166	5243	2494	2811	865	572	851	298	2228	2109	10832
Lengyelország	-	-	-	-	--	3809	672	797	20602	34288	2226	1453
Portugália	11	705	84	261	1845	6106	3588	9787	515	1474	331	968
Románia	-	-	-	-	-	-	-	22004	-	12503	90	59
Szlovénia	-	-	-	-	-	59	0	0	-	1	0	5
Szlovákia		14	19	63	72	110	60	8	217	207	11	100
Finnország	500	41	323	301	50	2355	1026	4679	1460	195	452	171
Svédország	161	2859	1397	2704	1592	1804	629	305	251	256	4179	909
Egyesült Királyság	381800	207164	158013	37516	68437	25000	36000	23000	1862	81594	1089810	-
Horvátország	-	-	-	-	-	-	154	192	14	60	21	21
Törökország	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0
Norvégia	1345	551	6888	2757	483	1430	423	172	224	616	139	226
Összesen	585151	438293	320379	153142	121865	129551	120014	102190	111654	273169	1842358	-

Forrás: <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>, letöltve: 2009. augusztus 3.